

Židia podľa talmudu.

Na rozváženie

kresťanom a židom všetkých stavov

podáva

Prof. Dr. AUG. ROHLING.

Poslovenčil

A. ČERNIANSKÝ.

V PRAHE.

NÁKLADOM VLASTNÝM.

1876.

Stá rokov žijú už židia medzi nami, bohatnú a zmáhajú sa zo dňa na deň na vidom očí, vládnu peňazmi nad kresťanstvom, vykorisťujú kde čo vykoristiť sa dá, podmaňujú biedáckym krčmárením dediny, nadobývajú známym spôsobom majetky, zakupujú statky, hory, panstvá, — a my, bár to všetko vidíme, preca neni nám bližšie známo, jako bohatnú; bár sme ich z istej strany už odo dávna dobre znali, preca však nebolo nám bližšie vedomo, *jaké sú tajnosti ich viery*, nebolo nam poteraz vedomo, *čo vlastne židom ich viera a ich mravouka oproti nám kresťanom kúže*. To je známo, že sa nikdy žid ku kresťanovi nechová tak, jako ku bližnému, nie tak, jako kresťan ku židovi. Obecenstvo kresťanské zbadalo to dávno, že židia vo vierouke a mravouke svojej musia mať zásady nejaké, ktoré sú nebezpečné — nie sice náboženstvu kresťanskému, ale nebezpečné v materialnom ohľade tým, ktorí sú kresťania a majú v sredu svojom občanskom niekol'ko židov.

Jakonáhle spis „*der Talmudjude*“ v. Prof. Dr. Aug. Rohling — —“ ktorý odhal'uje nám verne z talmudu židovskú vierouku a mravouku, v Nemecku vydaný bol, všade bol vrelo uvítaný, a v krátkom čase dočkal sa veľikého rozšírenia. Nato hneď prekladaný do druhých rečí, jako do anglickej, francúzskej, maďarskej, českej a iných, tak že v krátku po

celej Evrope nesmiernú senzáciu zpravil. V nemeckej reči už po piatý raz vo veľikom náklade vydaný a za každým hneď rozchytaný bol, bár mu židia náramné prekážky v cestu stavali, lebo nechceli, aby tajnosti ich náboženstva boly vykričané. — V českom preklade 5000 výtiskov prvého vydania rozchytané bolo za 14 dní a bol potrebný druhý i tretí zase veľiký náklad. —

Znamenitý spis tento o židoch, verne preložený z nemeckej pôvodiny, podávam ctenému obecnstvu slovenskému v jeho reči, pod názvom „Židia podľa talmudu,“ a môžem byť presvedčený, že jeho obsah nad mieru zaujímať bude každého, presvedčený byť môžem, že som poslúžil ct. obecnstvu týmto prekladom zvlášte ku tomu, aby poznali, jakí sú z väčšej časti židia.

V Turč. Sv. Martine, 1876.

A. Č.

Predmluva spisovateľova.

Ustanovenie božie a ustanovenie ľudské, noví rabíni, kšeftík.

Z veškerého obyvateľ'stva sveta je $53\frac{3}{10}$ procentov pohanov, $30\frac{7}{10}$ procentov kresťanov, $15\frac{7}{10}$ procentov mohamedánov a — len $\frac{3}{10}$ procentov židov. A preca židia dosiahli najväčšej vlády medzi všetkými národami, stali sa kráľ'mi kapitálu, kniežatami veľ'kuctva, oni opanovali časopisectvo. „Les Juifs rois de l'époque“ (židia kráľ'ovia našej doby) volá sa známa kniha, ktorá pojednáva o našich židovských vrstovníkoch; nedivme sa teda, že väčšina židov terajšie časy považuje za dobu príchodu zasľubného mesiáša. Židia, ktorým ozaj len o pozemskú mamonu ide, ktorí si veľ'mi hlavu nelámu, načo sú vlastne na svete, zamienili mesiáša v knihách svätých zasľubného biedácky za myšlienku zosobnenú, ktorej obsah je bohatstvo a panovanie nad všetkými ostatnými ľuďmi. — Mojžišove slová sa vyplnily a vidíme ich pred sebou: „A jestli hlasu Hospodina boha svojho poslúchať a všetky prikázania a ustanovenia jeho osiehaťtr a činiť nebudeš, — raní ťa Hospodin slepotou, tak že o po-

ľudni makať budeš jako maká slepý vo tme, a rozoznenie Ťa Hospodin medzi všetky národy od jedného konca zeme až do druhého.“ (Deut. 28.)

To však ešte dlho trvať bude, kým židia otvoria oči, aby uzreli svetlo pravdy. Som presvedčený, že bez túžby po svetle žiadon ztrestený priateľ tmy nepriblíži sa ku svetlu; som presvedčený, že kto si je dobre povedomý tej hroznej tmy, v ktorej žije, ten môže čuť trápny hlas vlastného svedomia a nemôže pred samým sebou udusiť tú tichú túhu duše po oslobodení, čoby on jako chcel spokojným byť alebo aspoň spokojným sa zdať; som presvedčený, že badanie blízkej smrti u každého mohútne vzbudí žiadosť po živote: a preto poznovu volám a opätne na srdce kladím národu židovskému všetky tie bludy, do ktorých upadol a vo ktorých väzí už od 18 storočí. Čo som už niekol'koráz povedal, hovorím to ešte raz, aby počuli to z blízka i z ďaleka, a prebudení vo svojom srdci opovrhovali tým, čo ich zdržuje od pravdy a od cirkve Vykupiteľovej. Lebo vskutku, farizejstvo, ktoré v talmude nachodíme, hanobenie všetkeho, čo je sväté, a predovšetkým zkazená mravnosť, ktorá v ňom celkom nezakryte sa objavuje, len tá je vlastne prekážkou, že sa židia obrátiť nechcú. Lebo pravda vôbec a zvlášte čistá od boha zjavená pravda je tak citlivá, že udomácní sa len u tých, blaženými a šťastnými robí len tých, ktorí sa odreknú všetkeho, čo z ohľadu mravnosti jako lož, pokrytstvo a krivdu poznajú.

Už týchto niekol'ko slov dostačí, aby bodly do srdca tých, ktorých dotknú, trebárs oni k tomu aj mlčať budú, alebo zúrivo za fanatizmus ich vykričia. Lebo v srdci každého človeka žije to presvedčenie, jako nejaké vrodzené poznanie, že nemožno beztrestne nevšímať si hlasu svedomia, nevšímať si pochybností, ktoré v duši povstanú, a nedať nič na výstrahy vnitorného hlasu, že nemožno nimi pohrdať, okrem, ak

sa chce človek odvrátiť od boha a od všetkeho, čo je božské. Výraz takéhoto presvedčenia je blúznenie, neistota, divosť zraku, odpornosť jakejsi špehujúcej, v neistote tapajúcej nedôverivej, ošemetnej bytosti, surové držanie-sa oproti otvorene smýšľajúcim, a oproti priateľom pravdy — a toto tak často badať u tých, ktorí, jako sa viacráz dokázalo, už či z pýchy, alebo pre bruchopasníctvo alebo z príčiny lepších dôchodkov, lepšie poznanie nohami šliapú. A toto je, čo rozhoduje i nad osudy sveta, toto je, čo rozhoduje i nad osudy židov. Čo Kristus kedysi farizeom povedal, to platí ešte dnes o ich potomkoch, o židoch, ktorí sa talmudu držia: „Prečo prestupujete vy prikázanie božie pre ustanovenie ľudské“ (Mat. 15, srovn. Mark. 7.)? Odpoveď na túto výčitku bola až pri ľahká, a Kristus nepotreboval ju ani vysvetliť. Farizejské zásady talmudu sú u prefikaného, prehnaného žida najistejším prosriedkom k dosiahnutiu svetskej velikosti, moci a bohatstva. Prestante teda už, vnady časnosti a prospechy pomíjajúcej doby pod plášťom pekných fráz alebo v nezaobalenej podobe vychval'ovať jako najväčšie blaho, a prestanete rúhať sa dielam božím; prestaňte z lásky k jednoduchej pozemskosti rušiť zákony mravnosti, a nebude treba, so zlýma dôkazami zastávať nečisté učenie jako nejakú čistú humanitu. Jako Mojžiš kliatbu na vás vyriekol, že „rozoženie vás Hospodin medzi všetky národy, a že budete k užasnutiu a prísloviu i v rozprávku všetkým národom, jestli že byste neostriehali prikázania a ustanovenia jeho —“ (Deut. 28.), tak nasledovne je návrat k týmto prikázaniam druhými slovami úprimné zreknutie-sa talmudského farizeizmu, a len takto môže kliatba na vás vyrknutá vziata byť z vás. Uvážiac okolnosti tieto, domnievám sa, vykonať skutok opravdivej kresťanskej lásky oproti vám, pokrevným deťom z domu Abrahameho, keď úplnú nezaobalenú pravdu o smutne za-

blúdenom rabinizme svetu na odiv vystavím, jako on totiž dovol'uje lež, klam, podvod, vraždu a cudzoložstvo páchať na všetkých, čo niesú židia; a už teraz slúži mi to k nemalému zadostučineniu, že okrem početných súkromných i verejných súhlasov — — odporúchal moje uprimné slová všetkým svojim starým židovským spoluvercom k uváženiu nadovšetko tiež muž, ktorý z lôna rabinizmu narodený, v písmach židovských učencov odchovaný, a neskorej sám magistrom v Izraeli zostal; je to Dr. Efraim Epstein v Cincinnati. Tento muž písal mi totiž d. d. 3. okt. 1871 pamätihodné priznanie toto: „Dovol'te abych Vám za spis „*Židia podl'a Talmudu*“ vzdal moje najsrdečnejšie dieky. Milostou božou vyslobodený z bahna talmudizmu a pyšnej terajšej nevery, vítam s radostou spis Váš pre otvorenú jeho pravdymilovnosť. Vskutku vrúcne musíme Pána na kolenách prosit, aby Váš spis uvážil si každý — — atď.“ Tieto a mnohé druhé hlasy verejnosti, potom tri jedno za druhým v rychlosti rozobrané náklady, na to hneď preklady spisu mojho do jazyka anglického, francúzskeho a maďarského, toho všetko dôkladne svedčí o tom, jakú pozornosť verejná mienka venuje otázke židovstva; toto všetko je bielojasný dôkaz, že si je svet povedomý, že sa už blíži tá doba, kde vysoko vypínajúca-sa semitická bujnoscť k zemi porazená byť musí, kde z darebáctva židovsko-novinárskeho a zo švindlu peňažníkov židovských účty kladené budú a dlho už tlejúca iskra plným chytí sa plameňom.

Nech si židia, kým snad' ešte času jesto, rozvážia, čo ich očakávať môže; ešte majú moc a vládu, ešte stoja pod ochranou liberalizmu, ešte hrajú si na veľkých. Avšak to nezostane tak, jako je, podpory židovstva klesnú, a potom nebude sa meškať, odstrániť na dlhý čas cudzopasníkov týchto, ktorí v slepej zurivosti rozplamenili sami proti sebe nenávisť všetkých národov.

Kto pozoruje, jako tieto veci dnes stoja, nahliadne, že príde l'ud a držať bude krvavý súd nad týmto veľkým nepriateľom ľudskej spoločnosti — nad *židovstvom*. Náboženstvo Kristovo darmo potom bude vysielat sluhov svojich, aby utíšili tie tlupy, židom zkazou hroziace; my kázať budeme jako dnes tak i v tých osudných dňoch židovstva, aby mnoztvo neprávostí a tie krivdy, ktoré na nás židia zpáchali, láskou a odpustením zplácané boly. My budeme kázať, že žiadnému židovi ani vlas na hlave sa zkriviť nesmie; — ale, či nás bude kto počúvať? Či dajú potom na naše slovo niečo? Kto ručí nám za to, že tie pluky banditov, vychovaných jedine perom biedáckej židovskej žurnalistiky, že krdle tieto, direktne a či indirektne z väčšej časti samým židovstvom o mravnosť a vieru pripravené, budú sa potom ozierať na zákon lásky k nepriateľom?

Tým avšak nechcem myslieť zase, že snáď v celom židovstve by nebolo jednotlivcov, ktorí majú svedomie a dbajú naň; nechcem povedať, že všetci židia bez výnimky opovrhujú — oproti zjavenému lepšiemu učeniu — právom a pravdou v slovách i skutkoch, a že *všetci* bez výnimky ničia blaho národov tým, že diabolsky oddaní sú talmudu, zvlášte mravouke talmudskej. To nie; lebo mnoho ich jesto, ktorí nielen darobnice v talmudu obsažené zavrhnú, ale i nevedomky čistýma zásadami kresťanstva obmäkčení v mnohom ohľade mravouku talmudskú si ošklivia; oni hovoria o láske k bližnému a ju aj plnia. Nepomyslia však, prečo sú vlastne na svete, a držia sa nejedného učenia talmudu z príčiny všelijakých ohľadov pozemského života a k vôli domnelým rozumovým zákonom; ukrutnosti farizejského učenia zavrhnú síce, ale pridržajú sa toho, čo porušenú, podplatenú, tú takzvanú verejnú mienku spojuje s charakterom takzvaného poctivého muža, ktorý má istú vážnosť a tú takrečenú vonkajšiu slušnosť.

Vzdelaní ľudia z nich oddajú sa dosť často krásoumej literatúre alebo filozofii; pokiaľ ale upadajú do rúk hlasateľom moderného pohanstva, najdú pokrm len pre človeka nižšieho vzdelania, pri ktorom duch na nedostatok trpí a ľaskomyselnosťou sa naplňuje, čo u nich často veľmi za mladí upozorovať. Tito všetci dobre urobia, keď preštudujú celý systém talmudskej a pohanskej mravouky a keď poznajú, že celá táto zľomyselnosť talmudizmu nevyvinula sa naraz, ale pomáľy, a síce tou istou cestou, na ktorej oni sa dnes nachodia. Lebo jak neni účelom života, jako kresťanstvo učí, jedine boha velebiť, tak zpočíva účel ten v nás, tým účelom je potom len náš prospech, naša česť, náš blahobyť, a nemožno nenahliadnuť, prečo by sme potom nemali jednoducho zapreť boha zároveň s jeho večnosťou a jeho pekelnými trestami, a prečo by sme nemali mať na zreteli len naše vlastné záujmy a výhody so všetkými prosriedkami, so spravodlivosťou a šľacharstvom, s poctivosťou a podvodom, čo by nás to hneď i krev nášeho bližného stálo.

Jestli človek za účel života má len sám-seba, nuž by náboženstvo so svojou večnou odplatou bolo len strašidlom, a ľudia by potom zpravili zo zeme peklo a škrtili by sa napospol trebárs pre kadejakú krásnu ženskú, jako sa Napoleon I. raz bol vyslovil. Jestli človek za účel života má len sámseba, a neni-li určením jeho jedine a výhradne dl'a vôle božej, a pôsobenie ku cti božej, prečo by teda mal dusiť telesné náruživosti, prečo by si nedoprial pôžitkov, ktoré z nich pochádzajú? Prečo by potom chlipník nesmel povedať: Príroda to žiada, teda ju poslúcham; a prečo by nesmel núdzny povedať: Príroda žiada, abych biedu netrel, preto berem, čo kde uchytiť môžem —? Jestli si je človek sám účelom svojím, teda je namáhavý boj proti náruživosti hlúposťou, a modlitba o pomoc božiu nesmysľom. Lepší, šľachetnejší žid cíti sa byť v mno-

hom ohl'ade urazeným, keď ho odkážeme na tieto pravdy a na to, jako celkom prirodzene povstal farizejský systém učenia; a myslí si, že mu saháme ohňom a mečom na život. A my preca bojujeme len mečom slova, len perom, my bojujeme presvedčením a zatracujeme — jako to kedysi pápežovia zatracovali — každú krivdu, ktorú by kto židovi urobil buď na jeho majetku, na jeho cti, alebo na jeho živote. — Avšak nehajme tieto úvahy a rozvážme bez ohľadu na panujúcu mienku rodín, mienku takú, ktorá len preto platnosť má, pokiaľ v rodine ododávna sa udomácnila, mienku, ktorú nikto dl'a jej vniutornej ceny nezskúmal, ktorú ale len čo jednoduché ústne podanie z pokolenia na pokolenie prejal a o nej pochybovať sa neopovážil, uvážme sami u seba dl'a svojho svedomia, či pomíjajúce výhody pozemské, mýlne pochopenie určenia človeka, jakoby za účel žitia mal len sám seba, či toto není príčinou všetkých malých i veľkých bludov židovstva, príčinou upadlej mravouky talmudskej a príčinou hlbokkej nenávisti oproti všetkemu, čo má kresťanské meno? — Jedon študovaný žid prisvedčil mi raz pri jednej príležitosti, že prorocké miesto, jednájúce o sluhovi pána, „že s nepravými poctený je, že ale po smrti v hrobe boháčovom ležal“ (Jez. 53. dl'a hebr. textu), tak podivuhodne srovnáva sa so smrťou Ježišovou a jeho pohrobením, že všetky možné prekrucovania rabínske proti tomu nič nevykonajú — lebo Ježiš — jako známo — so zločincami odpravený, nebol preca s nimi zakopaný, ale pochovaný bol v dedičnej hrobke bohatého Jozefa z Ramy, — že on proti tomu nič podstatného povedať nevie. Na moju otázku, že prečo teda je ešte židom, odpovedal mi, že jako kresťan nemal by tol'ko peňazí; a keď som mu povedal, že pracovitý človek veľmi snadno najde výživu svojmu stavu primeranú, a jestli je v núdzi, že obrátiť sa môže k Bohu, ktorého prozretel'nosť o všetkých sa

stará, — tu mi odpovedal vel'mi skrúšene, že modlenie náramne nudí! Čím potom ten učený muž zostal, neviem; on bol svojím životom tým takzvaným ctihodným mužom, ale láska k časuému životu vel'mi ho opanovala. Toto nech uvážia všetci ci, ktorí podobnou cestou kráčajú; tento spis o židoch podl'a talmudu nech ich nerozhorčí, ale nech im dá podnet k rozmýšl'aniu.

Avšak tej bohapráznej rote, ktorá ve spôsobe vysokej alebo nízkej chatry bez prestánia uráža Mojžiša a prorokov, zbožňujúc pri tom neohrabanosti a surovosti talmudu a nestarajúc sa ani za mak o spravodlivosť a svedomie, tej bezbožnej rote opätne privolávam, že také chamradie ich spôsobu deň čo deň vypal'uje si znak darebáctva na čelo svojím bezohl'adným počínaním, aby sa statoční l'udia na pozoru mali. Keď toto pokolenie, z diabla poslé a k nemu sa ťahajúce, kričať a vreščať začne, jakoby sa mu nejaká krivda robila, tak mu neverte, ctení čitatelia! Je to už odo dávna zvykom tejto zlotrilej čeliadky, že, keď ktokol'vek, buďsi vznešenejší alebo jednoduchejší, ošklivé a slabé strany židovstva odokrýva, hneď rozožraní rukami lámu a nad neznášanlivosťou, nenávisťou a upodozrievaním vraj nevinných l'udí zúria; jaknáhle ale týchto krikl'únov nejaká úradom ustanovená korporácia vyšetruje, umlkne ich lomož a povedia: „uznávame, že židia kedysi špatného učenia sa pridržali, ale dnes — za našich časov sú vraj židia samá čistá láska k blížnému.“ — Keď slovútny profesor Eisenmenger napísal veľiké dielo proti židovstvu, výsledok to dvacaťročného namáhania a skúmania, podplatili židia samého ministra, aby povedal cisarovi, že kniha tá pisaná je proti katolíckej cirkvi a že musí byť zakázaná; i stalo sa to; až nenadále pruský Fridrich I. upozornil cisara, že bol hanobne podvedený. Fridrich I. totiž na dôkaz toho vyzval university Giesenskú, Heidelberskú a

Mohučskú, aby preskúmaly dielo Eisenmengerovo, či není niektoré miesto v ňom falošne citované alebo zptvorené; súčasne prinútil rabínov, aby zkúмали citáty Eisenmengerove a udali, či je dačo tam prekrútené, a jako a kde prekrútené. A hl'a! všetci vypovedali jednohlasne, že Eisenmengerove texty a preklady nedajú sa vyvrátiť, a páni rabíni, keď mali tri university naproti sebe, neboli v stave vykrútiť sa kadejakými výhovorkami a lžiami, bolo im len možno, slavne zaklíňať sa, že u židov už teraz panuje čistá láska ku bližnému. Na to sa ich ale nikto nepýtal, bár v ten čas také vyslovenie mohlo ochotnej prijaté byť nežli pozdejšie, kde hl'adeli talmud očistiť od všetkých škvrn naproti zjavnej pravde, a kde židovskú vraj terajšiu l'udskosť zastávať mali; lebo príslovie hovorí: Lhárovi sa nikdy viac neverí, čo by aj pravdu hovoril. — Úsudok zmienených universít a rabínov bol i napotom obnovený od mnohých učencov, jako boli J. F. Buddeus, O. G. Tychsen, C. B. Michaelis, Wolf a j., a výslovne na dôležitosť Eisenmengerovho diela upozornené boly vlády a university. V král'ovskom komornom súde v Berlíne je od r. 1787 uschované nasledujúce posúdenie menovaného diela: „Eisenmengerove výťahy z klasických židovských spisovateľ'ov sú tak verne podané a preložené, že ich nemožno vyvrátiť. Ponevác sami židia pokladajú to za zločin, výpovede svojich rabínov za nesmyslné vyhlasovať, teda nech si to pripišu sami sebe, keď rozumní čitatelia i pri najlepšej vôli niesú vstave vybrať z jedu mäd, z nesmyslu pravdu, z neznášanlivosti znášanlivosť, z nepriateľ'stva a nenávisti priateľ'stvo a lásku“. (Srov. Pawlikowski, Talmud, Rejno 1866, str. 320 a n.)

Preto uviedol som udalosť túto Eisenmengerovu, abych ukázal, jakými prosriedkami židovstvo hl'adí zakryť svoje slabé stránky. A či je to za našich časov ináč? Celkom jako vtedy. Keď tento môj spis „cestou

práva“ odstrániť nemohli, sobrali sa všemožne a najali dvoch biedných pamfletistov, ktorí mali mojmu spisu cestu do sveta zastaviť, a potom chceli ho smiešnym urobiť na divadle. Avšak docielili tým naopak, že tri veľké náklady, každý s niekoľko tisíc výtiskami, rozchytané boli v najkratšom čase; lebo čo moji protivníci — židia — blúznili, obecnstvo hneď pochopilo a nazvalo to, bár pri ostro, „senom, vymlátenou slamou a mizernou hlúpostou.“ — Tretie vydanie spisu mojho, ktoré hneď nasledovalo, nahali už jaksi na pokoji, snaž preto, že som postavil k nemu vábidlo, 1000 toliarov, čo na židovský žalúdok nejako účinkovalo. Na večnú pamiatku to chcem tu ešte raz pripomenúť, jakým spôsobom si moji milí bojovníci kožu zachrániť chceli; „nože nech uvidím zbraň tvojho protivníka“, povedal Görres, „a hneď zviem, či je tá vec čistá.“ -- Jakýsi židovský divoch, ktorý dvaráz jako anonymus zpoza zavretej okenice kričal, prišiel po mnohom revaní na ten nápad, že Schopenhauerova filipika proti nestydatosti židov nazaslúži, aby sa jej verilo, lebo vraj tento pán zle nedobre i na kňazov hovoril. Jako čo by medzi židovstvom nepriatelia kňazov neboli ti najnepodozrivejší svedkovia pravdy! —

S neslýchaným spisovateľským haraburdím, na čo žiaden muž vedy ani za mak nedá, vytasil sa proti mne i zdejší rabin menom Dr. Kroner. Duchovným predstaveným náboženskej obce volá seba tento muž a tituluje sa doktorom, najskôr doktorom filozofie, a jako takému mala by byť láska k pravde prirodzenosťou. Tieto titule sú dôležité! Keď už pastier a duchovný správca háji a zastáva klamstvo a zákony Mojžišove neuzná, čože potom ešte len má sa očakávať od jeho duchovných oviec jemu sverených? Môj citát, že dl'a učenia rabinov 600.000 duší bolo stvorené, napadol dr. Kroner, udávajúc hebrejské slová tohoto čísla *šišim ribbo* (t. j. 60 myriad = $60 \times 10,000$).

a doslovne ich prekladajúc takto: „60 a t. d.“ Prečo že toto „a t. d.“? Dozaista to „a t. d.“ pán doktor len preto napísal v preklade, aby sa čitateľ nazdal, že zpomenuaté myriady len odo mňa sú vymyslené. — Môj výraz „*Sinagoga verí*“ napadnul pán doktor filozofie tak múdre, že poznamenal: *synagoga je vraj len dom z kamenia a z dreva!* Nuž, pravda, taká synagoga musí byť *ako kameň* tvrdá oproti všetkej viere. — K Levitiku 20, 10 som pripomenul, že dl'a učenia talmudu zakazuje Mojžiš zneuctenie ženy „bližného“, t. j. ženy židovej, nie však ženy inoverca. Dr. Kroner však so zvláštnou svojou opovážlivosťou a drsnatosťou napadá to s tým poznamenaním, že vraj meno Mojžišovo na tom mieste v talmude ani len neprichodí. To p. doktor dobre vie, že Levitikus pochádza od Mojžiša, a preto namiesto „Levitikus 20. vraví,“ môžem celkom správne písať „Mojžiš vraví.“ — Ešte ďalej. Dr. Kroner opovažuje sa tvrdiť, že správny pochop slova „*bližní*“ (hebr. *rea*) obmedzuje sa v talmude s úplným právom len na židov, pretože to i biblia sama tak robí; no a to by boly bývaly veru pekné zákony, keby to božský zákonodarca jako bol Mojžiš, na pr. slovo Exod. 20, 17: „Nepožiadáš domu bližného (*rea*) svojho“ rozumel na ten spôsob, jakoby len to bolo trestuhodné, keď by žid žida olúpil, nie ale keď by žid goja (inoverca) ukrátil. Skutočne môžeme i dnes to povedať, čo riekol Kristus: „Vy prestupujete prikázanie božie pre ustanovenie vaše.“ — Pri oddieli Kalla 18 dovolil si Dr. K. to drsnaté vyzvanie: „Co myslíte, veď traktát Kalla nemá žiadných 18 folií? Preto som ani nemohol to miesto najst.“ — Vskutku, traktát Kalla má len jedno folium, ale preca! vo varšavskom vydaní z r. 1863 a n. na príklad je traktát ten naznačený číslom strany 18, a to preto, pretože v rade menších traktátov, ktoré jedon za druhým, nie každý osobite, číslované sú, zaujíma on miesto

osemnáste. Neni tedy dl'a modlitby krestanov „perfidis Judaeis“ názov *perfidnosť* vel'mi dobre vyvolený? — Profesora Eisenmengera poznamenal Dr. K. čo prekrsteného žida, a to je lož; táto nepravda, ktorá je medzi židmi vel'mi obľúbená, slúži mu za základ tvrdenia, že vraj prof. E. jako „odpadlý“ nezasluhuje, aby sa mu verilo; jako by na pr. apoštol Pavel, ktorý bol rodený žid a židovských učencov za pokrytcov a lhárov vyhlásil, bol chcel získať tých mnoho tisíc privržencov Kristových len preto, že boli neschopní, opravdivú hodnovernosť posúdiť! — Ano, pán Dr. Kroner je toho náhl'adu, že rabíni Rab a Nachman, keď po cudzích mestách cestovali a si nejakú ženu na pár dní objednali, že uzavreli dl'a Mojžiša a talmudu platný sňatok židovský, preto že Mojžiš rozsobášenie privolil! Jako čoby Mojžiš bol chcel dovoliť také spojenia manželské, pred ktorých uzavretím už vopred vyjednané bolo, že sa, a sice bár hneď o pár dní, zase rozvedú. A v skutku, jestli sa nato nevzťahujú slova „božie slovo ustúpiť musí pred vašim podaním,“ teda je to iste jedon z tých vznešených mravných pocitov, na ktoré, jako p. Dr. Kr. udáva, kedysi istá kresťanská spoločnosť pripíjala. — Ano, duchovný predstavený v Izraeli p. Dr. Kr. súhlasil s talmudom i v tom, že slabý pokúšaním znepokojoovaný človek *ani nehréši*, bár v srdci svojom požiadavky telesné chová, lebo že vraj zlej prirodzenosti ľudskej nedá sa odopret! — Vo výpovedi: „Keď mal niekto v úmyslu, zasadiť niekomu smrteľnú ranu k srdci a udel ho do klbov tak, že ho nemusel usmrtiť, a keď ranený zomrel, teda je páchatel' nevinný“ (Talmud Sanh. 78, mischn. 2, 9) — a v tejto výpovedi je bez otázky usmrtenie udreného úmyselné a zároveň je následkom účinkujúceho úderu, keď aj nie zrovna úmyselne do klbov namereného. Pán Dr. Kroner domnievá sa, že pachatel' neni vražedníkom, ktorý chcel schválne

usmrtiť! Neznamená to preciedzať komárov a prehltávať velbludov v jednom a tom istom okamžení? To robenie rozdielu medzi klbom a srdcom to je to preciedzanie komárov, a prehltávanie velbludov je to drsnaté zapieranie zúmyselnej vraždy. A nepatrí to tiež k porovnaniu komára s velbludom, keď p. Dr. Kr. tvrdí, že bych ani nebol videl na pr. Cerfbeerove dôležité dokumenty o hroznej úžere židov v Elsassku, keby mi ich nebol dal jeden známy rytier z Francúzska? To by bolo jeho, pána Dra Kronerovou vecou bývalo, Cerfbeera vyvrátiť. Namiesto toho ale trápi sa chudák, nejakým spôsobom vytentočiť, ktorá asi vysoko postavená osobnosť mne dopomohla ku tej cti, s Cerfbeerom sa oboznámiť. Či to neznamená tiež na „komárov“ striežať a „velbludov“ naháť poutekať?

Ja som povedal svoje a p. Dr. Kroner môže sa ztratiť. — Pri tretom vydaní tejto knihy ráčil p. Dr. Kr. pekne krásne mlčať; ba ani sa neustával viac, jako mi povedomo, o tých 1000 toliarov, ktoré som mu od novembra 1871 chcel dať zarobiť, ani vôbec nedal o sebe vedieť, iba snáď v niektorom anonymnom článku Pozňanských židovských novín čo nadával: sloh aspoň sa zdá byť jeho, a i tá okolnosť hovorí zato, že o tých 1000 toliaroch tam ani zmienky není. Čo sa tých 1000 toliarov dotýče, prihlásil sa jakýsi zemský rabín Dr. Landsberger v Darmštate. Za tohoto „duchovného správcu celého sta židovských obcí,“ jako sa sám zval, písaly mohanské noviny („Mainzeitung“), jeho obľúbený orgán. Avšak i pre tohoto boly tie hrozná kyslé. Ostatne čo tento „zemský rabín“ k obrane v Mainzeitung-u napísal, bolo tiež veľmi zaujímavé. Dr. Landsberger iste že nečítal tirády Kronerove; lebo Kroner, jako vieme, niektoré odo mňa uvedené miesta „nemohol najst“, na pr. Kalla 18, a Dr. L. ich bez dlhého namáhania našiel, ale za potrebné mal, ináč ich „vykladať,“ nežli som ich vysvetlil ja.

Kristus povedal, že „Satan nesmie v ničom odpo-
rovať Belzebubovi, jestli kráľ'ovstvo ich nemá byť zni-
čené;“ ale pravda, podľ'a talmudu sú aj protimluvy
„božích rabínov“ neomýľne slovami božími.

Aby však židi i nabudúce vedeli, že neprebiera-
me ľ'ahkomyselne ich sväté knihy, zaväzujem sa veľmi
rád i pre toto štvrté vydanie zaplatiť 1000 toliarov
v srebře tomu, kto dokáže, že sú niektoré moje citáty
vymyslené a nepravdivé.

Münster, v oktobri 1872.

Spisovatel'.

A.

Z á k l a d y.

1.

Pravoverectvo a reformy.

Veliké hnutie duševné opanovalo od niekoľko rokov západnie židovstvo. Čo medzitým židia na východe jako pred tým i poteraz viac na talmud nežli na bibliu prisahajú (vyjmuc niekoľko rôznovercov, tak zvaných Karaitov*), ozýva sa po Evrope zo sradu synov Jakubových volanie za pokrok náboženský. — Všetci chceli volať sa pravovercami, orthodoxnými, avšak starí pravoverci neuznávajú týchto pokrokárov za nič iného, len za zlých reformistov. Barva pokro-

*) Židia *Karaiti* zavrhuju talmud i výklady rabínov (mišnu i gemaru); bývajú v Polsku a iných častiach Ruska; všetci uznávajú rabbiho, v Čafut-Kale na polostrove krímskom sídliaceho, za svojho vrchnieho predstaveného. *Karaiti* vynikajú medzi ostatnými židmi zvláštnou podnikavosťou, poctivosťou a držaním slova svojho, a preto každý s nimi rád obchod vedie.

Pozn. prekladateľovo.

károv je rozličná. Jedni obviňujú talmud, že on je na príčine, že židia kedysi tol'ko utrpeli; a hovoria: „Talmud bol všetko, on nech neni ničím¹⁾“; starove-riacim privolávajú: „Vaše pravidlá, ktoré ste zachovávali, dávno sa už prežily, prekážajú židovstvu, prístupným sa urobiť²⁾“, a: „starý systém, ktorým udržať hl'adíte bludy talmudizmu, prekáža budúcnosti židovstva a musí byť odstránený³⁾“; ba pokrokári idú ešte ďalej a vyhlasujú, že „prijatie troch dogmat — jednotnosť božská, nesmrteľnosť božská a nesmrteľnosť duše — dostačí každému, aby bol židom⁴⁾“; a dokladajú: „Každý z nás je najvyšším sudcom ve veciach viery⁵⁾“, a vyzývajú „židov, kresťanov, turkov, aby odložili všetky zevnejšie obrady náboženské a sjednotili sa vo viere v jedného boha a vo všeobecnej láske braterskej⁶⁾“.

Ti druhí sú opatrnejší. Oni talmudizm nevolajú viac božským, ale dôstojným, velebným; talmud im neni viac židovskou „knihou zákona,“ ale „knihou židovstva hodnou,“ a hl'adia všemožne očistiť knihu túto pred verejnosťou od všetkých škvrn⁷⁾, kdežto zase v učených spisoch dopúšťajú, že talmud „obsa-

¹⁾ Archives israélites 12, 242; 1867. — ²⁾ tamtiež 10, 448. — ³⁾ tt. 12, 536; 1868. — ⁴⁾ tt. 3, 118 f. — ⁵⁾ tt. 15, 677; 1867. — ⁶⁾ tt. 14. 627 f. 1869. — ⁷⁾ Srovnaj: Kroner, „W. Merkur,“ číslo 128 a 130 z 1871 a jeho spis proti „Židia podl'a talmudu.“ Jedon rabín, ktorý vo verejnosti plnou hubou chválil talmud jako nějaká knihu opravdivej lásky k l'udom, odkázal mi od jedného z mojich kolegov, že to on za nepekné považuje, keď tie veci z talmudu na svetlo vynášam; že sa to sice odtajiť nedá, že je tak, ale žebych to nemal svetu tak otvorene odhaľovať!

huje veci vznešené a *obecné*, *židovské* i *pohanské* spolu a okrem toho mnohé nectné požiadavky, a ustanovenia oproti druhým národom a vierovyznaniam⁸⁾);“ oni netajia výslovne vlastnú povahu zjavenia biblie a hovoria, že „všeobecná láska k ľuďom“ je ideou židovskou⁹⁾.“ — Obe stanoviská sú nepodstatné, toto druhé je polovičatosť a slúči sa s prvým dnes lebo zajtra silou konsekvencie. Obe stanoviská sú jedna a tá istá krev, a obom teda orthodoxný hlas v „Univers israélite“ túto myšlienku privoláva: „Mojžiš a talmud niesú vám viac po chuti¹⁰⁾“; „židovstvo neni vám už viac náboženstvom, ale zastaralou, mŕtvou vecou, a miesto abyste stáli stráž Jeruzalemu, staviate sa na pôdu pohanstva¹¹⁾.“

Orthodoxné židovstvo uznalo dobre, že je potrebné, aby pre svedomie ľudskej bola nejaká živá božská autorita; že to zjavenie už raz dané, požaduje svoj neomylný úrad učiteľský, ktorý by cez všetky pokolenia až do konca potrval, zkúmajúc a vysvetľujúc opravdivý smysl slova božieho a pravé upotrebenie jeho k rozličným pomerom nestáleho života oproti osobnému náhl'adu ohrozenému od náruživosti a predsudkov. Za strážcov viery mala synagoga okrem riadny kňazský úrad učiteľský tiež ešte prorokov, a najvyšší kňaz osobne mal tú božskú milosť, skrze Urim a Tummim vo veciach, veškerého blaha bohovlády sa týkajúcich, vyslychať neomylne vôľu najvyššieho. Synagoga podržala po

⁸⁾ Grätz „Geschichte der Juden“ 4, 410. — ⁹⁾ Kroner, II. a jedna z jeho rečí. Münster u Coppenr. 1871. — ¹⁰⁾ 12, 563; 1866. — ¹¹⁾ tt. 538 f.

Kristu zásadu živej autority; ale preniesla túto autoritu na každého jednotlivého učiteľa rovnou mierou, ba tak daleko išla, že i obyčajnú svetskú reč a všetky jej už akokol'vek si odporujúce výpovede vyhlásila za slovo božie, za slovo neomylné pravdivé. Nezriadená nadutosť bola dušou takého nepochopiteľného učenia, a jako sa to už stáva, že zjavnú nadutosť sprevádza najväčší úpadok mravný, teda vyvíňovalo rabínstvo takú mravouku, ktorá vyrovná sa len mravnosti upadnutého pohanstva: ona je systematicky zriadeným celkom, vo ktorom lož, podvod, zlodejstvo, vražda a cudzoložstvo jako úzko spojené čiastky sa nachádzajú. Farizei sú otcovia tomuto strašnému dietatu a človek vidí na ňom hrozný ten ľud, ktorý Kristus pomenoval „plemenom jašterčím, syčiacíma zmíjami a deťmi diablovými,“ a naproti tomu nechápeme, jako môže vzdelaný žid nepoznať, že Izrael zavrnutím Krista zavrhnul pravdu samu. K takýmto výsledkom prideme, keď preskúmame pred nami otvorene ležiace spisy židovských mudrcov, a hneď nahliadneme, že žid musí zapreť zjavenie i starý zákon vôbec, musí prísť potom k racionalizmu (k viere rozumu), jak ho nepovzbudí terajšie hnutie jeho národa, aby sa priblížil k pravej cirkvi Kristovy.

Pomery tieto ospravedlňujú to už samy o sebe, keď otvoreným vyznačením bludov rabinizmu, všetkým dobre smýšľajúcim Izraelitom do duše hovoríme. Keď žid pokrokár povie, že mu rabínstvo neni božským, nuž mu odpovieme: A v synagoge chceš preca dosiahnuť spasenie duše svojej, avšak po ovoci poznáva sa

strom; následovne priznať musíš i s orthodoxmi tvojimi, že synagoga, pretože v lône svojom nosila a odchovala oné výplody pekla, tak málo môže zabezpečiť tebe spásu duše, jako ten filozof, ktorý najprv Herkulovi sa klaňal, a keď jeho pomoci sa nemohol dovolať, dreveného bôžika svojho na oheň hodil so slovami: „Nuž teda, Herkules, vykonaj trinástu prácu svoju a pomôž mi repu uvariť!“ Lebo oba, i ten filozof so svojim modlárstvom i synagoga so svojim pohanským učením, dokázali sa byť autoritami mylnymi, bludu a klamu podrobenými, teda neschopnými, aby všade a vždycky, jako to svedomie káže, čistú a neomylnu pravdu podávať mohli. A neprestávajúc, jako pred tým tak i teraz považovať sa za najvyšších sudcov vo veciach dušného spasenia, nič iného nepodnikajú, nežli že svojho bôžika, ktorého do ohňa hodili, zase pod druhým menom postavujú. Nové toto pomenovanie je — vraj — ľudskosť a vzdelanie, a vniutorná cena mena toho je celá tá mizeria pokolenia ľudského, ktoré samo sebe dostačuje, samo seba zbožňuje a tým v otroctvo bludu a hriechu upadá.

Za druhé priznať musíš, že synagoga upadla do bludu a omylu len preto, že Krista zapovrhla, pretože práve tým utvorila rúhavú vierouku a mravouku, ktoré obe nachádzajú sa v ich knihách.

A ďalej vedz, ctený čitateľu, že žid pokrokár povie síce, že talmud neni jemu knihou zákona, ale, keď sa príležitosť naskytne, výslovne zase prisahá na túto knihu jako na knihu zákona, a viac ju cení nežli bibliu. Bo zmienený časopis francúzskych židov-pokro-

károv „Archives israélites“ zrejme vyslovuje: „Čo sa talmudu týče, uznávame, že je on bez všetkej otázky viac nežli zákon Mojžišov“¹²⁾, a dr. Kroner upadá skutočne tiež do tohoto starého učenia, že talmud vyššie stojí nad bibliu, pretože často opakuje, že čo talmud káže, bár je to v najkriklavejšej protive s bibliou, preca je to vraj celkom v poriadku. Veď tvrdí, že žid, keď okradne človeka druhého vyznania, keď zprzní goju alebo ženu nežidovskú, všetkým právom musí byť pred súdom židovským vyhlásený za nevinného; a okrem toho tvrdí v tom istom prípade o židovstve, že vidno z toho, že zachováva bibliu skrze talmud. To je skutočne veľmi pekné zachovávanie, keď sa pojem bližného (ktorý pred bohom a preto v každom ohľade i v zákone Mojžišovom, od boha danom, prislúcha každému človeku naproti každému z jeho spolul'udí), keď sa reku pojem bližného obmedzuje naraz len na židov oproti židom vtedy, keď by súd pre ukrivdeného goja siahnuť musel na vačok alebo na hrdlo židovi.¹³⁾ V tom spočíva zároveň skutočný dôkaz, že ľuďom potrebný je neomýlny, božský úrad učiteľský, aby smysel biblie, čo sa týče vierouky a mravouky, správne bol vykladaný a od porušenia chránený; bolo by to i tak dosť podivným, aby ľudské dielo ochraňovať malo dielo božie — sväté písmo.

¹²⁾ Archiv isr. 25, 150; 1864. — ¹³⁾ Srov. doslov 2. nákladu 33. 36—38 a Kronerovu polemiku 2, 40 f.

2.

Meno talmud.

Terajšia synagoga je opravdivou dcerou farizejskej školy, ona zdedila všetky tie učenia, ktoré farizei za časov Krista a hneď potom medzi židmi roztrúsili. Aby učenia tieto nezahynuly, spísal ich rabín menom Judas okolo r. 450 po Kristu¹⁾ do jednej knihy, ktorá dostala názov *mišna*. Mišna znamená ale opakovaný alebo druhý zákon, pretože v nej jakosi opakuje sa prvý zákon alebo zákon piatich Mojžišových kníh; lebo mišna má jedine ten účel, nejasné stránky prvého zákona jasne vyložiť a domnelé mezery jeho vyplniť. — V nasledujúcich storočiach bola táto mišna v židovských školách palestínskych a babylonských rozličnými výkladami obohatená. Tieto výklady k mišne volajú sa *gemara* a menujú sa obyčajne s mišnou dovedna — často ale i samy — *talmud*, t. j. „knihá učenia“ židovskej viery- a mravouky. Dokončené výklady palestínske asi r. 230 po Kr., celý jeden hárkový formát hrubé, tvoria *talmud jeruzalemský*. Gemary babylonské, tiež s mišnou alebo bez nej, volajú sa talmudom babylonským, ktorý asi r. 500 po Kr. dokončený bol a 14 foliantov obsahuje. S babylonským talmudom zaoberajú sa židia najviac, a keď je kedy reč o talmudu, to myslia voždy tento babylonský, jak totiž není výslovne jeruzalemský udaný. — Keď by pozrel niekto do talmudu, tlačeného v posledných 200 rokoch, zadiví sa

¹⁾ Grätz myslí 189, ale toto je neisté; v. Gr. „Geschichte der Juden“ 4, 413 a nasl.

náramne, bo najde množstvo karát, na ktorých sú celé veľké miesta prázne, bielé nahané alebo vyplnené kruhom. Vo starých vydaniach, na pr. r. 1520 v Benátkach, alebo r. 1600 v Amsterodáme tlačených, (tieto dve vydania upotrebené boli ku spísaniu tejto knihy,²⁾ nachodia sa na týchto miestach hanebné poznámky na Krista, Mariu a apoštolov; potom nachodia sa tam vysvetlenia, že pod názvom *nežid* rozumejú sa zvlášte kresťania tam, kde talmud hovorí na pr. o gojimoch, o „kacíroch“ a podob. Keď sa toto kresťania dozvedeli a zjavne svoju nevoľu nad tým vyslovili, rozkázala poľská židovská synoda z r. 1631³⁾, aby na budúce také miesta zostaly v talmude práznou stránkou alebo kruhom vyplnené, a také veci, jako na pr. *že sú kresťania veľmi nešlechtní a že žid naproti nim nemá byť spravodlivým, ani nemá ku nim preukazovať lásku jako k bližným, atd*; tieto veci aby sa vraj vo školách židovských len *ústne* vysvetľovali. — Advokát H. Radowski poznamenáva jednu *zkusenost*, ktorá vraj sahá až na naše dni, i hovorí: „Zo sta židov sotva jeden videl talmud; ale zkazonosné zásady talmudu rozširo-

²⁾ Tieto dve celkom úplné vydania zovú sa starým talmudom; nový je v amsterodámskom vydaní z r. 1644 a nasl.; a ešte novšie vydania boli pre dôležité miesta, jako budeme vidieť, srovnávané. Spôsob citovania je vo všetkých vydaniach ten istý, lebo všetky súhlasia i v stránkach i v kartách. Čo výslovne poznamenané neni zkráteninou Ben. (Benátky) alebo *Amst.* (Amsterodam), nachodí sa i v novom i vo starom talmude. — ³⁾ Srov. Sbierku aktov synody „Des Mousseaux, le Juif etc.“ Paris 1869, str. 100.

vané bývajú medzi ostatných spoluvercov jako zákony božie, od tých, ktorí učenia tie znajú, a ti spoluverci ich radi uveria a nezriedka ba veľmi často sa ich pridržiajú a ich nasledujú.“ ⁴⁾)

3.

Talmud je židom knihou božou.

1. Židia, vyjmuc niekoľkých, čo ináč veria ¹⁾), majú všetci vôbec od jakživa talmud za knihu celkom tak božskú jako bibliu Starého zákona. Ba keď chceme vec jako sa má podať, talmud vyššie cenia nežli bibliu. U Jezaiáša 33, 6, jako talmud hovorí, ²⁾) sú vraj už všetky jeho oddiely popísané. Ten istý talmud píše o sebe: ³⁾) „Slová ústneho učenia sú zákonu rovné.“ A inde ⁴⁾) zase hovorí: „Biblia je jako voda, mišna jako víno, gemara jako vino aromatické. Svet nemôže byť bez vody, bez vína a bez aromatického vína, a bohatý dostane zo všetkých troch; a teda nemôže svet byť bez biblie, bez mišny a bez gemar. Ďalej zákon je jako sol', mišna jako paprika, gemary jako korenie; svet nemôže byť bez soli atď.“ A ešte inde hovorí: ⁵⁾) „Ti, čo študujú bibliu, robia niečo, čo je čnosťou alebo i čo neni čnosťou; ti čo študujú mišnu, plnia čnosť a budú za to odmenení; ti ale čo študujú gemary, ti

¹⁾) „Neuer Judenspiegel,“ str. 174, Cannstadt, Richter.

²⁾) Viď pozn. ^{*)}) str. 19. — ³⁾) Tr. Šabbath. f. 31. c. 1. —

⁴⁾) Roš. haš. 19. 1. — ⁵⁾) Soph. 13. 2. — ⁶⁾) Tr. Baba m. f. 33. c. 1.

plnia čnosť najväčšiu.“ Ďalej: ⁶⁾ „Kto opovrhne slová rabínov, hoden je smrti.“ Podobne: ⁷⁾ „Keď kto od ustanovení a učení talmudských prejde k biblii, tak nemá viac šťastia.“ A: ⁸⁾ „Prijemnejšie sú slová pisateľov talmudu, nežli slová zákona.“ Preto: ⁹⁾ „sú hriechy proti talmudu zpáchané ťažšie, nežli hriechy naproti biblii.“

S týmto svedectvom, ktoré si talmud sám o sebe dáva, súhlasí svedectvo ostatných rabínov a učiteľov židovských. Tak na pr.: ¹⁰⁾ „Kto máva bibliu a mišnu v rukách, nie avšak talmud, s tým nemáme obcovať.“ A chýrečný Raschi (zomr. 1105) spolu i s talmudom hovorí: ¹¹⁾ „Syn môj, viac daj na slová rabínov nežli na slová zákona.“ A inde ¹²⁾ zase na tom mieste „človek neni živý len chlebom“ atď., znamená „chlieb“ bibliu a slová: „všetko, čo vychádza z úst božích“ znamenajú vraj *halachoth*-y t. j. nariadenia a *agady*, t. j. rozprávky a fabule v talmudu. V jednej rabínskej knihe z r. 1500 po Kristu ¹³⁾ odôvodňuje sa myšlienka talmudská, že kto číta bez mišny a gemar bibliu, je jako ten, kto boha nemá. A výslovne učia, ¹⁴⁾ že „na hore Sinai dal bôh zákony podľ'a biblie, mišny a gemar spolu i s agadami; talmud však že chcel dať bôh židom len *ústne* skrze Mojžiša, aby, podmaní-li

⁹⁾ Tr. Erubin f. 21. c. 2. — ⁷⁾ Tr. Chagiga f. 10. — ⁸⁾ Tal. J. Mas. Ber. cp. 1. f. 3. — ⁹⁾ Tr. Sanh. f. 88. 2. — ¹⁰⁾ Kad hak. f. 77. c. 3. od chýnečného rabína Bechaja (asi r. 1291). — ¹¹⁾ Tr. Gittin f. 57.; Erubin 21. 2. — ¹²⁾ Men. hammaor ku Deut. 8, 5 (r. 1470). — ¹³⁾ Šaare zed. f. 9. — ¹⁴⁾ V talmudu tr. Berach f. 5. a Rab. p. 47 ku Šem. f. 181 (300 po Kr.).

národy sveta niekedy Israel, bol potom rozdiel medzi Israelom a modloslužobníkmi;“ tiež ¹⁵⁾ vraj „keby bol chcel dať bôh talmud písomný, rozmer jeho väčší by bol nežli celá zem!“

2. Jak ale chceme, k vôli väčšej vážnosti talmudu menovať i tých rabínov, ktorí talmud nerobili, nuž to má svoje dobré príčiny. Najprv uvidíme, že talmud pre svoj obsah nemôže byť slovom božím, a uvidíme, keď sa na tú vec dôkladne podívame, že rabíni voždy za všetkých časov sú si jeden druhému rovní. Za druhé ale je to vskutku výslovné židovské učenie, že až po dnešný deň majú rabíni vraj božskú dôstojnosť; čo oni povedia, to je božie slovo. Veliký rabín Menachem ¹⁶⁾ (zom. 1200) poučuje nás medzi iným, že bôh, čo viac, i samých rabínov na zemi sa opýtať dá, keď v nebi vznikne ťažká otázka o nejakom zákone (t. j. keď nejaký ťažký zákon v nebi pochopiť nemôžu). A talmud vykladajúc Prísl. 11, 25 naopak, hovorí; ¹⁷⁾ že zomrelí zo všetkých časov rabíni v nebi druhých vyučujú. A jedna židovská kniha z r. 1590 hovorí: ¹⁸⁾ „Máš vedieť, že slová rabínov príjemnejšie sú nežli slová prorokov.“ — „Obyčajný shovor rabínov nech je tak ctený jako celý zákon.“ ¹⁹⁾ — „Slová rabínov sú slová živého boha.“ ²⁰⁾ — „Keď by ti rabín povedal, že pravá ruka tvoja je l'avou a l'avá pravou, teda uveriť máš týmto slovám; tým viac ale teda ver, keď hovorí ku tebe,

¹⁵⁾ Seph. Juch. f. 160 (1500 po Kr.). — ¹⁶⁾ Ku Pent. p. 28 f. 129. c. 3. — ¹⁷⁾ Tr. Sanh. f. 92. c. 1. — ¹⁸⁾ Kapht. uph. f. 121. — ¹⁹⁾ Mid. mišle f. 1 (Ben. 1546). — ²⁰⁾ Bechai k Pent. p. 44. f. 201. c. 4.

že je pravá pravou a l'avá l'avou.²¹⁾ — *Maimonides*, († 1204), „orol Synagogy“, hovorí:²²⁾ „Bázeň pred rabinom je bázeň božia.“ Talmud sám hovorí vôbec, jako počujeme hovoriť pozdejšie rabínov: „Kto²³⁾ by odporoval svojmu rabínovi alebo učiteľ'ovi, kto by sa s ním dohadoval, proti nemu reptal, to je celkom tak, jakoby odporoval božej velebnosti, s ňou sa dohadoval a proti nej reptal.“ — Ponevác sa to však často stáva, že si rabíni jeden s druhým v protimluve stoja, teda túto chybu odstranil zmienený už *Menachem*²⁴⁾ tým, že sa obsírne vyjadril, že „všetky slová rabínov, nech žijú v ktoromkol'vek čase, nech patria ku ktorému-kol'vek pokoleniu, sú celkom jako slová prorokov — božími slovami, bár by jako jedno druhému odporovaly; a preto, kto by proti nim hovoril, s nimi sa vadal, oproti nim reptal, to je celkom tak, jako čoby to proti bohu samému robil.“ — Podobne tvrdia mnohé iné židovské knihy,²⁵⁾ že i tie slová a výklady rabínov, ktoré si odporujú, pochádzajú z neba, a preto, kto by ich v posmech bral, nech je trestaný vo vriacej smole pekla. Rabíni, ktorí spísali talmud, osobujú si tú istú vieru pre svoje odporujúce si výroky. Tak na pr. rozpráva talmud obsírne o večných sporoch kmenov *Hillel* a *Šammai*; už vraj či robia z komára velblúda, či sú to otázky dôležité alebo daromné, náhl'ady týchto dvoch

²¹⁾ Ra Ši k Dt. 17, 11; Rab. Lipmann, Niz. p. 176. —

²²⁾ Jad ch. I. tr. Talm. Tor. 5, 1. — ²³⁾ Tr. Sanh. f. 10. — ²⁴⁾ K

Exodu 20, f. 98 par. 31. — ²⁵⁾ Na pr. Leb arje (Ben. 1650) f. 96. c. 4; meg. amukk. f. 3. 2. of. 9; jalk. chad. f. 155 c. 1. n. 34 (Krakov 1595).

škôl si voždy odporujú; a preca hovorí talmud: oboje je to slovo božie, i to čo učí Sammai, i to čo učí Hillel.²⁶⁾ Na inom mieste odporujú si náhl'ady zase, a na otázku, jako sa má poznať zákon, dostaneme za odpoveď: ²⁷⁾ „Boh — vraj — hovorí všetky tieto slova; zaopatri si teda uši jako trichtár a srdce také, ktoré počúva i slová zakazujúcich i dovol'ujúcich; to jest jednoducho: „Ponevác je to všetko božie slovo, teda konaj, čo ti srdce žiada, podl'a toho jako je možno to alebo ono vykonať.“ Môže teda či vo starej lebo v novej dobe zpomedzi rabinizmu ozvať sa šlechetný hlas za právo a pravdu, žid-talmudista neni tým viazaný, ponevác všetky učenia rabínov, čoby si jako odporovaly, sú jednako božské. A preto bez okolkov a rovno hovorí talmud, hrešiť že je dovoleno, ale nech sa hreši potajomky.²⁸⁾

Keď teda talmudskí a i pozdejší rabíni sa rovno za božských pokládajú, ba čo viac všetci rovnakým spôsobom krikl'avé protimluvy za božie slovo protirozumne vyhlasujú, nuž prehovoríme tu o všetkých týchto rabínoch s rovnakou šetrnosťou, a vypočujeme jedných tak jako druhých, ponevác to sme si predovzali, niektoré hlavnie čiasti vierouky i mravouky židov talmudistov bližšie poznať.

²⁶⁾ Tr. Erubin f. 13 c. 2. — ²⁷⁾ Tr. Chagiga f. 3. 2. prijaté do Rabboth v Bemidbaru par. 14. f. 210 (výklad ku štvrtej knihe Mojžišovej, ktorý začína s bemidb., asi r. 300 po Kr.). — ²⁸⁾ Tr. Chagiga f. 16, 1; Kidduš f. 40, 1.

B.

Zkazená vierouka žida - talmudisty.

1.

O b o h u.

Talmud hovorí: ¹⁾ „Deň má 12 hodín; prvé tri hodiny sedí bôh a študuje zákony, druhé tri hodiny — súdi, nasledujúce tri hodiny živí svet, a poslednie tri hodiny sedí a hrá sa s Leviathanom, kráľom rýb.“ „A vnoci“ — dokladá Menachem — „študuje bôh talmud.“ ²⁾ „Vysoké školy, v ktorých i sám bôh i andeli študujú, otvorené sú (jako talmud hovorí) ³⁾ i Ašmodaiovi, kráľovi všetkých čertov, ktorý každý deň do oblohy nebeskej vystupuje a tam sa učí.“ Čo sa ale Leviathana týče, hovorí talmud o ňom, ⁴⁾ že v jeho tlame preháňa sa ryba 300 míľ dlhá, že ale bôh pre tú náramnú veľkosť Leviathanovi ženu odňať musel, bo

¹⁾ Tr. Aboda sara f. 3, 2. — ²⁾ Ku Pent. f. 97, 3. p. 17; podobne i Targum ku Cant. 5. 10. — ³⁾ Tr. Gittin f. 68. — ⁴⁾ Tr. Aboda s. f. 3 a Baba b. f. 74, 1. a 2.

by takto svet bol naplnený býval obrovskými ozruti, ktoré by všetko boly zničily; preto bôh veľký vyrezal toho muža a ženu jeho zabil, a nasolil ku hostine spravolivých v raji. — Hra s Leviathanom trvala však len do zborenia chrámu.⁵⁾ Od toho času nehrá sa bôh viac, ani netančí, jako kedysi pred časmi s Evou, keď ju nádherne vystrojil a jej vlasy zapletal, prvý tanec tančil.⁶⁾ Od zborenia chrámu bôh skorej plače,⁷⁾ lebo tým veľmi ťažko zhrešil. Tak veľký je tento hriech na svedomí boha, že, podl'a slov talmudu,⁸⁾ všetky tri čiasti noci presedí a reve jako lev a volá: beda mne, že som dal dom svoj zustošiť, chrám zpáliť a deti svoje odvliecť; ano, od tých čias nemá bôh viac miesta vo svete, ktorý pred tým celý vyplňoval, len štyri rýfy do šírky;⁹⁾ a¹⁰⁾ keď ho vebia, krúti hlavou a hovorí: „blahoslavený kráľ, ktorý je chválený vo svojom dome; čo ale zasluhuje otec, ktorý svoje deti do biedy posielá?“ Aby ale každý dobre pochopil veľkú ľutost boha, musí vedieť, že ten lev, na ktorého spôsob bôh reve, je lev z lesa Elai. Tohoto leva chcel raz rímský cisár vidieť; teda mu ho priviedli, a keď bol ešte na 400 míl vzdialený od cisára, zareval tak, že všetky tehotné porodily nestvory a všetky múry v Ríme sa porúcaly; keď ale vzdialený bol ešte na 300 míl, zareval zase, a tu padaly ľuďom zuby bočné a zuby trenové, cisár zpadol z trônu svojho na zem a prosil, aby toho leva odviedli nazpiatok.¹¹⁾

⁵⁾ I. n. d. m. — ⁶⁾ Tr. Berach. f. 61. — ⁷⁾ Tr. Chagiga f. 5. 2. — ⁸⁾ Tr. Berach f. 3. 1. — ⁹⁾ tt. f. 11. 1. — ¹⁰⁾ Tr. Ber. l. c. — ¹¹⁾ Tr. Chollin f. 59. 2.

Vyhnanie židov do biedy obzvlášťe oplakáva svätý bôh podľa talmudu, lebo každý deň uroní dve veľké slze, ktoré s takým lomozom do mora padajú, že ohlas toho počujú od jedného konca sveta až na druhý; ba i zemetrasenie povstáva následkom ťažkého pádu týchto slzí.¹²⁾ — Ostatne dokázal mesiac svätému bohu, že mu krivdu urobil, keď ho menším stvoril nežli slnce; a bôh musel povedať: obetujte teda za mňa obeť smierenia, pretože som mesiac zpravil menším nežli slnce.¹³⁾ — Ani pred prenáhlením neni svätý bôh istý, keď ho zlosť napadne, jedná prenáhlene.¹⁴⁾ — Ba čo viac, i prísahu zneužil bôh svätý; lebo potvrdil prísahou veľkú krivdu, prisahajúc, že Izraeliti, ktorí ťahali cez púšť, nemajú brať podielu na večnom živote; potom ale ol'utoval tú prísahu a upustil od nej.¹⁵⁾ Na druhom mieste v talmude kladie, že bôh, keď zložil zlú prísahu, musí ju druhou prísahou vykúpiť. Bo jeden izraelský mudrc počul raz, ako bôh volal: „beda mne, kto oslobodí mňa od mojej prísahy?“¹⁶⁾ A keď ten rabín toto svojim spoluúradníkom rozprával, nadali mu do oslov, že prečo on sám boha neoslobodil od tej prísahy.¹⁷⁾ Ostatne stojí medzi nebom a zemou mocný andel, menom *Mi*, a tento môže svätého boha zprostiť a osvobodit od všetkých jeho prísah a sľubov.¹⁸⁾ — Tak ako bôh falošne prisahal, tak tiež, ako talmud hovorí, i luhá, aby medzi Abrahamom a Sárrou pokoj

¹²⁾ Tr. Berach f. 59. 1; Chagig. f. 5. 2. — ¹³⁾ Tr. Chollin f. 60, 2; Tr. Šebuoth f. 9, 1. — ¹⁴⁾ Tr. Aboda s. f. 2. 2. — ¹⁵⁾ Tr. Sanh. f. 110, 2. — ¹⁶⁾ Tr. Baba b. f. 74. 1. — ¹⁷⁾ tt. — ¹⁸⁾ Meg. amukk. f. 1, 4.

spravil; a preto k vôli pokoju a k vôli smiereniu dovol'no luhaf, jako talmud dokladá.¹⁹⁾

Ano, svätý bôh vraj je tiež príčinou všetkých hriechov na zemi, pretože stvoril náklonnosť ľudskú ku zlému²⁰⁾, ľudí ku hriechu osudom ustanovil²¹⁾ a židov násilne donútil, aby prijali zákon.²²⁾ — Dl'a tohoto pochopíme, že Davidovo cudzoložstvo²³⁾ a zločiny synov Eliho²⁴⁾ podl'a talmudu neboly žiadným hriechom.

2.

0 andeloch.

Niektorých andelov stvoril bôh v druhý deň, a tito zostanú na veky; niektorých ale stvoril v piatý deň a tito zahynú.¹⁾ Ešte i podnes a ustavične tvorí bôh z prúdu ohnivého nové a nové hromady andelov; a tito spievajú ku cti božej pieseň a potom zase zahynú; tak hovorí talmud.²⁾ Celú hromadu andelov zpálil bôh malíčkom svojím.³⁾ Ano každým slovom, ktoré bôh prerečie, stvorený je nový andel.⁴⁾ Nad zelinami je rozostaveno 21.000 andelov, lebo práve tol'ko zelín je na zemi.⁵⁾ *Jorkemo* volá sa andel krupobitia, *Michael* je kniežatom vôd, *Gabriel* kniežatom ohňa a dozrieva

¹⁹⁾ Tr. Baba m. f. 87. 1. — ²⁰⁾ Tr. Berach. f. 32. 1. a 61. 1.

— ²¹⁾ Tr. Aboda s. f. 4. 2. — ²²⁾ Tr. Aboda s. f. 2; šab. f. 88.

— ²³⁾ Tr. šabb. f. 56. 1. — ²⁴⁾ tt. f. 55. 2.

¹⁾ Bechai l. c. par. 7. f. 37. 4; Pirke El. cp. 4 a m. —

²⁾ Tr. Chagiga f. 14. 1. — ³⁾ Pesikt. rab. f. 35. 2 ff. — ⁴⁾ Chagin. dr. m. — ⁵⁾ M. amukk. f. 32. cf. 107.

nia ovocia.⁶⁾ I dobrá a zlá láska, priazeň a milosť, bázeň a pokoj, vtáci a ryby, vetry, divoké zvery, lieky, slnce, mesiac a hviezdy majú svojich zvláštnych andelov, a každému z týchto andelov vedia rabíni meno.⁷⁾ — Dobrí andeli sú dl'a slov „Orla synagogy“ dušami nebeských telies; a preto majú nebeské telesá rozum, že môžu veci pochopiť a poznávať.⁸⁾ Hlavným zamestnaním andelov v noci je, uspávať l'udí.⁹⁾ A inokedy modlia sa za l'udí, a človek musí ich vzývať; andeli avšak, podl'a talmudu, nerozumejú ani sýrsky ani chaldäjsky, a preto žid nemôže v týchto jazykov prosiť andelov za orodovanie.¹⁰⁾ Táto neznalosť jazykov u andelov má ale preca jednu dobrú výhodu; lebo židia majú jednu znamenitú modlitbu, ktorú len chaldäjsky odriekávajú, aby, jako talmud hovorí, výbornosť tejto modlitby nevzbudila závišť u andelov.¹¹⁾ Podl'a druhých rabínov znajú andeli všetky reči, majú ale reč syrskú a chaldäjskú v ošklivosti, a preto modlitby v týchto rečiach prednesenej si nevšímajú.¹²⁾

⁶⁾ Tr. pesach. f. 118; Sanh. f. 95 (Raši); ammudeha Šibha f. 49. — ⁷⁾ Berith. men. f. 37. 1. a dr. pr. — ⁸⁾ Maim. More 2, 5. f. 61; i Bechai k Pent. f. 9. p. 1. — ⁹⁾ Jalk. chad. f. 118. — ¹⁰⁾ Tr. šabb. f. 12, 2 a Tos. — ¹¹⁾ Tr. Berach f. 31. 1. Tos. — ¹²⁾ Jalk. chad. f. 117. 3.

3.

O diabloch.

V piatok večer pri mrkaní stvoril bôh diablov. Ponevác ale na to hneď nastal šábes (sabbath), nebolo času, aby ich priodel a aby im dal telo.¹⁾ Druhí rabíni zase hovoria, že diabli nedostali telo za trest, ponevác nechceli, aby človek dostal telo.²⁾ Podstata diablov je oheň a voda;³⁾ niektorí sú z povetria, niektorí zo zeme, a duše diablov sú z takej hmoty, ktorá nachodí sa pod mesiacom a k ničemu užitočná neni.⁴⁾

Niektorí diabli pochádzajú od Adama. Adam, kliatbou od boha obťažný, nechcel obcovať s Evou, aby nemal s ňou deti nešťastia; teda objavily sa dve ženy diablov a on zplodil s nimi nových diablov.⁵⁾ Talmud hovorí, že Adam plodil za 130 rokov s Lilitou, vznešenou diablovou ženou, len samých duchov, čertov a nočné mátohy.⁶⁾ Ostatne i Eva za celých 130 rokov rodila len diablov, ponevác prinútená bola, byť ženou diablov mužského pohlavia.⁷⁾ Konečne i čerti medzi sebou sa plodia, ako talmud hovorí, i množia sa vraj ako ľudia, jedia, pijú ako ľudia a mnohí z nich zomrú ako ľudia.⁸⁾

Štyri ženy sú jako všetkých čertov matere chýrečne známe; Šalamún vraj mal moc nad nimi, volal

¹⁾ Jalk. chad. f. 107 n. 27. — ²⁾ tt. f. 115. 116. — ³⁾ Nišm. chajm f. 117. 2. — ⁴⁾ Tub. haar. f. 9. 2. — ⁵⁾ Jalk. rub. n. 8. a tr. Leda. — ⁶⁾ Tr. Erubin, f. 18. 2. — ⁷⁾ Bechai par. 1. f. 16, 1; Nišm. ch. f. 114. 2. — ⁸⁾ Tr. Chagiga f. 16, 1.

ich svojími dievkami a potreboval ich ku svojej obsluhe.⁹⁾ Jedna z týchto žien — hovorí talmud — vychádza vo štvrtok a v sobotu v noci so 180.000 čertami, ktorí majú moc všetko zničiť; táto žena a jej dcera sú ženami diabla Sammaela.¹⁰⁾ Lilith, tiež jedna z tých štyroch žien, bola neposlušná naproti Adamovi, mužovi svojmu; a preto za trest umre jej denne 100 vlastných detí, a musela sľuobiť, že tie malé deti, nad ktorými moc má, neusmrtí pri zpatrení troch anielov.¹¹⁾ Lilith ustavične reve a 480 anielov záhuby jej pomáha; druhá zase z týchto štyr žien tančí neprestajne a vedie so sebou 479 zlých duchov.¹²⁾ — Podobne ako skrze Adama povstávajú i teraz ešte ustavične noví a noví diabli; avšak rozprávka o tom je nevel'mi cudná. Ostatne človek môže vraj takých diablov usmrtiť, keď na pr. pečie veľ'konočný placek a sa pri tom veľ'mi namáha.¹³⁾ Zo smrteľ'ných diablov vzal Noe však niektorých do korábu, aby ich pri živote zachoval.¹⁴⁾

O tom, kde sa diabli zdržujú, rozpráva sa: niektorí bývajú v povetří a zapríčiňujú sny ľuďom; druhí bývajú v priepasťach morských, a rozbúchali by celý svet, keby ich pustili na slobodu; druhí zase bytujú v židoch a zapríčiňujú ich hriechy.¹⁵⁾ Talmud hovorí,¹⁶⁾ že čerti tančia tiež medzi rohama z vody vystupujúceho vola, a¹⁷⁾ pomedzi ženami, ktoré z nejakého pohrabu pri-

⁹⁾ Menachem l. c. f. 33. 3 a mnohí rab. — ⁹⁾ Tr. pesach. f. 112. 2. — ¹⁰⁾ Seph. b. Sira f. 9. 1 a 2; emek. hammel. f. 84, 2. — ¹¹⁾ Jalk. chad. f. 108. 3. — ¹²⁾ Hanbag. f. 16. — ¹³⁾ Nišm. čh. f. 115. 3. — ¹⁴⁾ Bechai l. c. p. 17. f. 90. 1. — ¹⁵⁾ Tr. pes. f. 112. 2. — ¹⁷⁾ Jore deah n. 348. ff.

chádzajú. Radi, jako talmud hovorí, bývajú čerti v blízkosti rabínov, pretože vyschlá rola žízni po daždi;¹⁸⁾ podobne zdržujú sa i na orechových stromoch a preto není radno spať pod takýmto stromom, bo na každom liste sedí jedon čert.¹⁹⁾ Dva chýreční diabli, Asa a Asael, bytujú v temných horách na východe: od týchto naučili sa Bileam, Job a Jetro čaríť, a Šalamún ich pomocou panoval nad všetkým vtáctvom, nad všetkými čerty a ich pomocou prinútil kráľovnu zo Saby, že ho navštívila.²⁰⁾

Zo strachu pred diabľami nech nikto nechodí samotný na pustých miestach alebo pri ubývaní a pribývaní mesiaca; v noci, jako talmud hovorí, nech nikoho nepozdravuje, pretože ten, komu sa pozdraví, môhol by byť sám diabol; zavčas rána si má každý ruky umyť, pretože nečistý duch sedá na nečisté ruky — a mnoho podobných hlúpostí. Nachodia sa celé knihy o povráčach a v čarodejstvách židovských spisov; talmud, jako hovorí francúzsky professor magie, žid Eliphas Levi, je základom veškerej magie.²¹⁾

My uvedieme tu len niektorých veľkých čarodejníkov talmudu. — Jedon zo zakladateľov talmudského židovstva bol vstave, keď človeka zabil, hneď zase druhého čarodejstvom stvoríť.²²⁾ Vo spojení s druhým rabínom stvoril každý večer trojročné tel'a a užil ho.²³⁾ Iný talmudský rabín bol zase tak šikovný, že z tekvic

¹⁸⁾ Tr. Berach. f. 6. 1. — ¹⁹⁾ Jalk. chad. f. 108. 2. — ²⁰⁾ E-mek. ham. f. 68. 1; f. 132. 3. a dr. pr. — ²¹⁾ Eliphas, hist. de la magie p. 46. (Paris 1860). — ²²⁾ Tr. Sanh. f. 65. 2; Tr. Megilla f. 7. 2. — ²³⁾ Sanh. tt.

a diň robil jelenov a srncov.²⁴⁾ Rabin Eliser bol vstave zariekať pole, že hneď obrodilo tekviciami.²⁵⁾ Rabin Jannai premenil vodu na samých škorpionov a ženu na osla, na ktorom potom na jarmok jazdieval.²⁶⁾ Sám praotec Abraham tiež prevádzal čarodejstvo a druhých v ňom vyučoval:²⁷⁾ na hrdle nosil drahý kameň, ktorým všetkých chorých uzdravovať mohol.²⁸⁾ Rabíni talmudskí mali avšak čo viac taký drahý kameň, ktorým všetko mrtvé kriesili; istý rabin, jako talmud rozpráva, odhryzol hadovi hlavu a keď sa ho tým drahým kameňom dotknul, had zase ožil; ba i nasolení vtáci, jaknáhle sa ich tým zázračným kameňom dotknul, ožili a uleteli.²⁹⁾

4.

Tajomstvá.

Rabín Fabius z Lyonu povedal ve svojej reči k židovskému novému roku 1842¹⁾, že židovské náboženstvo má pred kresťanským a druhými tú prednosť, že je bez tajomstiev; v židovskom náboženstve je vraj všetko čistý rozum, a všetko úplne objasnené; u kresťanov naproti tomu platí však: Rozum mlč, bláznovstvo mluv!

Talmud hovorí medzi iným toto, k čemu už zpo-

²⁴⁾ Tr. Jer. Sanh. cp. 7. — ²⁵⁾ Tr. Sanh. f. 68. 1. — ²⁶⁾ tt. f. Soph. 2 a tr. 67. f. 13. — ²⁷⁾ Tr. Sanh. f. 91. 1. — ²⁸⁾ Tr. Baba b. f. 16. 2. — ²⁹⁾ Baba b. f. 74. 2.

¹⁾ Offrande au Dieu de l'Univers par Fabius, Lyon 1842.

menuté veci môžeme ešte opakovať, že: keď bôh všetok prach sveta na jednu hromadu shrnul, umiesil z toho hruď, a z tejto povstal človek, ale najprv dvojčlovek so dvoma tvármi; a tohoto pán boh rozrezal na dvojce, aby mal Adama i Evu.²⁾ Adam bol veľký, že hlavou dosiahol až k oblohe nebeskej; a keď si ľahol, boly jeho nohy ďaleko na východe a jeho hlava ďaleko na západe;³⁾ zároveň zpravil bôh pre Adama otvor, cez ktorý mohol z jedného konca sveta prezrieť na druhý.⁴⁾ Keď ale Adam zhrešil, zpravil ho pán boh tak malým ako sú obyčajní ľudia.⁵⁾

Og, kráľ Bazanský, o ktorom biblia rozpráva, dostal svoje meno, pretože našiel Abrahama pri pečení veľkonočných plackov (hebr. „ugga“⁶⁾). Za potopy sveta ochránený bol kráľ s jedným jednorožcom, bo išiel vedľa samého korábu Noemového; voda blízko okolo archy bola studená, ostatnia ale vriaca.⁷⁾ Og poží každodenne 2000 volov, 2000 kusov divočiny a 1000 mázov nápoja.⁸⁾ Keď Izraeliti prišli do Bazánu, počul Og, že tábor Izraelský je na tri míle veľký. I nemeškal a vytrhnul zo zeme trojmílový vrch, a naložil si na hlavu; boh však dopustil na ten vrch mravcov, títo prežrali dieru, a Ogovi zpadol vrch okolo krku, a jeho zuby vyriastly mu z čelustí a vriastly sa do skaly, tak že nemohol nikdy viac vytiahnuť krk odtiaľ. I prišiel nato Mojžiš, vzal desať rýfovú sekeru, vyskočil na de-

²⁾ Tr. Sanh. f. 38. 1 a 2; Berach. f. 61. 1; Erubin f. 18. 1.

³⁾ tt. f. 38. 2. — ⁴⁾ Tr. Chagiga f. 12. 1. — ⁵⁾ tt. — ⁶⁾ Tr. Nidda f. 61. 1. Tos. — ⁷⁾ Tr. Seb. f. 113. 2. — ⁸⁾ Tr. Soph. f. 14. 4.

sát rýfov do výšky, uderil Oga po členkoch a usmrtil ho.⁹⁾ A preca kral' Og, jako ten istý talmud hovorí, prišiel do raja živý.¹⁰⁾ Divno, talmud vzdor tomu zase rozpráva, že rabín Jochanan našiel raz hnát z mŕtvého, podl'a toho hnátu 3 míle cesty bežal, a ešte nebolo konca kraja tomu hnátu; hnát ten ale bol zo zpomenuťého Oga, král'a Bazanského.¹¹⁾

Abraham, hovorí talmud, tol'ko jedol a pil, čo 74 l'udí dohromady; preto mal aj silu za 74 druhých.¹²⁾ Oproti Ogovi ale bol len mal'učký; lebo keď Ogovi raz vypadnul zub, vydlabal si Abraham z toho zuba postel'; rabíni ale dohadujú sa medzi sebou o to, či si Abraham z toho zuba postel' a či stoličku zpravil?¹³⁾ Takéto tajomstvá viery krestania pravda nemajú, ani vo skutočnosti ani v obraze, bár oni tiež pochádzajú z Orientu.

5.

O dušiach.

Veškeré duše l'udské, ktoré potrvajú navždy až do skončenia sveta, stворoné sú v šiesti dňoch stvorenia sveta; ¹⁾ potom ²⁾ uložil ich bôh v nebeskej klenotnici, odkiaľ, jako všetci mudrci izraelskí učia, "púšťané bývajú od boha prú, nežli niektorá mať človeka porodí.³⁾

⁹⁾ Tr. Berach. f. 54. 2. — ¹⁰⁾ Tr. Derech erez, f. 20. 3. — ¹¹⁾ Tr. Nidda f. 24. 2. — ¹²⁾ Tr. Soph. f. 14. 4. — ¹³⁾ tt.

¹⁾ Nišm. ch. f. 70. 2. — ²⁾ Raši ku Tr. Chag. f. 5. 1. — ³⁾ Nišm. f. 72. 1.

Podl'a výpovedi „všetkých židkových učitel'ov“⁴⁾ ale stvoril bôh⁵⁾ 600.000 duší židovských, pretože každý verš v biblii 600.000 výkladov obsahuje a každý taký výklad týka sa jednej duše. Židovské duše majú tú prednosť pred druhými, že sú čiastkou boha, z božskej podstaty na ten istý spôsob, tak jako syn z podstaty svojho otca;⁶⁾ a preto je milejšia a príjemnejšia bohu židovská duša jedna, nežli všetky ostatné všetkých národov vo svete dohromady, a to preto, pretože duše týchto ľudí od diabla pochádzajú⁷⁾ a také duše sú, jako duše hovädské a zvieracie.⁸⁾ A preto hovorí talmud, „semeno cudzincovo, ktorý není židom, je semeno hovädské.“⁹⁾ — Na šábes, hovorí talmud, dostane každý žid'ku svojej prvej duši ešte jednu dušu;¹⁰⁾ Raši hovorí, že tá druhá duša dodáva človeku chuti k jedeniu a pitiu.¹¹⁾

Po smrti vandruje duša židova do iného tela, lebo duše umierajúcich rodičov oživujú telo dieťaťa, ktoré matka z mladšieho pokolenia pod srdcom nosí.¹²⁾ Kain mal 3 duše: jedna vnišla do Jethroa, druhá do Kore-a a tretia do toho Egypčana, čo ho to Mojžiš zabil.¹³⁾ Duša Jafetova vošla do Samsona, duša Tare-ova do Joba, duša Evina do Izáka, duša záletnice Rahab-y

⁴⁾ Bodenschatz 3, 135. — ⁵⁾ Jalk. chad. f. 155. 1. — ⁶⁾ Šefa tal. f. 4; šene luch. hab. f. 262. 3 a mn. rabínov. — ⁷⁾ Šefa t. f. 4. 2; Menachem p. 53 f. 221. 4. — ⁸⁾ Jalk. chad. f. 154. c. 2. n. 7. T. neš. — ⁹⁾ Tr. Jebam. f. 94. 2. Tos. — ¹⁰⁾ Tr. Taanith. f. 27. 2. — ¹¹⁾ Ku Taan. l. c. — ¹²⁾ Nišm. ch. f. 159. 2; 160. 12, 4 maam. — ¹³⁾ Jalk. rub. n. 9. tit. Gilg.

do Heber, duša Jael-ova do Eli-ho,¹⁴⁾ a duša Ezau-ova jako hovorí veľiký Abarbanel, vnišla do Ježiša, — duša Ezau-ova, o ktorom učí talmud,¹⁵⁾ že bol vrah a cudzoľžník. — Bezbožní židia, ktorí na pr. zavraždili Izraelitu alebo od židovskej viery odpadli, prevandrujú po smrti do rastlín a zvierat, potom sú trestaní 12 mesiacov v pekle, potom znovu stvorení a potom, aby sa polepšili, vandrujú najprv do bezživotných vecí, nato do zvierat a potom do pohanov a konečne zase do Izraelitov.¹⁶⁾ A toto vandrovanie duší je zriadením božského milosrdenstva preto, aby celé Izraelstvo účastné bolo večného života.¹⁷⁾

6.

O raji a o pekle.

V raji, hovorí talmud, je nad mieru príjemná vôňa; lebo Eliaš posypal raz plášť jedného talmud-rabína kústom zo stromov nebeských, a keď ten rabín plášť ten zase obliekol, zostala tá vôňa na ňom, tak že mohol plášť ten predať za 150 tvrdých toliarov.¹⁾ V nebi, jako sme už počuli, požívajú spravodliví nasolené mäso zo ženy Leviatanovej; okrem toho požíva sa tam, podľa talmudu, mäso z veľkého divokého vola, ktorý deň čo deň 1000 vrchov zpasie; ²⁾ potom pripravujú tam vždy,

¹⁴⁾ Jalk. rub. n. 18. 24. 61. 1; jalk. chad. f. 127. 3; f. 3. 2. n. 8. tit. adam; Abarb. k Js. f. 54. 3. — ¹⁵⁾ Tr. Baba b. f. 16. 2.

— ¹⁶⁾ Emek. ham. f. 16. 2. cp. 3. t. šaar tik. hat. — ¹⁷⁾ Abodath hak. II. f. 48. 2. Nišm. ch. f. 163. 2. 4. maam.

¹⁾ Tr. Baba m. f. 144. 2. — ²⁾ tt. b. f. 74. 2.

jako talmud hovorí, veľikého delikátného vtáka, a štvrtým jedlom sú nad mieru tučné husy.³⁾ Za nápoj majú tam, podľa talmudu, staré, znamenité víno, ktoré od šiesti dní stvorenia sveta odložené je.⁴⁾

Avšak len spravodliví, t. j. len židia, hovorí talmud, prídu do raja, bezbožní pôjdu do pekla;⁵⁾ tam je hniloba a smrad, plač a tma, v každom oddelení 6000 súskov a v každom súsku 6000 sudov naplnených žľčou.⁶⁾ A peklo je šesdesiat ráz väčšie nežli raj.⁷⁾ Lebo všetci neobrezanci, najmä ale kresťania, ktorí prstami sem a tam pohybujú (keď kríž robia) a podobne i Turci, ktorí umývajú len ruky a nohy, nie ale srdce, musia prísť do pekla⁸⁾ a na večné veky tam zostanú.⁹⁾

7.

O mesiášovi.

1. Keď mesiáš príde, hovorí talmud, rodiť bude zem koláče a vlnené šaty, aj pšenicu, ktorej zrno bude tak veľiké jako dve l'advenice (obličky) z najväčšieho vola.¹⁾ Mesiáš navráti židom kráľovskú zprávu, jemu slúžiť budú všetky národy a všetky kráľovstvá budú mu poddané.²⁾ Potom bude mať každý žid 2800 slu-

³⁾ Tr. Baba f. 73. 2. — ⁴⁾ Tr. Sanh. f. 99. 1. — ⁵⁾ Tr. Chagiga f. 15. 1; Erub. 19. 1. — ⁶⁾ Rešith. chokm. f. 37. 2. — ⁷⁾ Tr. Taan. f. 10. 1. — ⁸⁾ Zeror h. par. Told. Jizch. f. 27. 2; Bechai l. c. p. 6. f. 34. 4. a p. 51. f. 220; Abarbanel, maš. Ješ. f. 19. 4. — ⁹⁾ Talm. Tr. roš. haš. 17. 1.; Bechai l. c. f. 171. 3. p. 38.

¹⁾ Tr. Kethub. f. 111. 2; šabb. f. 30. 2. — ²⁾ Tr. Šabb. f. 120. 1; tr. Sanh. f. 88. 2; 99. 1.

žobníkov³⁾ a 310 svetov.⁴⁾ Avšak najprv bude veľiká vojna, vo ktorej dve tretiny všetkých národov zahynú, tak že židia 7 rokov potrebovať budú, aby mohli zpáliť všetky vydobyté zbrane.⁵⁾ Aj „orol synagogy“, Maimonides⁶⁾, verí v pozemské toto pánsťvo svetové. Starým nepriateľom Izraelitov budú potom riasť z úst zuby 22rýfové.⁷⁾

Od všetkých národov prísť bude mesiáš dary, len od kresťanov nepríde.⁸⁾ A židia zbohatnú nesmierne; lebo všetky poklady národov dostanú sa do ich rúk; potom nashromaždia si klenotnicu, hovorí talmud, tak veľikánsku, že 300 oslíc bude treba, aby uniesly kľúče a zámky od brán.⁹⁾ Všetky národy prestúpia na židovskú vieru, ale kresťania nebudú účastní milosti tejto, lež celkom do zniku vyhubení budú,¹⁰⁾ pretože z diabla pochádzajú.

2. A keď takto kráľovstvo mesiášovo, celkom jako za časov Spasiteľa, pozemskými blúzninami sa od nich zpotvoruje, nakladá sa s pravým mesiášom tak, že to kresťan neopováži sa vysloviť. Je to v skutku pri mnoho, že žid, v kresťanských krajinách žijúci, ve-

³⁾ Jalk. Šim. k Js. f. 56. 4 n. 359; Bechai l. c. f. 168. p. 37. a j. — ⁴⁾ Tr. Sanh. f. 101. I. — ⁵⁾ Majene ješ. f. 74. 4; 76. 1; Abarb. mašm. J. f. 49. 1—3. — ⁶⁾ ku Tr. Šab. l. c. — ⁷⁾ Oth Akib. a Šin. — ⁸⁾ Tr. pes. f. 118. 2. a mn. rabíni. — ⁹⁾ tt. f. 119; tr. Sanh. f. 110; Bechai l. c. p. 16. f. 62. 4. a. m. — ¹⁰⁾ Tr. Jebam. f. 24. 2; tr. Aboda s. f. 3. 2; Abarb. mašm. J. f. 65; Bechai l. c. 85. 3 a mn. j. — ¹¹⁾ Zeror. ham. f. 25. 2.

rejne tupiť a hanobiť smie Vykupiteľ'a, nazývať ho modlou, zplodenou vo smilstve, zplodenú v cudzoložstve.¹²⁾

C.

Zkazená mravouka židov-talmudistov.

1.

O b l i ž n o m.

Izraeliti, hovorí talmud¹⁾, sú bohu milejší nežli andeli. Kto by židovi zaucho dal, to je tol'ko, jako čo by dal zaucho božskej velebnosti²⁾; a ostatní rabíni opakujú to, jako vyššej zpomenuto, tyma slovy, že je žid z podstaty božskej, jako syn z podstaty svojho otca. Preto goj, ktorí by žida ubil, hoden je smrti³⁾. Keby židov nebolo, nuž nebolo by, jako talmud hovorí, žiadného požehnania na zemi⁴⁾, nebolo by ani slnca a dážďa⁵⁾, a preto nemohli by národy

¹²⁾ Fabuis, offrande l. c. podl'a Talm. (Amst. Ben.) tr. Sanh. f. 67 a f. 107; tr. Kalla f. 18; Raši ku Šabb. 104. 2. a j. Podl'a talmudu (A. B.) prevádzal Kristus i čarodejstvo (tr. Sanh. f. 43 a 107) a modloslužbu (tr. Sota f. 47 a šab. f. 104) atď. Srovnaj i patričné miestá v Renanovom spise „Život Ježiša“ (od židova učenca dra Neubauera).

¹⁾ Tr. Chollin f. 91. 2. — ²⁾ Tr. Sanh. f. 58. 2. — ³⁾ tt. —

⁴⁾ Tr. Jebam. f. 63. 1. — ⁵⁾ Bechai ku Pent. p. 34. f, 153. 3. —

sveta ani žit, keby nebolo židov⁶⁾. „Veď je rozdiel medzi všetkými vecmi“, rastliny a zvieratá nemôžu sa dať bez príčinnivosti ľudskej, „a tak ako sú ľudia povýšení nad zvieratmi, tak povýšení sú židia nad ostatnými národami sveta.“⁷⁾ Ano, hovorí talmud, semeno hovädské je semeno cudzincovo, ktorý není židom.⁸⁾ Cudzinci (nochrim) a nežidi sú podľa rabína Kronera jedno a to isté.⁹⁾ Cudzinec, hovorí talmud, je ten, kto není obrezaný, a cudzinec a pohan je jedno a to isté.¹⁰⁾ A ďalej učí talmud, že „hroby gojov nezneuctia Izraela, pretože len židia sú ľudia, ostatní národy majú povahu zvierat.“¹¹⁾ Ba čo viac, talmudu sú nežidia psi, lebo k Ex. 12, 16. píše o zasvätených sviatkoch, že určené sú pre Izrael a nie pre cudzincov, nie pre tých psov.¹²⁾ R. Mose u Nachmana opakuje to vo forme zmenenej takto: „Pre vás a nie pre gojov, pre vás a nie pre tých psov“ ustanovené sú sviatky.¹³⁾ Podobne hovorí i Raši k Ex. 12 vo vydání Benátskom, kdežto v Amsterodámskom Pentateuchu poznámka „nie pre tých psov“ je vynahaná. Jako psom, tak je každý nežid aj oslom¹⁴⁾, a Abarbanel hovorí: „Vyvolený národ je hoden života večného, ostatní národy sú rovné oslom.“¹⁵⁾ Domy gojov sú domy zverov;¹⁶⁾ a Ben Sira, keď mu Nabuchodonozor svoju dceru za ženu ponúkal:

⁶⁾ Zeror h. f. 107. 2. — ⁷⁾ tt. f. 101. 2. — ⁸⁾ Tr. Jebam. f. 94. 2. Tos. — ⁹⁾ Srovnaj Kronerovu polemiku 1, 47. — ¹⁰⁾ Tr. Berach. f. 47. 2; tr. Gittin f. 70. 1. a tr. Aboda S. f. 26. 2. Tos. striedajú sa goj a nochri jako synonyma. — ¹¹⁾ Tr. Baba m. f. 114. 2. — ¹²⁾ Tr. Megilla 7. 2. — ¹³⁾ f. 50. 4. par. Bo. — ¹⁴⁾ Tr. Berach 25. 2. — ¹⁵⁾ k Hos. 4. f. 230. 4. — ¹⁶⁾ Leb. tob. f. 46. 1.

odpovedal: „Som človek a nie hovädo.“¹⁷⁾ Veliký Mena-chem¹⁸⁾ hovorí: „Vy Izraeliti ste l'udia, ostatnie národy ale niesú l'udia, pretože ich duše pochádzajú z nečistého ducha, duše židov ale pochádzajú zo svätého ducha božieho.“ Jalkut¹⁹⁾ píše v tom istom smysle, že Izraeliti majú meno *l'udia*, modloslužobníci ale (ku ktorým pravda patria i kresťania, pretože vraj „modlu“ zbožňujú), pochodia z ducha nečistého a majú meno *svine*! I Abarbanel učí,²⁰⁾ že cudzia žena, ktorá neni dcerou izraelskou, je hovädom.“

Dl'a týchto zásad musia sa zrieť všetci l'udia, ktorí niesú židi, predtým ale odpadli židi, ku ktorým dl'a talmudu i Kristus patrí, pretože sa pridržal modloslužby a mnohých ku nej zviedol:²¹⁾ všetci tito musia sa toho zrieť, aby ich žid považoval za svojich bližných. Oproti zvieraťu nechováme lásky k bližnému. Tvrdohlavý hriešnik hoden je trestu. Pohan, ktorý neostane židom a kresťanom, ktorý Kristovi verným zostane, oba sú v očiach žida a z jeho stanoviska *nepriatelia boží a nepriatelia židov*. A preto hovorí talmud, že slová biblie: „*Zlosti neni pri bohu žiadnej*,“ (Iz. 27, 4.) vzťahujú sa na židov, a druhé slová biblie: „*Pomstiteľ' zurivý je Hospodin*“ (Nachum 1, 2.), tieto platia o ostatných národoch sveta.²²⁾ Meno „Sinai“, hovorí talmud²³⁾, znamená, že nenávisť božia na národy sveta zostúpila. A preto hovorí ďalej talmud²⁴⁾, že „na všetky

¹⁷⁾ Sira f. 8. 2. — ¹⁸⁾ L. c. f. 14. 1. par. 1. — ¹⁹⁾ Jalk. rub. f. 10. 2. — ²⁰⁾ Matk. M. in p. tavo. — ²¹⁾ Aboda s. 26. 2. V. a hore B. 7. — ²²⁾ Tr. Aboda s. f. 4. 1. — ²³⁾ Tr. šab. f. 89. 1. — ²⁴⁾ Tr. Jebam f. 123. 1. pisk. Tos. 23.

národy vzťahujú sa slová: nepreukáž im žiadno dobrodenie.“ A na druhom mieste:²⁵⁾ „zakázané je, smilovať sa nad človekom nerozumným.“ Tak vyslovuje sa i rabin Gerson:²⁶⁾ „Spravodlivému neprisluší, smilovať sa nad zlými“; a Abarbanel:²⁷⁾ „neni dobre, nepriateľom svojim preukazovať milosrdenstvo.“ A tak podľa talmudu dovoleno je spravodlivým, priateľom a príbuzným božím, klamať a podvádzať bezbožných, ponevác stojí písano: „Naproti čistému ukáž sa čistým, naproti ošemetnému ošemetným“²⁸⁾.

Rabín Elieser²⁹⁾ hovorí ešte viac, že vraj „jako muríň delí sa od ostatných tvorov, tak delí sa Izrael od národov sveta dobrými skutkami svojimi.“ „A preto zakázano je, hovorí talmud,³⁰⁾ pozdravovať bezbožného. Ale peknou perlou je táto výpoveď: „Človek nech je voždy podvodný v bázni božej;³¹⁾ a preto pozdravujte aj nenašincov, ktorí niesú židi, k vôli pokoju, a k vôli tomu, abyste boli obľúbenými a nemali žiadného protivenstva.“³²⁾ „Pretvarovanie-sa (pokrytstvo),“ hovorí Bechai,³³⁾ „je dovoleno na tento spôsob: že človek (t. j. žid) robiť sa môže ku bezbožnému (t. j. nežidovi) prívetivým, môže ho ctiť a mu povedať, že ho má rád: toto je dovoleno, hovorí Bechai, keď človek t. j. žid, má toho potrebu a jak sa bojí (ináč je to hriech); lebo talmud³⁴⁾ učí: „dovoleno je na tomto svete oproti

²⁵⁾ Tr. Sanh. f. 92. 1. — ²⁶⁾ K 1. Král'. 18. 14. — ²⁷⁾ Mark. Ham. f. 77. 4. — ²⁸⁾ Tr. Baba b. f. 123. 1.; tr. Megilla f. 13. 2. — ²⁹⁾ Pirke cp. 53. — ³⁰⁾ Tr. Gittin f. 62. 1. — ³¹⁾ Tr. Berach. f. 17. 1. — ³²⁾ tt. a tr. Gittin f. 61. 1. — ³³⁾ Kad. hak. f. 30. 1. — ³⁴⁾ Tr. Sota f. 41 2.

bezbožnému sa pretvarovať. Národy sveta ale, všetci nežidi, sú bezbožní; lebo všetko dobré, čo onajú, všetky almužny, ktoré dávajú, všetko milosrdenstvo, ktoré preukazujú, hovorí talmud³⁵⁾, je pre nich hriechom, pretože to preto robia, aby sa robili veľkými.“ Pravda že, lebo všetci, čo niesú obrezaní, sú podľa slov talmudu pohani, bezbožní, zločinci,³⁶⁾ a obriezka turkov podľa talmudu není tá opravdivá³⁷⁾. A preto môže žid bezbožným dobre robiť, ich nemocných navštevovať alebo mrtvých pochovávať, jako talmud učí, ale — len k vôli pokoju, aby mu (t. j. židovi) nebolo ublíženo.³⁸⁾

2.

O majetku.

a) Svetová vláda.

Ponevác Izrael a božská velebnosť podľa talmudu jedno a to isté znamenajú, teda patrí židom celý svet. A preto i talmud výslovne hovorí: „Keď židov vôl pokole vola cudzincoveho, teda je žid bez viny; keď ale cudzincov vôl pokole vola židoveho, teda musí cudzinec židovi celú škodu vynahradiť.“ Lebo písmo hovorí: „Bôh stal a premeral zem a odovzdal gojov Izraelovi; bôh poznal sedem prikázaní synov Noemových, a ponevác ich neplnili, povstal a odovzdal ma-

³⁵⁾ Tr. Baba b. f. 10. 2. — ³⁶⁾ Tr. Nedarim f. 31. 2; pes. f. 92. 1. — ³⁷⁾ Tr. Aboda s. f. 27. 1. Tos. — ³⁸⁾ Tr. Gittin. f. 61. 1.

jetok ich Izraelitom ¹⁾.“ Synovia Noemovi sú podl'a slov talmudu a rabínov všetky národy sveta na rozdiel od synov Abrahamových. ²⁾ Preto hovorí i rabín Albo, že bôh dal židom moc a vládu nad hrdlom a majetkom všetkých národov ³⁾. A talmud to vysvetľuje: ⁴⁾ „Syn Noemov, čo aj menej ukradne nežli halier, nech je usmrtený;“ a „Synom Noemovým zakazuje sa lúpiť, a bár je to spôsob najvyšších kňazov, keď syn Noemov študuje sedmero prikázaní, ⁵⁾ preto preca nezabrániš mu krádež ináč, jako keď ho zamárniš.“ ⁶⁾ Naproti tomu avšak, hovorí talmud, ⁷⁾ dovoleno je Izraelitovi, goja ukrivdiť, pretože stojí písano: Svojmu *bližnému* neukrivdiš, a není písano: *Gojovi* neukrivdiš. Olúpiť goja, hovorí ďalej talmud, je dovoleno. ⁸⁾ A: Nebudeš utiskovať úradníka *bratov* tvojich; *ostatní* sú vyjmutí. ⁹⁾ „Rabbi Aši,“ hovorí talmud, „videl vinič a na ňom hrozná a povedal sluhovi svojmu: jak je tento vinič gojov, nuž mi ho dones; jak ale patrí židovi, tak ho nenes.“ ¹⁰⁾ Prikázanie „nepokradneš“ znamená podl'a slov „Orla Maimonida“, že nemá okradený byť žid; ¹¹⁾ a inde ¹²⁾ dokladá, že inoverca okradnúť je dovoleno. A to je celkom podl'a

¹⁾ Tr. Baba k. f. 37. 2. f. — ²⁾ Tr. Megilla f. 13. 2; Schek. f. 7. 1; Sota f. 36. 2; Kad. hak. f. 56. 4; Bechai ku Gen. 46. 27 f. 56. 1. — ³⁾ Seph. Jk. 3, cp. 25; it Jalk. Šim. ku Hab. f. 88. 3 n. 563. — ⁴⁾ Tr. Jebam. f. 47. 2. — ⁵⁾ Sanh. f. 59. 1.; Aboda s. f. 3. 1. Tos. — ⁶⁾ Tr. Aboda s. f. 71. 2. Tos. — ⁷⁾ Tr. Sanh. f. 57. 1. Tos. — ⁸⁾ Baba m. f. 111. 2. — ⁹⁾ tt. — ¹⁰⁾ Tr. Baba k. f. 113. 2. — ¹¹⁾ Seph. miz. f. 105. 2. — ¹²⁾ Jad. chas. 4. 9. 1; a Raši k Lev. 19, 11.

tej zásady, že židom celý svet patrí: lebo potom kradnutie neni kradnutím. A keď teda rabín talmudista i povie, že krasť je hriech, tak si voždy myslí: že žid krasť nemôže, on si len vezme, čo itak jeho je — rozumie sa, nakol'ko mu je to možné, na jak daleko jeho moc sahá. Rabín môže aj to povedať: okrasť goja a okrasť žida, oboje neni dovolené; avšak myslí si pri tom, že nemôže byť reči o nejakom okradení goja. Pfefferkorn nehovorí teda nepravdu, keď píše: „Majetok krestanov je podl'a talmudu majetkom opusteným (res nullius), tak ako piesok v mori; prvý teda, kto si ho vezme, je jeho oprávneným majetníkom.“¹³⁾

b) Podvod.

Talmud hovorí: „Goja smieš podvodne oklamať a úžeru od neho vzat'; keď ale predávaš niečo svojmu *bližnému*, alebo od neho kupuješ, tu nesmieš brata oklamať.“¹⁾ „Keď žid má s inovercom nejakú pravotu,“ hovorí talmud, „teda dáš tvojmu bratovi vyhrať a cudzincovi povieš: tak káže to *naš* zákon (tu je reč o takej krajine, vo ktorej židia panujú); jestli sú zákony národov židovi priaznivé, tak zase dáš tvojmu bratrovi vyhrať a povieš cudzincovi: tak káže to *vaš* vlastný zákon; kde ani jedon z týchto dvoch pádov neni (že by totiž židia panovali v krajine alebo že by

¹²⁾ Dissert. philol. p. 11. (podl'a pandektor: res nullius cedit primo occupanti).

¹⁾ Tr. Baba m. f. 61. 1. Tos; tr. Megilla 13. 2.

im zákon priaznivý bol), teda musíte cudzinca všelijak prevádzať a sužovať, až celý zisk židovi zostane;“ na to nasledujú „slová Rab. Ismaela,“ dl'a ktorých však Akiba učil, že hľadeť treba, aby žid pri takomto skutku nebol dolapený, aby židovstvo a židovské náboženstvo nebolo rozkričané.²⁾ A rabbi Samuel, jeden z najväčších patriarchov talmudu, hovorí: že dovoleno je goja podvodne oklamať; a dokladá, že on sám vraj kúpil raz od jedného goja zlatú flašu za 4 drachmy, pretože goj myslel, že je tá flaša len z mosadze, a okrem toho ztiahnul ešte potom jednu drachmu (40 kr.). Rabbi Kahana kúpil vraj zase od jedného gója 120 sudov vína namiesto 100; iný rabín predal gojovi palmy na štiepanie a svojmu sluhovi kázal: choď a vezmi niečo z toho dreva, goj vie sice koľko stromov bolo, ale nevie ako sú hrubé.³⁾ Svätá prefikanosť je to, čo povedal rabbi Mose:⁴⁾ „Keď goj ráta a pomýli sa, nech povie žid, že on o tom nevie; ale gója pomýliť není radno, lebo by goj schválne chybiť mohol len preto, aby žida zkúmal.“ Starý rabbi Brentz píše:⁵⁾ „Židia, keď celý týždeň prebehajú a už tu už zase tam nejakého krestana opália, sídu sa v šábese dohromady a chvália sa svojimi infámnymi kúskami a povedia: vytrhnúť by sa malo gojimovi srdce z tela a zabiť by sa zišlo najlepšieho z krestanov,“ — pravda, jestli by bolo možno.

²⁾ Tr. Baba k. f. 113. 1. — ³⁾ tt. — ⁴⁾ Seph. miz. g. f. 132. 3. — ⁵⁾ Ve svojom „Judenbalg“ str. 21.

c) Najdené veci.

Talmud hovorí: ¹⁾ „Kto gojimovi navráti ztratenú vec, tomu bôh neodpustí.“ A: „Zakázané je, ztratenú vec navrátiť gojimovi.“ ²⁾ A preto učí aj r. Mose, ³⁾ že kacírom a modloslužobníkom a všetkým, ktorí verejne sabbat znesväcujú, nesmie sa ztratená vec navrátiť. A oslavovaný Raši ⁴⁾ vyslovil sa: „Kto gojimovi navráti ztratenú vec, ten stavia goja na roveň židovi.“ A „Orol“ Maimonides ⁵⁾ hovorí: „Kto inovercovi jeho ztratenú vec navráti, dopúšťa sa hriechu; lebo soslňuje tým moc bezbožných.“ A rabbi Jerucham ⁶⁾ hovorí: „Keď má goj v rukách židov záloh, na ktorý mu goj peniaze požičal a goj ztratí ten záloh, a žid by ho našiel, teda ho tento nesmie gojimovi navrátiť; lebo záväzok (obligácia) potom prestáva, keď ten záloh žid našiel. Keď by ale nálezca povedal, že k vôli svätému menu božiemu chce gojimovi ztratenú vec navrátiť, tak nech sa mu povie: jak chceš meno božie posvätiť, teda ho posväť tým, čo tebe náleží.“

d) Užera.

Zákon boží za povinnosť nakláda zámožným, aby nemajetným buď udel'ovali dary (almužny), alebo aby im požičiavali. Pôžička je prepustenie upotrebitel'nej

¹⁾ Tr. Sanh. f. 76. 2; Tr. Baba k. f. 113. 2. — ²⁾ Tr. Joma f. 88. 4. pisk. Tos. 62. — ³⁾ l. c. f. 132. 3. — ⁴⁾ K tr. Sanh. l. c. — ⁵⁾ Jad. ch. 4. 11. 3. f. 31. 1. — ⁶⁾ Seph. meš. 51. 4.

veci ku z potrebe, pri čom požičiavajúci zaväzuje sa, za z potrebovanú vec druhú celkom takú vec v tom istom množstve a tej istej hodnoty na určitý čas navrátiť. Nespravodlivé by bolo, keby požičiavateľ od požičiavajúceho (veriteľ' od dlžníka), ktorý upotrebením tej veci svoj majetok *nerozmnožil*, žiadal, aby viac navrátil nežli mu bolo požičano; bo požičiavateľovi len tol'ko patrí, kol'ko požičal, a preto žiadať a brať viac, je *úžera*.

Často ale býva to, že veriteľ', keď za ten nejaký kratší lebo dlhší čas nemá doma to, čo požičal, pocíti tým nejakú škodu, nemôže bez toho niečo poduľať alebo sa musí odriecť nejakého užitku; toto poslednejšie stáva sa zvlášte pri tých veciach, ktoré donášajú nejaký osoh, a také sú za našich časov *peniaze*, ktoré kupectvom a obchodom rastú a sa množia. V takomto prípade požičiavajúci, keď ho povinnosť k almužnej neupomína, smie žiadať viac, nežli požičal, pokiaľ dl'a vyššie udaných slov viac dal. Toto „viac“ je spravodlivý *úrok*, pokiaľ nepresahuje čiastku užitku, ktorý užitek mohol veriteľ' požičkou tou, keby si ju bol doma podržal, vyzískať. Jestli ale žiadá a bere od tých peňazí viac, nuž je to potom *úžera*. Tak pred bohom je to bez otázky *úžera*, keď niekto kupectvom a pod. môže vyzískať na pr. 5 alebo 6 procent a žiadá pri tých istých pomeroch viac nežli toto; lebo požičiavajúci žiadá týmto spôsobom viac nežli by jemu kapitál podl'a tržného stavu doniesol; požiadať jeho presahuje skutočnú plodnosť kapitálu, a len veľikou núdzou utisnutý bližný dá mu toto „viac,“ dá

mu *úžeru*. — Za užitok, ktorý veriteľ' dlžníkovi zároveň s pôžičkou dal, smel žid brať pomerné úroky i od žida i od inoverca. V starom zákone mali židia od boha zvláštne povolenie, podl'a ktorého smeli od ne-židov žiadať ešte jakúsi čiastku za *upotrebenie požičá-ných vecí*, i v takých pádoch, keď veriteľ' tie veci ne-potreboval. Rozumie sa, že táto čiastka, toto „viac“ v pomere stáť muselo ku požičanej veci, v pomere ku preukázanej službe veriteľ'a a ku možnosti pla-tenia toho inoverca, ktorému sa požíčalo; ináč bola by až nad mieru bieda bližného využítkovaná. A ra-binizmus čo potom na to?

Mojžiš teda dovolil, aby židia *len* za *upotrebenie* požičky brali od inoverca úrok (rozumie sa, nie príliš nespravodlivý): „Od cudzého *smieš* brať úrok,“ (Deut. 23, 20.). Naproti tomu ale učí celý rad „neomýl-ných“ rabínov, že vraj Mojžiš povedal: „Ty cudzému požičať *máš* len na úrok.“ „Orol“ Maimonides píše: „Bôh *prikázal* nám, od gója brať úžeru a len vtedy mu požičať (jak chce dať úroky), tak že mu vlastne nemáme pomôzť, ale škodu spôsobiť, a to i v takej veci, kde nám je užitočným; židovi však toto robiť nemáme“ (Seph. mizv. f. 73. 4.). Slovo Mojžišovo (Deut. 23), hovorí druhý rabín, je *rozkazom* (Psikta rab. f. 80, 3 Teze.). Podobne píše i talmud: „Zaká-zano je, požičovať gojom bez úžery; ale na úžeru sa dovol'uje“ (Tr. Aboda s. f. 77. 1 pisk. Tos. 1.). Levi b. Gerson (k Pent. f. 234. 1 Teze) a iní hovoria tiež to isté. Z takéhoto prekrútenia sv. písma bol len jeden krok k nespravodlivému vynúteniu veľkých úro-

kov i za jednoduché upotrebenie pôžičky i za pôžičku samú, kde totiž veriteľ požíchal s pôžičkou i užitok. Chýrečný Bechai hovorí, že Mojžiš zakázal nespravodlivú úžeru, že židia o tom dobre vedeli, a píše: „Rabíni blahej pamäti povedali, že smie sa brať len natol'ko úrokov od goja, nakol'ko žid k živobytiu potrebuje.“ (K Pent. f. 213. 4. Teze); avšak duchom protimluvy posadlý a svojej neomýlnosti si vedomý, vyslovil sa ten istý Bechai o odpadlom židovi, teda o inovercovi vôbec: „Život jeho je v rukách твоjich (Israel'u), tým viac teda jeho peniaze,“ (tt. 214. 1) — a toto očividome oprávňuje žida k neobmedzenému vyberaniu úžery, k zlodejstvu a k lúpeži, keď je totiž majetok i život v rukách židových. Talmud hovorí: „Samuel povedal, že mudrci (učení rabíni) smejú jedon od druhého na úžeru požíčať. A prečo, keď vedia, že je úžera zakázaná? Úžera je vraj dar, ktorý dlžník veriteľ'ovi dáva (z vďačnosti za pôžičku). Samuel povedal ku A. b. Ihi-mu: Požičaj mi sto funtov korenia za 120 funtov, lebo toto sa požaduje (jako dar z vďačnosti). Rabbi Jehuda hovorí (že rabbi povedal), „že je človeku (t. j. židovi) dovoleno, svojim detom a domácim na úžeru požíčovať, aby zvedeli ako chutí úžera.“ (Tr. Baba m. f. 75. 1). Tu není reč o dovolenom úroku, ponevác hovorí o „zákaze úžery“, ktorý zákaz dal Mojžiš všetkým židom, ani učiteľ'ov nevynímajúc; je tu teda reč o nespravodlivej úžere a sice najprv na pád jednoduchého zpotrebenia, jako príklad o tom korení ukazuje; za druhé jedná sa tu o velikej vysoko nad hodnotu vytiahnutej úžery, jako to doka-

zuje tých 20 procent korenia; za tretie obsažený je v tom aj hriech, zpáchaný svatuškárskym použitím názvu dar, lebo Mojžiš zakázal úžeru za jednoduché upotrebenie vôbec žiadať, teda i pod titulom daru zakázal, slovom, pretože zakázal i zaokrytú úžeru (tajné hrešenie). Konečne je tam perfídne vyrátaná výchova k úžerníctvu; lebo keď *rabín rabínovi*, „ponevác je to vraj správne a slušné“ sľubil nedovolený úrok, a síce v tých dávných časoch 20 percentový, jako ešte len hľadeť budú k tomu, aby svojim deťom dodali „chuti“ k vydieraniu nespravodlivých úrokov od cudzinca *za jednoduché zpotrebenie*, jakož aj v druhých pádoch, na príklad (jako sa to nedávno stalo jednému chudobnému neborákovi) za 70 toliarov dať si vystaviť úpis na 100 toliarov a z týchto 100 ešte 8 procentov úroku si dať platiť. Rabbi Kroner l. c. 2, 37 teší sa tým, že štátnici za našich časov ináčiu mienku majú o úrokoch, nežli som ja tu predniesol, a preto nenachodí v uvedených príkladoch žiadnu nesuslušnosť, i pochopí zaiste každý tým snadnej, jako rozumejú židia slovám (Dt. 23.) v talmudu predneseným (Baba m. 70. 2) o l'ubovol'ne veľikých úrokoch a jako si ich vysvetľujú: „*Ty môžeš (máš) požičať na úžeru* (nie: na úroky). A toto učenie tak prešlo rabínom až do krve, že pozdejší Abarbanel sa ani nehambí, s jedným z časov novejších k ukrytiu toho nespravodlivého zderstva povedať: „Veď Thora dovoľuje ten úrok.“ Lebo Abarbanel netají, že židia pochopujú svoj zákon o l'ubovol'ne veľikých úrokoch, ospravedlňuje sa ale tou poznámkou, že „pod cudzin-

cami, od ktorých smieme úžeru brať, nie sú krestania myslení, pretože tito otcovi nebeskému niesu cudzinci“ a — ten istý Abarbanel, nekdejší španielský minister finančný, hovorí, že slová, „že sú krestania nie cudzinci“ povedal len k vôli pokoju, aby totiž židia pokojne a bez utiskovania žiť mohli medzi křestanmi.¹⁾ Hl'a, hl'a, jako pán Abarbanel dobre študoval učenie o dovolenom pretvarovaní-sa! — Druhý rabín píše zase celkom rovno: „Naši mudrci poznali pravdu, keď dovolili židovi, od goja-křestana úžeru brať.“²⁾ Nemá teda na vieru obrátený rabín Schwabe pravdu, hovoriac³⁾: „Keď křestan potrebuje peniaze, vie ho žid majstrovsky podviešť; on priratuje úžeru k úžere, až dlžnú sumu tak vysoko natiahne, že ju křestan nemôže ináč zaplatiť, len keď svoj majetok predá; alebo tak dlho priratuje, kým tá suma nevyrastie na nejakých 100 alebo 1000 (už podľ'a toho, jaký má křestan majetok), a žid teraz začne pekne pravotu, zažaluje ho u súdu a majetok křestanov jemu pripadol.“

e) Život.

Talmud hovorí: ¹⁾ „Najpochťivejšieho z neveriacich priprav o život!“ — rozumie sa, jak je možno. A o pár karát na predku: ²⁾ „Keď goja, ktorý do priepasti zpadol, vytiahneš, zachoval si tým jedného človeka

¹⁾ Mark. hammiš, f. 77. 4 Teze. — ²⁾ Maggen Abrah. cp. 72. — ³⁾ Jüdischer Deckmantel str. 171.

¹⁾ Tr. Aboda s. f. 26. 2. Tos. a Ben. Soph. 13, 8. — ²⁾ Tr. Aboda s. f. 20. 1. Tos.

modloslužbe.“ A „Orol“ Maimonides tiež hovorí ³⁾: „Zakázano je, smilovať sa nad modloslužobníkom; preto, keď ho vidíš hynúť alebo v rieke sa topiť, alebo že je blízko smrti, tak ho nemáš ochrániť.“ A Abarbanel zároveň i s „Orlom“ Maimonidom hovoria: „Kto zapiera jeden článok židovskej viery, je kacír a epikurej, a takého treba nenávidieť, opovrhovať a ho zmárniť, pretože je povedano: Nemal bych nenávidieť toho Hospodine, ktorý teba nenávidí?“ ⁴⁾ „Kto chce zabiť zviera,“ učí talmud, ⁵⁾ „a zabije (nedopatrením) človeka,“ kto chce zabiť *pohana* (inde stojí „cudzinca“) a zabije omylom *žida*, ten sa nemá trestať.“ Dovoľeno je, píše talmud, ⁶⁾ zabiť neveriaceho. „Keď kacír a zradca (zase talmud ⁷⁾) zpadne do priepasti, tak sa nemá von vyslobodiť; jestli sú v priepasti tej zchody, odstrániš ich a povieš: ja to robím preto, aby moje hovädodolu nevešlo; jak bola priepasť prikrytá kameňom, tak ju zase prikryj a povedz: ja to robím preto, aby moje hovädo mohlo tade prejsť, atd.“ „Ten dobre robí“, hovorí talmud, ⁸⁾ „kto kacíra vlastnoručne zamárni.“ „Kto prelieva krv bezbožných (t. j. nežidov)“, hovoria rabíni, ⁹⁾ „bohu obeť prináša.“ (Keď teda dl'a uvedených slov zamýšľané napadnutie na židovstvo tým viac človeka bezbožným robí, tak je ľahko k pochopeniu, že môj život dvojkej smrti hoden je; z

³⁾ Jad. chas. 1. 10. 1. f. 40. 1. — ⁴⁾ Abarb. roš. am. f. 9. 1; Maim. ku Sanh. 121. 2. — ⁵⁾ Tr. [Sanh. f. 78. 2. — ⁶⁾ Tr. pes. f. 122. 2. Tos. — ⁷⁾ Tr. Aboda s. f. 26. 2. — ⁸⁾ tt. f. 4. 2. Tos. — ⁹⁾ Jalk. šim. f. 245. 3. k Pent.; Bemidb. r. p. 21. f. 229. 3.

Hammu písal mi jakýsi židovský anonym pod poštovskou pečadou, že abych zomrel ako Haman na šibenici; a z okolia Kreuzthal-ského poslal mi jeden žid túto výstrahu: My pokladáme to za skutok bohumilý, Teba sa nejako zbaviť; našima rukami budeš z tejto zeme odpratáný. — Prikázanie „nezabiješ“ znamená, jako i „Orol“ hovorí:¹⁰⁾ že neslobodno zabiť človeka izraelského: — gojim, potomci Noemovi a kacíri sú ale nie izraeliti. Kto ale zamárni jednu dušu z Israelu, hovorí talmud,¹¹⁾ tomu sa to tak pričítá, jako by bol zamárnil celý svet.“ Preto opakuje talmud a po ňom „Orol“: „Syn Noemov, ktorý kl'aje alebo svojho súdruha (Noemovho potomka) zamárni alebo s jeho ženou obcoval, je nevinný, keď potom na židovskú vieru prestúpi; jak ale zabil žida, tak je vinný, a pech je zamárnený k vôli židovi.“¹²⁾

f) Žena.

Mojžiš riekol: „Nepoziadáš manželky bližného svojho“, a „muž, ktorý dopustil by sa cudzoložstva so ženou bližného svojho, smrťou zemre cudzoložník ten i cudzoložnica.“ Talmud učí:¹⁾ Mojžiš zakazuje vraj židovi cudzoložstvo so ženou bližného, t. j. so ženou židovskou, o žene inovercovej že to neplatí. Tosephoth talmudu a oslavovaný Raši (ku Pent. Lev. 20, 10) hovoria, že z toho ide naučenie, že inoverec

¹⁰⁾ Jad. ch. 4, 1. f. 47, 1. — ¹¹⁾ Tr. Sanh. f. 37. 1. — ¹²⁾ tt. f. 71. 2; Jad. ch. 4, 10. f. 295. 2.

¹⁾ Tr. Sanh. f. 52. 2.

nemá stavu manželského. Táto hanobná zásada vyplýva z druhej, podl'a ktorej upierajú židia inovercom ľudskú dôstojnosť vôbec; lebo stav manželský, ustanovenie to mravné, je vraj len u ľudí, čo sa zvierat týče, tu hovorí sa len o párení. Rabíni Bechai, Levi, Gerson a j. tvrdia to isté, tak že z úst mnohých „mudrcov“ teda vieme, že žid nemyslí páchať cudzoľožstvo, keď krestanku przní. Sám „Orol“, ináč filozof, pripomína: „Dovoľeno je zneužiť ženu v jej stave nevery (t. j. nežidovku)“ (Jad. chas. 2, 2 o kráľoch num. 2. 3); v niektorých vydaniach ale tieto slová chýbajú.

„Kto vo snách svoju matku (per coitum) zprzní,“ hovorí talmud, „má (dl'a prísl. 2, 3 „matku pomenuješ múdrosťou“) nádej na múdrosť; na dôveru zákona, kto zprzní zasnúbenú (dl'a Deut. 33, 4); na uznanie, kto zprzní svoju sestru (dl'a prísl. 7, 4) a na večný život, kto zprzní ženu bližného.“²⁾ Bár sa i pripomína v poslednom páde, že nemá nik večer pred spaním túžiť po žene, preca je to bielojasné, že toto učenie k chlipnosti vedie. Lebo, keď tieto hanobnosti tak veľikú cenu majú, ako zpomenuto, teda človek smie túžiť veľmi po takých snoch, čo sa zaisté s rozumom nesrovnáva; ba čo viac, on si pomyslí, že keď sen také výhl'ady dáva, teda skutočnosť ešte viac, a po talmudsky uzavierajúc musí sa prísť i na to: keď večer tú vec si *žiadať* nesmiem, teda ju smiem na každý pád vykonať, alebo keď nesmiem večer, teda

²⁾ Berach. 57. 1.

smiem inokedy. Filia trium annorum et diei unius, hovorí talmud, desponsatur per coitum; si autem infra tres annos sit, perinde est, ac si quis digitum inderet in oculum (i. e. non est reus laesae virginitatis, quia signaculum judicatur recrescere sicut oculus tactu digiti ad momentum tantum lacrimatur).³⁾ Dalej rozpráva talmud⁴⁾, že niektorí z prvších jeho majstrov, jako rabbi Rab a Nachman, keď do cudzého mesta prišli, verejne vyhlásiť dali, či by nechcela niektorá žena na niekoľko dní byť ich manželkou. Rabbi Eliaš hovorí v talmude, že i v deň smierenia zprzniť chce mnoho dievčat, keď itak hriech zostáva mimo srdca, a vniutro duše zlomyselnosťou človeka sa nepoškvrní.⁵⁾ O rabínu Elieserovi rozpráva talmud, že neni vo svete k...y, ktorú by E. nebol potreboval; keď sa o jednej dozvedel, že táto žiadá truhlicu zlata, vzal tú truhlicu a cestoval za ňou cez sedem veľtokov — — — (to ostatnie je pri oplzlé).⁶⁾ Tie slová tam v talmude sú tým hroznejšie, pretože na ostatku stojí, že bôh po smrti Elieserovej z neba volal, že Elieser vstúpil do života večného. Pretože pred týmto v talmude stojí, že kacíri, keby sa aj obrátili, nenajdú viac cesty do života večného, teda vyplýva z celého mravné naučenie: zostaň len tvrdohlavým židom, a potom ti bude všetko odpustené! — O Akibovi, ktorého synagoga „druhým Mojžišom“ nazvala, rozpráva talmud: Keď Akiba raz ženu na palme videl, chopil sa stromu.

³⁾ Nidda 47. 2. — ⁴⁾ Tr. Joma 18. 2. — ⁵⁾ Tr. Joma f. 19. 2. — ⁶⁾ Tr. Aboda s. f. 17. 1.

a vyliezol za ňou hore; bol to však satan v ženskej podobe, a satan riekol: keby sa v nebi nehovorilo, že má každý s Akibou a jeho zákonom obozretne zachádzať, nedal bych za tvoj život ani dva haliery.⁷⁾ To isté rozpráva talmud o rabínoch Meirovi a Tarponovi. Podotknúť avšak treba, že podl'a talmudu⁸⁾ sú skutky rabínov zachovávaním zákona božieho. — Dl'a uvedených už príkladov dá sa pochopiť, že talmud obsahuje ešte mnoho podobných vecí⁹⁾, ktoré v živote kresťanskom sú necudnosťami a oplzlosťami; rozpráväť sa to tu žiadným činom nedá.

Čo ale povie židovská žena na to, keď jej manžel pod tou istou strechou s druhou obcuje? Židovská žena podl'a talmudu nemá práva, niečo na to povedať: keď Jochanan isté nevypovedateľné oplzlosti za nemravnosť vyhlásil, kričali proti nemu: „Nie, v zákone tak nestojí, lebo mudrci vraj povedali: všetko, čo muž so svojou ženou robiť chce, smie robiť, tak jako s kusom mäsa, ktoré je od mäsiara, ktoré môže sa požívať pečené, varené, smažené, alebo tak jako s rybou, ktorá je od rybára.“ Za dôkaz uvádzajú mudrci príklad, jako jedna žena u rabína žalovala, že jej muž s ňou sodomicky zachádza, a jako jej sudca odpovedal: Dcera moja, ja ti nemôžem pomôzť, zákon (rozumie sa talmudský) vydal ťa na milosť a nemilosť. Toto hanebné učenie nachodí sa nie len vo

⁷⁾ Tr. Kidduchin f. 81. 1. — ⁸⁾ Tr. Berach. f. 62. 1; Chagiga f. 5. 2. — ⁹⁾ Na pr. Tr. Sanh. f. 22; šabbath f. 149. 2; nasir f. 23; sota f. 10; mo'ed. k. f. 18 atď.

starom talmude, ale i v novom amsterodámskom z r. 1644 a n., sulzbachskom 1769, varšavskom 1864 v tr. Nedarim f. 20. 2. A v Sanh. 58. 2 opakujú sa tieto veci v týchže vydaniach, zároveň i s tým hanobným prídavkom, ktorý zakláda sa na falošnom výklade biblie, že totiž žid v zpomenuťom páde smie robiť, čo len chce, noachid ale, t. j. nežid smie sodomicky zachádzať len so ženou druhého noachida. — Ku verejným modlitbám v synagoge požaduje sa podľa talmudu Tr. Megill 23. 2 prítomnosť 10 mužov; 9 mužov a celý milión žien nedostačuje k úplnému shromaždeniu, tu bôh neni prítomný, lebo žena neni ničím (Drach, harmonie 2, 335, Paríž 1844). Keď teda židovská žena hriechu sodomskému sa podrobiť musí, tak nemá dozaista práva žalovať, keď jej manžel ku krestanke chodí, lebo prznenie krestanky alebo vôbec nežidovky neni u žida cudzoložstvom. Či teda cirkev krestanská nemala na základe vlastných spisov židovských úplnú príčinu, keď bola zakázala krestanským dievčatám slúžiť u židov? A tu vysvetliť si môžeme tie časté prípady zneuctenia dievok krestanských od mladých židákov. Poznámke rabína Kronera, že židovstvo vykazuje veľmi málo nemanželských detí, na takýto spôsob veľmi ľahko uveríme. Talmud totiž dovoľuje istú vec dl'a rabína Raba, ale sväzok rodinný preca vraj udržať sa má; a tak je teda sodomia talmudsky povoleným prosriedkom, aby dl'a spôsobu rabína Raba vyvolená žena, jak je židovka, neztahotmela, a aby židovská rodina ušetrená bola od cudzieho plemena. Zakorenená nechť jak u židov tak aj ino-

vercov, so židovkou niečo takého mať, je dôležitou príčinou, prečo statistika vykazuje tak málo nemanželských židovských detí. Žid vie zprznenú židovku uchrániť, aby nestala sa matkou, a deti, ktoré má kresťanka so židom, statistika nikdy nepripisuje na meno židovo. Zním židov, ktorí zo svojej vlastnej zkušanosti sú vstave potvrdiť tieto veci. Zo všetkeho tohto poznať ďalej, že mravnosť nežidovskej ženy neni snáď preto pochybnejšou nežli mravnosť židovky, že sa o nemanželských deťoch židovky nehovorievá; lebo dl'a talmudu je židovka svätou autoritou podrobená neprirodzeným ohavnostiam, a nemá teda nikdy práva, vyvyšovať pohlavie svoje nad pohlavie ostatnieho nežidovského obyvateľ'stva. Dostatočným dôkazom toho je život vo veľkých mestách, kde žiadostiam rozpustencov slúžia z väčšej čiasti židovky. Istý židovský časopis našej doby píše: „Od 25 rokov“ [a prv ešte pozorovať bolo, že medzi nevestkami veľkých miest evropských je viac židovských nežli kresťanských dievčat. V Paríži, v Londýne, v Berlíne, v Hamburku, vo Viedni, vo Varšave, v Krakove sú tie tak rečené demimondky (verejné) na verejných miestach i v bordeloch v pomere ku obyvateľ'stvu zastúpené viac židovkami nežli kresťankami. Je to smutné, ale pravdivé.“¹⁰⁾ Avšak dl'a toho listu je dostatočné a všetko sa odpustí tým židovkam, jak len aspoň od viery židovskej neodstúpia. Ten istý list píše: „Slečna J. F. venovala sa divadlu; jej pohrab bol židovský,

¹⁰⁾ Archives israélites 15, p. 711; 1867.

tak jako jej duša voždy židovskou bola; a keď aj, jako to býva pri takých dámach, povolila rozmanitým vábidlam, ktoré ku jej šťastiu poslúžily, preca nábožne zachovávala domáce spôsoby židovské atď.“¹¹⁾ Keď tieto odhalenia dl'a výpovedí talmudu vyššie uvedených sa [vysvetliť dajú, teda sa dá objasniť výrok Cerfbeerov o židovskom „povedomí, že sú krev z krve národa vyvoleného“; Cerfbeer hovorí totiž: „Židovka nezapre tak ľahko povahu svojho pohlavia jako iné ženy; ona je pánovitá, slabá, ľahkoverná, škriepná, ohovárať; nenávidí z celej duše krestanky a haní židovky; ona je fajnocitlivá a nóbl; láska je u nej čnosťou, na ktorú viac dá nežli na pokoru a poslušnosť; jestli je z lepšej famílie a bola dobre vychovaná, vie sa pohybovať v salónoch jako sotva ktorá, duchaplné a dôstojné.“¹²⁾ A istý židovský časopis dodáva „nažbále a vo spoločnosti večernej vynikajú dámy židovské, princezny z pokolenia Dávidoveho, bohatstvom a nádherou svojej toaletty (šatstva).“¹³⁾

3.

Prísaha.

Židia zťažovali sa už mnohokrát¹⁾, že sa ich prísahe naproti inovercom nedôveruje, a niektorí kresťanskí učenci dali sa tým obmäkčiť a uverili. Zkúsenosť avšak potvrdzuje nás v nedôvere.

¹¹⁾ Archives israélites 2, p. 523; 1868. — ¹²⁾ Les Juifs. p. 49 ff. Paris 1847. — ¹³⁾ Univers isr. 7, 295; 1867.

¹⁾ Arch. isr. 15. Dec. 1866.

Keď dl'a ich vlastnej zásady vezmeme, teda zpo-
l'ahlivá prisaha v systéme rabinizmu nemá ani miesta
ani významu. Lebo načo je prisaha oproti zvieratu?
Tu by prisaha bola len nesmyslom; lebo prisaha je
posledným prosriedkom nejakú roztržitosť medzi ľuďmi
vyrovnať. Keď teda žid je prinútený zložiť prisahu
na prospech alebo na škodu krestana, teda je nútený
k nesmyslu, ktorý by sám od seba nikdy nevykonali;
nútený je, povedať slovo, ktoré považuje za holú frázu,
za holé nič, ktoré teda nemá žiadných následkov pre
jeho svedomie. Ďalej: keď talmud vyhlasuje, že majetok
i život nežidov je majetkom židovým, ako môže nežid
pravotiť sa o vlastnosť so židom? Žid zo stanoviska
rabinizmu je oprávnený, vziať si všetko čo môže: lebo
to všetko jemu patrí. Ako ale môže niekto prisahať
alebo len jednoducho povedať: *moje* peniaze sú *twoje*
peniaze, keď je presvedčený, že sú jeho majetkom?
Keď mňa niekto núti, abych k niečemu takému sa pri-
znal alebo dokonca abych zložil prisahu v tom smysle,
teda, keď mám tol'ko slobodnej vôle, poviem: že radšie
zomrem, nežli bych sa dopustil takej nestatočnosti!
Keď ale toto priznanie zo strachu urobím, nuž si po-
myslím: peniaze tie sú preca len moje peniaze, a vez-
mem si ich kde len a kedy budem môzť. A teda je
taká prisaha a také priznanie úplne neplatné.

A v talmude nachodíme mnoho príkladov najchý-
rečnejších rabínov, ktoré sú skutočným prikázaním a
pravidlom pre žida talmudistu. Rabbi Akiba zložil prí-
sahu a v srdci bol presvedčený o neplatnosti tej prí-

sahy²⁾). Rabbi Jochanan prisahal jednej vznešenej panej, že nevyzradí sverené mu tajomstvo, takto: „*Bohu izraelskému* — nevyjavím to!“ t. j. jako si to tá dáma, ktorá vedela, že božej vševedúcnosti netreba niečo vyjaviť, vysvetliť musela: ku cti božej (alebo: boh je moj svedok¹⁾) chcem zachovať to tajomstvo; on ale myslel si: „mojmu však ľudu izraelskému chcem ho vyjaviť.“³⁾ — O takomto falošnom prisahaní v mysli vyslovujú rabíni zásadu, že je to dovoleno, keď je žid ku prisahaniu nútený.⁴⁾ Keď teda kresťanský sudca židovi prisahat káže, žid prisahá, ale na základe uvedených zásad talmudských si myslí, že, ponevác je prinútený ku prisahy, nemusí povedať pravdu. Ďalej v tej istej knihe hovorí: Keď kráľ rozkáže židovi, aby prisahal a o druhom židovi povedal, zhrešil-li so ženou kresťankou, (aby ho potom smrťou trestal), teda je taká prisaha vynútená a musí sa v mysli zrušiť.⁵⁾ — A druhý zas rabín hovorí⁶⁾: keď knieža židovi prisahat káže, že zo zeme jeho neodíde, nech si pomyslí žid: „dnes (nepôjdem)“; keď ale knieža výslovne žiada, aby nikdy neodchádzal, teda nech si pomyslí žid: pod tou lebo tou podmienkou. A ďalej výslovne učí⁷⁾: „Toto všetko len vtedy má platnosť, jak je možno prisahu zrušiť, bez toho aby sa to modloslužobník dozvedel; jak by sa to ale modloslužobník dozvedeť mohol, teda je to zakázané, aby meno božie nebolo zneuctené; preto i Ze-

²⁾ Tr. Kalla f. 18. 2. — ³⁾ Tr. Aboda s. f. 28, 1; Joma f. 84, 1. — ⁴⁾ Šulch. a. Jore d. n. 232. §. 12. 14. — ⁵⁾ tt. d. n. 252. §. 12. 14. — ⁶⁾ Šeel utešuvoth f. 25. 2. — ⁷⁾ Š. ar. jore l. c.

dekias bol potrestaný, pretože zrušil prisahu Nebukadnezarovi zloženú, bár tá prisaha vynútená bola.“ Keď žid niekedy na verné držanie svojej vojenskej prisahy sa odvoláva, nech sa mu jednoducho pripomenie, že „modloslužobník“ veľmi ľahko by sa mohol dozvedieť o zrušení takej prisahy; a najviac rabíni zreteľne hovoria, že tajne hrešiť je sice dovoleno, avšak každý nech sa chráni, aby sa mu to nedozvedelo, aby totiž židovské náboženstvo a židovstvo vôbec nebolo zahambené (Chagiga 16; Kidd. 40; Maim. Jad. ch. 4, 11. f. 31, 1; Mose. Mikk. seph. miz. gad. f. 132 a mn.; srov. Baba K. 113). Ďalej celá hromada židovských kníh učí, že žid pevne verí, že mu v deň smierenia*) všetky hriechy odpustené budú, i tie najťažšie, a s nimi i *falošné prisahy*, bez toho aby tu zmienka bola o nejakej náhrade^s); i kresťan verí v odpustenie hriechov, ale vie, že len pod tou podmienkou odpustené mu budú hriechy, keď nahradí škodu bližnému a keď napraví mu urazenú česť.

Toto všetko uvážili i kresťanskí učenci, a navrhli pre židov prisahu synagogy, ktorá spojená je s hrozným preklinaním, lebo táto mnohého citlivejšieho žida od falošnej prisahy zdrží. To bolo by aj celkom v poriadku. Ale keď chcem byť konsekventný, musím preca pove-

*) *Deň smierenia* je ten tak zvaný *súdny deň*, ktorý židia každoročne na podjeseň vydržiavajú s pôstami a modlitbami.

Prekladateľ.

*) Midr. tephill. ku žalm. 15. f. 13. 2; Jalk. Šim. (žalmy) f. 94. 4. n. 665; Jalk. chad. f. 121. 1, 3. n. 1. 11; Kad. hakk. f. 43, 4; Seph. Chas. f. 4. n. 20. a j.

dať: jak učenie rabínov skutočne za božské mám, tak myslím, že celkom správne jednám, ba pokládám to úplne za povinnosť svoju, každú mne vnútenú prisahu v duchu zrušiť. Lebo kto má právo žiadať odo mňa prisahu, že môj dom neni mojím domom? Urazil bych boha veľikou lžou, kebych to dopustil; i zložil bych prisahu dl'a príkladu Akiba, druhého Mojžiša, celkom dl'a žiadosti tých, ktorí by ma k nej nútili, a myslel bych si opak toho. Alebo keby sa jednalo o život človeka, čo je najväčším bohatstvom, a ja jako talmudist, obviňovaný z vraždy (nežida), prisahať bych musel, že som nezabil žiadneho človeka, a pomyslel bych si, že som zabil zviera. Také prisahy, či sú verejné či tajné, pre človeka, zdravého úsudku schopného, sú ony vždy jedna jako druhá.

O iných ustanoveniach len na krátko, bo to, čo poteraz povedano, dostačí. — Tak na pr. majú židia na deň smierenia nasledujúcu zvláštnu modlitbu, ktorá je však trochu inačia nežli modlitba za všeobecné odpustenie. Modlitba tá zneje takto: „Všetky sl'uby a záväzky, tresty a prisahy, ktoré od tohoto dňa smierenia až do budúceho urobíme a prisaháme a prisľúbime, nech sú zrušené, odpustené, zničené a neplatné. Naše sl'uby nech niesú žiadnými sl'ubami, naše prisahy nech niesú žiadnými prisahami.“ Toto odbavuje sa slavnostne v predvečer sviatku. Predstavený a dva najprvnejší rabíni povýšeným hlasom začnú v mene božom slavnostný úvod a potom predstavený sám odrieká tú modlitbu vážne a slavno⁹). A okrem toho

⁹) Machsor Prag. II. f. 91. a.

môže žid kedykoľvek ísť ku rabínovi alebo ku trom obyčajným židom, a tito môžu ho oslobodiť od jeho prísahy.¹⁰⁾ Tu ale mnohé židovské spisy hovoria, že tieto dve modlitby vzťahujú sa len na prenáhlené sl'uby a prísahy ohľadom vlastnej osoby a nie druhých. Dobré, dopustíme; ale tá veľiká slavnosť odriekania týchto modlitieb v deň smierenia nedopustí, abysme uverili výpovediam týchto spisov. K tomu obrátení učení židia ešte i podnes tvrdia, že to ospravedlňovanie je daromná výhovorka. Obrátenie týchto mužov na vieru nemôže snáď byť príčinou, abysme im neverili, naopak, oni konajú svätú povinnosť naproti spoločnosti, keď odkrývajú zásady, ktoré ich náhl'adom jakožto záhubné sa protivia. Ján Schmidt je jedon z nich, a ten zpomína, že rabíni v talmude domnievajú sa, že môžu i boha samého prísahy zprostiť. I Brenz s ostatnými a naposledy zneuznaný, ale veľmi nadaný a učený¹¹⁾ Drach¹²⁾ to isté tvrdia.

4.

Kresťania.¹⁾

Ponevác dl'a učenia židovského Ježiš z Nazaretu nebol bohom, ale len tvorom, len púhym človekom,

¹⁰⁾ Seph. mizv. gad. f. 70. 1. — ¹¹⁾ Rosenthal, *Convertitenbilder* 3, 1. — ¹²⁾ Lettre 2. d'un rabbin cet. p. 82 sq., Paris 1827.

¹⁾ To, čo v C. 1 o bližnom je povedané, dostatočne dokazuje, že zásady proti nežidom upotrebené platia i oproti kresťanom; táto švrtá časť nech je tu len na potvrdenie toho.

teda sú kresťania v očiach židovských nevyhnutne pohania alebo modloslužobníci. Lebo modloslužba v tom záleží, keď sa nejakému tvorovi božská úcta preukazuje; a keď i tie rozdielne formy modloslužby dľa stupňov mravne rozdielne sú, jedny čistejšie nežli druhé, (stará perská modloslužba na pr. je menej ohavná nežli kanaanitská), preca náboženstvo, ktoré nejakému tvorovi božskú úctu preukazuje, musíme nazvať pohanským alebo modloslužobným. A podľ'a tohoto pochopí každý, že, keď v židovských knihách všeobecne, jako v citátoch poteraz uvedených o gójoch, t. j. o pohanoch reč bola, že pod tým rozumením boli i kresťania, jako tiež, že zaobalené pomenovanie kresťanov pohanmi takými, jakí už ani neekzistujú, že toto pomenovanie zakladá sa na podstate židovského učenia. Rabbi Zevi klial sa a tvrdil kedysi do očí rozhnevaným kresťanom, že názov *goj* není urážkou; ale hneď presvedčili sa kresťania, keď prvého žida, ktorého stretli, oslovili názvom „*goj*“; žid tomu dobre porozumel a hneď si v najväčšej zlosti túto urážku zakázal. Pozoruhodné je tiež, že najnovšie Varšavské vydanie talmudu (1863 a n.) tomu slovu *goj*, ktoré v starších vydaniach sa nachádza, nápadne sa vyhýba a názvom druhým ho nahrádza.

A keď aj talmud²⁾ kresťanov od ostatných pohanov rozdielnými robí a to v jednom dodatku z 12. storočia ešte opakuje³⁾, tak sú mu preca kresťania opravdiví a skutoční goji, pohani a modloslužobníci. Tak hovorí

²⁾ V tomto odstavci je starý talmud mienený. — ³⁾ Tr. Choll. f. 13, 2 a Tos. h. l. f. 2. 1; Aboda s. 1. 1. Tos.

talmud⁴⁾): ku sviatkom modloslužobníkov patrí aj prvý deň v týžni, deň Nazaretského, t. j. kresťanská nedeľa. Talmud zove Nazaretského „synom stolárovým“⁵⁾; a to úplne súhlasí s pomenovaním, ktoré Ježiš dl'a Mat. 13, 55 za svojho živobytia od židov dostal. Meno Ježišovo v talmudu⁶⁾ zpotvorene znamená: „zničená nech je pamäť jeho a meno jeho“, a to zase súhlasí so zpomenutým učením talmudu, dl'a ktorého žid (jak môže) vykántriť má kacírov, ktorí židovské meno opúšťajú; meno a pamiatku Ježišovu nemožno však zničiť bez vyhubenia kresťanov. — Že talmud Krista modlou a bôžkom⁷⁾ nazýva, nasleduje z toho, že sú kresťani modloslužobníci, pretože Kristovi slúžia a jemu úctu preukazujú. — A Kristus vraj, dl'a talmudu⁸⁾, s čarodejstvom a modlárstvom sa zaoberal, a následkom toho sú vraj kresťania dvojnásobne modloslužobní. Ano Kristovi talmud i do bláznov⁹⁾ nadáva, čo úplne súhlasí s tým, ako s ním zachádzali u Herodesa, keď i od svojich vrstovníkov za čarodeja rozkričaný bol a keď mu pripisovali spolok s diablom. — Talmud ďalej menuje Krista bezbožným a bohaprázny¹⁰⁾, a z toho teda nasleduje, že kresťania jako ctitelia jeho, zároveň bezbožní a bohaprázni sú. Keď teda i o tom najlepšom z gojov medzi iným povedano stojí, že má byť zavraždený (jestli to možno), teda vieme, že kresťania celkom ku týmto patria; a Raši¹¹⁾ aj doprosta ho-

⁴⁾ Tr. Aboda s. f. 2. 1 a f. 6. 1; f. 7. 2. — ⁵⁾ tt. f. 50. 2 — ⁶⁾ tt. s. f. 17. 1. — ⁷⁾ tt. s. f. 27. 2. — ⁸⁾ vyššie l. c. — ⁹⁾ Tr. Šab. f. 104. 2. — ¹⁰⁾ Tr. Sanh. f. 105. 1. — ¹¹⁾ K Exod. 14. ed. Am. 7 a; v ed. Ben. stojí: „medzi kacírmi.“

vorí: „najlepšieho z krestanov treba zaškrtit!“ A aby talmud svojim vyznavačom hlboko v pamäť vkorenil, že krestanov to myslí, hovorí na druhom mieste: „Goj, ktorý zkúma zákon, hoden je smrti.“¹²⁾ Študovať zákon dovoľuje sa gojovi len vtedy, keď obriezku ostane židom; a každý vie, že hneď prví krestania zákony Mojžišove študovali! — Keď niektorí rabíni nato hovoria, že v talmude¹³⁾ stojí, goj, ktorý študuje v zákone, roveň je najvyššiemu kňazovi, vysvetľuje to talmud¹⁴⁾ sám, že tu rozumieť sa má zákon sedmero prikázaní Noemových, nehl'adiac ani na to, jako protivy talmudu skutočne dokazujú, že talmudista si môže to vykladať tak, jako mu to je najpríhodnejšie. Výslovne tiež stojí v talmude:¹⁵⁾ „Krestania sú modloslužobníci; avšak dovoleno je v deň ich sviatku, v prvom dni v týžni (v nedel'u), obchod s nimi viesť.“ — Niekoľko karát ďalej¹⁶⁾ robí talmud zmienku o krestanskej bohoslužbe, o kňazoch (rasi), o sviečach a o kalichu, a to všetko nazýva modloslužbou. Ďalej na otázku, či smie žid prenajať svoj dom pohanom, odpovedá talmud:¹⁷⁾ „Ano, lebo oni neprinášajú modlu svoju do domu na vždy, ale len vtedy, keď niekto umiera,“ alebo „keď¹⁸⁾ je niekto chorý“; a výslovne dokladá k tomu: „všetky národy bez rozdielu sú modloslužobníci.“¹⁹⁾ — Pozdejší rabíni tiež tak smýšľajú. Raši²⁰⁾ hovorí: „Nazaret-

¹²⁾ Tr. Sanh. f. 59. 1. — ¹³⁾ l. c. — ¹⁴⁾ Tr. Aboda s. f. 3. 1. — ¹⁵⁾ tt. s. f. 2. 1. — ¹⁶⁾ tt. f. 14. 2. — ¹⁷⁾ tt. 21. 1. — ¹⁸⁾ tt. f. 83. 4. — ¹⁹⁾ tt. s. f. 26. 2. — ²⁰⁾ Ku tr. Aboda s. f. 6. 1.

ským je každý, kto verí v bludné učenie toho človeka, ktorý svojim kázal, prvý deň v týžni svätiteľ.“ — „Orol“ Maimonides²¹⁾ píše: „Krestania, ktorí Krista v bláznovstve nasledujú, bár v učení od seba sa rozoznávajú, sú vôbec všetci modloslužobníci a treba dl'a samej výpovede talmudu nakladať s nimi, jako nakladá sa s modloslužobníkmi.“ „Orol“ teda otvorene hovorí, čo skutočne v talmude stojí. A na inom mieste hovorí:²²⁾ „Edomiti (krestania) sú modloslužobníci, prvý deň v týžni je u nich dňom svätým.“ Slovutný Kimchi vie čo viac, prečo zvlášte krestania v Nemecku k nejhoršej sorte pohanov, ku Kanaanitom patria. „Obyvatelia Nemecka,“ hovorí²³⁾, „sú Kanaaniti; bo keď Kanaaniti pred Jozuom utekali, prišli do zeme Allemania, teraz Nemeckom zvanej; a Nemci až podnes volajú sa Kanaanitmi!“ A inde hovorí: „Krestania sú modloslužobníci, ponevác pred krížom na kolená padajú.“²⁴⁾

Ďalej nazýva talmud Krista odpadlým židom²⁵⁾. A „Orol“ píše²⁶⁾: „Prikázano je, každého zradcu Izraelitov a každého kacíra (minim), jako bol Ježiš z Nazaretu a jako sú jeho prívrženci (niektoré vydania majú: jako Zadok a Baithos a ich prívrženci), vlastnou rukou zkántiť, a do priepasti zahynutia vrútiť.“ — „Učenie Ježiša z Nazaretu,“ hovorí i nový talmud²⁷⁾, „je kacírstvo; Jakub, jeho učedník, je kacír“²⁸⁾; a na

²¹⁾ K Abedu miš. 3. f. 78. 3. — ²²⁾ Jad. ch. hilch. abod. s. 9, 4 ed. Ben. 1550. — ²³⁾ K Abdiaš. 1. 20. — ²⁴⁾ K Izai. 2. 18. 20. — ²⁵⁾ Tr. Gittin 57. 1. — ²⁶⁾ Jad. ch. hilch. Ab. s. cp. 10. — ²⁷⁾ Tr. Aboda s. f. 17. 1. — ²⁸⁾ tt. f. 27. 2.

druhom mieste tiež v novom talmude nazvané sú evangelia knihami kacírov²⁹⁾. „Krestania sú kacíri,“ učí Abarbanel, „poneváč veria, že bôh je maso a krev.“³⁰⁾ „Kto povie, že bôh má nejaké telo, je kacír“ dl'a slov „Orla“³¹⁾. „Kacíri hovoria,“ jako starý Nizzachon na str. 47. píše, „že Numeri 17. 8. (čo sa medzitým len upotrebilo) slovom charja (stercus) — jako tam doslovne stojí — myslená je Maria, ktorá vraj bola pannou, keď Ježiša porodila; nech sa pukne jej duch.“ A na str. 70 učí tá istá kniha o Jer. 31, 41: „Tu hovoria kacíri, že prorok to predpovedal o Kristu, ktorý im ustanovil hanobný krst namiesto obriezky a prvý deň v týžni namiesto šábesu.“ — R. Lippmann Nizzachon hovorí n. 76: „Tretia sorta kacírov učí, že bôh má telo a tvár.“ Podobne hovoria i mnohí druhí rabíni. — Jedna židovská právnická kniha hovorí³²⁾: „Keď žid má moc a silu, nech zabíja kacírov verejne, ináč ale len pod nejakou podmienkou.“ „Rukou násilnou,“ hovorí talmud³³⁾, „smieš kacíra zabiť.“ Talmud jedná o tých nejhanobnejších zločinoch, o vražde, o smilstve, o prznení detí, o bestialite (przn. so zvieratmi) a vytýka tieto zločiny zároveň tiež krestanom;³⁴⁾ to pravda s výrokom talmudu, že sú krestania bohaprázni, úplne súhlasí.

²⁹⁾ Tr. Tchab. f. 116. 1. — ³⁰⁾ Mark. hammiš. f. 110. 3. k Dt. 32, 21. — ³¹⁾ Hagg. Maim. Meir's Hilch. Sešufa c. 3. — ³²⁾ Arba Tur. Jore deah 4, 158. f. 35. 4 a choš. ham. f. 138. 1, 2. — ³³⁾ Tr. Aboda s. f. 4. 2. Tos. — ³⁴⁾ Srov. s Aboda s. f. 25. 2; f. 26. 1; ab. s. T. Jerus. f. 40. 3 Tos. k Abod. s. f. 2. 1 initio; f. 14. 2 med.; f. 21. 1 fin.; f. 81. 4 med.; f. 88. 2 fin.; Raši k Abod. s. f. 15. 2. a j.

5.

Vyobcovanie.

Zákon židov talmudistov teda už známe. Každéj spoločnosti, zvlášte ale náboženskej, v prospechu udržania-sa naloženo je, aby vzdorovití členovia, ktorí nechcú poslušní byť zákonu, vylúčení boli. Tak má i konservatívne židovstvo talmudské a rabínske svoju kľatbu.

Z príčin¹⁾, pre ktoré žid kľatbe prepadne, zasluhujú zvláštneho povšimnutia tieto: Prekliatý nech je, kto opovrhne rabína, a čo by to i po rabínovej smrti bolo; prekliatý, kto nedbá na slová rabínove a na slová zákona; prekliatý, kto prekáža druhých v plnení zákona; prekliatý, kto svoju rol'u nežidovi predá; prekliatý nech je, kto pred nežidovským súdom proti svojmu spoluvercovi svedčí atď.

Kľatba židovská má tri stupne; tretí stupeň už dávno vyšiel zo zvyku, a preto prehovoríme tu len o dvoch prvých, *niddui* a *cherem* zvaných.

Najnižší stupeň, *niddui*, zapríčiňuje²⁾, že prekliatý odlúčený od ostatných žiť musí, a síce tak, že výjmu ženu, deti a domácich, každému židovi na 4 rýfy vyhnúť sa má, a po čas kľatby nesmie sa ani strihať ani umývať. Desať mužov, ako na str. 66. udané bolo, tvorí svätú obec; keby ich len deväť bolo, nesmie byť

¹⁾ Šulchan a. joreh. deah num. 334; srov. chošem. ham. n. 28; Talm. Baba k. 118. b. — ²⁾ J. deah l. c.; chošem ham. n. 11; Jad. Chas. hilch. talm. tora c. 6. 7; Rešith chok. c. 7.

prekliatec tým desiatým; jestli príde do spoločnosti svätých „desať“, musí sedieť oddialený na 4 rýfy. Jak zomre v kliatbe, dá sudca položiť na jeho rakev kameň, na znak, že zomrelý bol hoden ukamenovania, pretože nerobil pokánie a z obce vylúčený bol. Preto ani oplakávaný nebýva, ani ho neodprevádza na hrobitov nikto, ani len vlastní rodičia. Do tejto kliatby, ktorú dl'a okolností i zostriť možno, dať môže i jednoduchý žid. Trvá 30 dní, a jak sa patričný nepolepší, predlží sa na 60, ba potom až na 90 dní; a keď ani potom sa nepolepšil, nasleduje veľiká kliatba — *cherem*.

Niddui dovoľuje ešte prekliatému byť s veriacimi vo vzdialenosti štyroch rýfov, *cherem*³⁾ ale nedovoľuje vonkoncom žiadne obcovanie. *Prekliatý nesmie ani učiť sa s druhými, ani nesmie vyučovať druhých; nesmie s nikým ani jest ani piť; nesmie mu nik slúžiť ani službu od neho prijať; len pokrm dovoleno mu predať, aby nezomrel.* Kliatba *cherem* vynesená býva najmenej desať osobami, s veľkou slavnosťou; voskové sviece zažnú, trúbia intrády a tie nejstrašlivejšie preklinania sypú nad hriešnikom; nato zahasia svetlá na znamenie, že prekliatý zbavený je od tej chvíle svetla nebeského. — Formula kliatby *cherem*⁴⁾ znie následovne: „Výrokom Pána Pánov prekliatý nech je N., syn N., v oboch súdnych dvoroch, v nižšom i vyššom, prekliatý kliatbou vyšších svätých a kliatbou Šrafinov a Ofaninov a konečne prekliatý v malých i veľkých obciach. Nech ho prenasledujú veľké trápenia, veľké a strašlivé ne-

³⁾ tt. cf. Buxtorf lex. talm. n. 828. — ⁴⁾ Buxtorf l. c.

moce. Jeho dom nech je polechom drakov; hviezda jeho na oblohe nech zhasne; všetko nech je ku nemu zlostné, ukrutné a neuprositeľné. Mrtvola jeho nech je hodená divým zverom a hadom. Nepriatelia a protivníci jeho nech sa radujú z jeho biedy. Jeho zlato a srebro nech sa rozdá druhým, a jeho synovia nech prepadnú moci jeho nepriateľ'ov. Pred jeho súdom nech ustrnú potomci jeho. Nech je zakliatý ústami Addirirona a Achtariela, ústami Sandalfona a Hadraniela, ústami Antisiela a Patchiela, ústami Serafiela a Saggansaela, ústami Michaela a Gabriela, ústami Rafaela a Mešaretiela. Nech je prekliatý ústami Zafzavifa a Hafhavifa, ktorý je veľký bôh, — prekliatý nech je ústami 70 mien trikrát veľkého kráľa, a konečne ústami Zortaka, veľkancléra. Pohltnutý nech je jako Kora a sberba jeho. So strachom a úzkosťou nech ho duša opúšťa. Preklinanie Hospodinovo nech ho usmrtí. Nech je zahrdúsený jako Achitofel. Nech je osypaný vredovým výsypom jako Giezi. Nech padne a nikdy viac nepovstane. Nech není pohrobený medzi hroby Izraela. Jeho žena nech sa druhým dá a po smrti jeho nech je prznená druhými. V tejto kliatke nech žije N., syn N., a ona nech je jeho dedictvom. Mne však a celému Izraelu: nech popraje Hospodin pokoja a požehnania svojho. Amen.“

D.

Naše storočie.

Slovutný Gerson nazval talmud veľikou pustatinou, kde medzi malým počtom dobrých zelin samé divoké a ukrutné bestie bývajú. My prešli sme pustatinu túto plnú bestij. Naše storočie je časom pokroku; a či na tento pokrok dá niečo bestiálnosť židatalmudistu? Mnohí židia jako Bail, Cremieux a iní hovorili o židovskej idei; filantropia, čistá láska ku človečenstvu, humanita, hovorili, to je vraj tá židovská idea!

General *Segur* píše o válečnom ťažení Napoleona I. do Ruska a hovorí: „Dvacat tisíc Francúzov chorých, ranených a ukonaných zostalo na Volyni. Židia, ktorých Francia ochraňovala, zväbili ich, na oko jako z pohostinnosti, do svojich domov, ozbíjali ich a povyhádzovali nevoľných jako prst nahých oblokami von, tak že neboráci v mrazu a sňahu zahynuli.“ ¹⁾ Takto

¹⁾ Rohrbacher, Kg. 28, 155.

piše general, ktorý bol svedkom týchto udalostí. — Pozrime si kapitolu „o vražde“ a podívajme sa na zabitie kapucína Tomáša v Damašku r. 1840. Zpomenuť už rabín Fabius uvalil vraždu túto na jezuitov. Laurent však doslovne dal vytlačiť celý ten proces z aktov, v ministerstve zahraničných záležitostí v Paríži uložených, v knihe (ktorá podivuhodne ledva k dostaniu bola, a ktorej zmiznutie s jakousi tajnosťou súvisí), „*affaires de Syrie*“ ²⁾) nazvanej. „Pater Tomáš,“ rozpráva Laurent, „bol zároveň lekárom. Dňa 5. februára 1840 videli ho ísť so svojim sluhom do židovskej štvrti; deň nato 6. mal obedovať u lekára istého pašu. Ale neprišiel a v kláštore darmo sa po ňom vypytovali. Francúzsky konsul vyšetroval hneď udalosť túto a na javo vyšlo, že holič zo židovskej štvrti pozvaný bol v tmavej noci ku židovskému kupcovi Hararimu. Ďalej vyjavilo sa, že holič tam patra Tomáša poviazaného na zemi našiel a vyzvaný bol, aby ho zabil; holič sa zo začiatku zdráhal, bol však hrozbami postrašený a prinútený, aby sa aspoň zúčastnil na vražde. Prvú ranu zarazil kapucínovi Harari sám, druhý žid druhú, následkom ktorej kapucín ducha vypustil; bestiálni tito lotri poodriezali mäso od kostí, tieto polámali a do kloaky (podzemní kanál na nečistotu) pohádzali; tam našli ich potom i s kúskom brady s kožou, i kúsok kože z hlavy, na ktorej bolo ešte tonzúru poznať, i čiernú červeno obšitú čiapočku kapucínovu, ktorá každému v Damašku

²⁾ Paríž 1846, 2 svazky.

známa bola. I Tomášoveho sluhu zavraždili, aby nebolo žiadneho svedka ohavného toho činu. Z uväznených priznalo sa ku zločinu 7 židovských kupcov, a povedali, že veľký rabín pred niekoľko dňami bol kázal, aby si každý žid k nastávajúcim veľkonočným sviatkom zaopatril kresťanskú krev. Pripomenúť sa musí čo dôležité, že obžalovaní, každý osebe zatvorený, osobitne každý vypočúvaný bol a preca v tých najmenších podrobnostiach všetci jeden s druhým súhlasili. — Židia celej Evropy shrkli sa, aby výrok smrti prekazili a oslobodenie vrahov vymohli. Zťažovali si trpkosť na obviňovanie, vyhovárali sa, že však sa to ani myslieť nedá, aby ešte za našich časov udržať sa mohlo nejaké náboženstvo, ktoréby vyžadovalo ľudskú krev ku bohoslužbe. Ale, jak mali židovských bratov v Damašku za nevinných, prečo-že teda nepodali dôkazy nevinnosti? Prečo-že ponúkali všetkým členom francúzskeho a rakúskeho konsuluátu veľké sumy peňazí a drahocenné dary? Kto má pravdu na svojej strane, kto je nevinný, ten nepotrebuje podplácať. — Kanclerovi francúzskeho konsula vtiskali židia 200.000 piastrov, jednému advokátovi 500.000 atď. A keď to všetko nadarmo, vybral sa Cremieux s veľkým sprievodom do orientu, a, podporovaný Angličkom, dosiahol od Muhameda Aliho nasledujúci ferman (dekrét): „Zo žiadosti Cremieuxa a plnomocníkov všetkých evropských vyznavačov mosaizmu (židovstva) sme vyrozumeli, že si žiadajú oslobodenie uväznených; a pretože by to neslušné bolo, keby sa žiadosti tak četného obyvateľstva (Evropy) nevyhovelo, rozkazujeme

väzňov na slobodu pustiť.“ — Ferman tento ani najmenej nezpomína, žeby bola nevinna dokázaná, ferman hovorí len o vôli panovníka prejavenej na základe prosieb tak početného židovského národa Evropy, a síce prosieb za prepustenie, a nie za dokázanie nevinny uväznených. Prečo nenaliehal Cremieux na revidovanie a obnovenie procesu, aby nevinnosť pred očima všetkých dokázaná bola? Celý orient presvedčený je o zločinu tých židov; ale moc a zlato židovské mnoho môžu.“ Na túto Laurentovu knihu židovské časopisy ani len slova nemukly. — O takomto upotrebení kresťanskej krve mnoho sa rozprávalo v starých časoch a mnoho luhalo; z historického stanoviska známe sú nejedny aktá, ktoré svojim časom do širšej verejnosti podané budú. U nás na Západe není pre túto vec žiadných hodnoverných listín. Ale z jedného procesu petrohradského z r. 1831 pre zavraždenie jedného vojanského dieťaťa vysvitá nasledujúce:

- a) Dva sudcovia prišli na dôkazy vraždy skrze židov, ktorí potrebovali krev ku svojim poverčivým cieľom;
- b) jeden zo sudcov hovorí, že židov úplne presvedčil z vraždy tej, žiada ale zmiernenie trestu, pretože židi v tom domnení, že bohu slúžia, dopustili sa vraždy;
- c) a druhý sudca tiež presvedčil všetkých obviňovaných, ale tiež žiada zmiernenie trestu;
- d) piaty sudca je následkom tejto okolnosti presvedčený, že medzi židmi jesto jednotlivci tak zblúdili, ktorí ešte teraz schopní sú podobných ohavností, hovorí ale, že nebolo dôkazov v tomto prípade doneseného; a vrcholí

prokurátor súhlasi s prvýma dvoma sudcami. ³⁾ To je zločin, bez závažných dôkazov čo len podozrenie vysloviť o takých veciach, a my tiež na to privolíme, „bár značný počet mužov, žien a detí v istých veľkých mestách Evropy k veľkému úžasu celého okolia zmiznul, bez toho aby po sebe len nejaké znamenie boli nahali, jako a kde.“ ⁴⁾ — Ze ostatne oslavovanie vrahov a samovrahov podnes u židov ekzistuje, čo protiví sa zásadám kresťanským, toho dôkazom je „Jüdisches Volksblatt“ v Lipsku, ktorý r. 1855 zasvätil sviatok „12 židovských mučedelníkov“, „ponevác tito 12 vormských radných, ktorí chceli proti židom čosi podniknúť, nožom zo sveta odstranili a potom zo zúfalstva nad tým, čo ich očakáva, sami sa povraždili.“

Najviac obžalôb týka sa za našich časov majetku. Žid Bail zoznal 1816: ⁵⁾ „Z dvanásti krádeží a podvodov, ktoré odsúdené boli v Lipsku, bolo 11 od židov zpáchané.“ Bail chce zoznaním týmto primlúvať sa za emancipáciu; lebo dodáva: Francúzko dalo židom slobodu, a tam je žid teraz poctivým človekom. Cerfbeer ale hovorí: ⁶⁾ „Statistika podáva

³⁾ Obžaloby židov v Rusku podl'a aktov kriminálnych; Lipsko, Engelmann, 1864. Stobbe hovorí len o konečnom prepustení. Ríšska rada uznala to totiž za „skutočné ale nedokázané.“ Stobbe zaiste bol by povedal všetko, tým viac, bo v predmluve zpomína sa byť povďačným židovskému semináru breslavskému za podporu, ktorú každoročne dostával. — ⁴⁾ Mousseaux, le Juif p. 186. Paris 1869. — ⁵⁾ Les Juifs au 19. siecle (Paris 1816) p. 24. — ⁶⁾ L. c. p. 2. 3. 39. Paris 1847.

pravdu. Vo Francúzku odsúdeno bolo dobré dvoje tol'ko židov, a dokázano je, že zločiny zpáchané od židov o mnoho byly hnusnejšie a ťažšie, lebo byly premyslené a dobro rozvážené, jako na pr.: podvodné bankerotty, úžery, falšovanie peňazí, a všetky možné spôsoby podvodu a klamstva. Zároveň pripomenúť treba, že židovská potutelnosť, židovské figle pri prisaha, ich celá povaha chráni i tých najťažších priestupníkov židovských pred rukou spravedlnosti, tak že ti, ktorí preca do žalára sa dostali, dozaista pomerne najmenej trestuhodnými sú.“ — O Elsasku píše ten istý spisovateľ: „*Úžerou* podmanili si židia dobrú polovicu Elsaska, a to je najväčšou morovou ranou našich časov. Na skromnom majetku žere tento rak a hrozí všetkemu záhubou. Nestačila by ani celá kniha, kebysme chceli popísať všetky tie hanobné a hnusné spôsoby, ktorými židia vyrvali pre seba cudzé statky a majetky. Židia prevádzajú po dedinách úžeru tak nehanebne a preca slobodne, a predovšetkým sú to sedliaci, ktorí chudáci stenajú pod ťažkým bremenom židovského podvodu a švindlu. Avšak neni to len v Elsasku tak, aj inde židia podobne šafária.*) V Nemecku na pr. je žid pyšný a pomstivý¹⁾ a ukazuje

*) Netreba nám daleko ísť, máme v H. Uhrách medzi Slovákmi stá a stá smutných toho príkladov. Prekl.

¹⁾ Žid, výchovou svojou k nenávisti druhých národov vedený, píše Delamarre, *traité de la police* 1, 279, myslí vždy na pomstu; avšak on má trpezlivosť, vie vyčkať lepšie nežli druhý, tak dlho, až podvodom a hanobnými figl'ami utajenú nenávisť pomstou zahasíť môže. Raz z príčiny jednej verejnej roztržitosti

pri každej príležitosti, že nezabudol ani jednu chybu po predkoch svojich zdedenú. ⁸⁾ — Bismark-Schönhausen, ktorý je iste autorita v otázke tejto, plný nevole povedal na pruskom sneme 1847 tieto slová: „Znám jedno okolie, kde dediny a mestecká početne obydlené sú židmi; sedliaci, čo tam žijú, nemajú nič svojeho na celom svojom pozemku; od postele až po kuchynské vidly všetko náradie patrí židovi; každý kus dobytká v maštali patrí židovi, a žid predáva sedliakovi na chlieb, na siatie a na krm jeho vlastné obilie po mericach.“ ⁹⁾ — Ministerstvo pravosúdia predložilo tomu istému snemu nasledujúcu statistiku: „Dl'a tab. 37. bol r. 1839 každý 133-tý obyvateľ krajny obvinený a z týchto každý 135-tý kresťan, a každý 84-tý žid; roku 1834 bol každý 166-tý obyvateľ obvinený, a z týchto každý 162-hý kresťan a každý 82-tý žid. Najviac zločinov židovských zpáchano bolo na majetku a síce z lakomstva a cudzobažnosti.“ ¹⁰⁾

Spisovateľ Meinhold píše nasledovne: „Najhodnovernejší mužovia súhlasia v tom, že Hornie Pomoransko, ináč najúrodnejšia z krajín pruských, veľmi ťažko stená pod nátlakom židovskej úžery. Tu hemží sa židov ako mravcov, a čím vzdelanejší tým nebezpečnejšie sú. Oni neuspokoja sa 10, 12 procentami,

povedal žid A. ku kresťanovi M. medzi štyrma očima toto: „Kresťanské náboženstvo je nóbl, ponač káže i nepriatel'a milovať; avšak židovské náboženstvo je praktičnejšie, lebo dovel'uje, abych Vám, a čoby to po koľkých rokoch bolo, pristupil hrdlo, ponač ste mňa dnes stupili na nohu.“ — ⁸⁾ l. c. p. 39. — ⁹⁾ „Allg. Preuss. Zeitung“ č. 169, 20. juni 1847. — ¹⁰⁾ t. 19. juni.

ale príkladov bych dost načítal, kde pri najväčšej istote zálohu dlžník až 100, ba aj viac percentov podpísať musel, pretože súrne peniaze potreboval. V Pomoransku robí, obstaráva a zaopatruje všetko žid: služby a sluhov, pozemky a statky, ba čo viac aj manželky zaopatruje a ponúka. Pred jarmokom na vlnu behajú po krčľoch židia s ručnými vozíkmi, (desmerne zvanými), kde vo vreciach s vlnou olovo je naliato, aby tak váhou sedliakov oklamali. V meste S., kde sotva 12.000 obyvateľov jesto, je mnoho židov a skoro každý je bankárom a vedie zvlášte s majúcejšími sedliakmi výnosný obchod so štátnymi papiermi. V druhej obci zase židia všetkých kresťanských kupcov tak veľmi vytisli, že už len jedon jesto, ktorý tiež zkazu vezme.¹¹⁾ — Herman Kuhn píše: „Medzi priemyselníkmi viedeňskými je dl'a statistiky kriminálov najväčšia časť židov, ktorých trest spravedlnosti zasiahne, bár požívajú chýr, že šikovne trestu vyhnúť vedia. Židovská žurnalistika, ktorá na posmech vystavuje všetky zásady kresťanske, má veľkú o to zásluhu, že v obchodoch ani viery ani poctivosti niet. „Presse,“ veľký židácky list, má sice na čele heslo „gleiches Recht für Alle“ (rovné právo všetkým); avšak poskytnúť rovné právo ľuďom, ktorí všetky mravné zásady kresťanskej mravouky zapierajú, to je tol'ko, jako odchovávať vampyrov pre tých, ktorým kresťanská mravouka nedovoľuje podvod a zlodejstvo.¹²⁾ — Ten lekárnik, ktorý celú

¹¹⁾ Sidonia 3, 212. Lipsko 1848. — ¹²⁾ Le Monde 17. nov.

pruskú armádu vo válke r. 1866 množstvom falšovaných liekov klamal, ten zločinec, ktorý nevol'ných ranených ešte na väčších žobrákov zpraviť chcel, bol žid z Nemecka. — Pozrime si židov v Rumunsku, ktorí tol'ko vresku narobili, že vraj prenasledovaní, a ktorých evropské veľmoci tak otcovsky zastávajú. Professor Desjardins pojednával otázku túto v osobitnom spise a prišiel k nasledujúcemu výsledku: „Každý nepredpojatý čitateľ mojej brožury presvedčí sa, že v Rumunsku len od krátkeho času rokov osadilo sa vyše 400.000 židov (1828 bolo ich 25.000; 1844 už 55.000; 1854 ale 160.000; 1868 dl'a Cremieuxa samého 400.000, dl'a D. viac a dl'a komory rumunskej vyše 500.000 židov); a tito chcú ohľadom rodu, zvykov, obyčajov a reči celkom cudzí zostať krajine; oni náramne a všemožnými prosriedkami vykorisťujú zem; všetkým zákonom krajinským chcú vyhnúť, všetkým povinnostiam, ktoré tieto nakladajú, hl'adia sa odtiahnuť; sú nevedomci, poverčiví, lakomci, lhári, podvodníci, úžerníci, prešibanci a náramni nečistotníci, tak že tam obava je o všeobecnú zdravotnosť.“¹³⁾ Zpráva rumunskej komory, v tom istom židovskom časopise odtlačená, tiež to isté hovorí: „Vrútenie židov do Rumunska nabralo v posledných rokoch tak ohromných rozmerov, že obyvateľstvo krajiny nad tým trnie. Obyvateľstvo vidí sa byť preplavené ne-

1866. Velikánskej knihy bolo by treba k úplnému opísaniu pánovania židov v Rakúsko-Uhorsku. Mnoho zaujímavého podáva v ohľade tohto Wiesingerov „Kirchenzeitung.“ — ¹³⁾ Archives isr. p. 197, 1868.

priateľskou rasou, ktorá je domorodcom cudzá a ich zaujmom protivná. Toto tiché vydobytie našej zeme zapríčinilo v štátnom hospodárstve veľké čo deň zmáhajúce sa nesnádze, a týchto votrelcov je už vyše 500.000. Ich rod, ich mravnosť, ich tvrdohlavé oddelovanie-sa delí ich od Rumunov. Dovolili im založiť si monopol, ktorý zničil obchod a malý priemysel úplne. Kapitále, ktoré pred tým v rumunských rukách užitočnosť prinášali, sú národu odobraté. Bez všetkej hamby počali židia úžeru zprevádzať, čím tisíce zámožných rodín vylúpili a do biedy uvrhli. Užera a monopolizovanie kapitálov zapríčinilo peňažnú krízu, ktorá už od tol'kých rokov krajinu tlačí. Ba čo viac, i biedu ľudu využítkuje nesčíselnými prosriedkami tá nenasytná ziskubažnosť a lakomosť židovská; bo núdza je výnosná pre tých, ktorí sú tak nesvedomití, tak ukrutní, využítkovať ju. Žid zmonopolizoval peniaze, zmonopolizoval pokrm a nápoj, čo malo hrôzyplné následky v časoch všeobecnej biedy a núdze, a robotujúca trieda najviac trpela pod jarmom tohoto lakomého zderstva, ktoré upotrebilo tisíceroého falšovania a tisíceroého miešania na škodu verejného zdravotníctva. 2000 rokov už charakterizuje historia žida duchom najostrejšieho oddelovania-sa. Len z prinútenosti podrobili sa židia, i to len na oko, autorite štátu nežidovského, bez toho aby boli sa stali nejakým jeho doplnkom. Židia nemôžu vyhodiť si z hlavy ideu *židovského štátu*. Preto nebude žid nikdy Poliakom, nikdy Francúzom, nikdy Angličanom, on je žid a bude vždy všade na veky len židom jako jeho predkovia z časov.

biblických. Židia nemôžu mať nič spoločného s kresťanskými národmi, pretože sú vo všetkom opak a protiva kresťanstva. V malom i vo veľkom sú oni všade zárodkom zkazy a ničenia, lebo ich tendenciou je dvíhať sa na zrúceninách druhých ľudí. Vďačnosť oproti národom, ktoré ich pohostinsky prijali, to oni neznajú, ba čo viac týchto ešte za usurpátorov považujú.¹⁴⁾ Preto chytajú sa *každých jakýchkoľvek prostriedkov*, aby dosiahli pánstvo nad veškerým svetom, lebo sú toho presvedčenia, že sú k tomuto pánstvu už starým zákonom oprávnení. Židia nemôžu odvolávať sa na toleranciu tým menej, pretože ich náboženstvo je potlačovanie všetkých ostatných; bo židovstvo odsudzuje k nenávisti a k večnému prenasledovaniu všetkých, ktorí nepatria ku nemu; židovstvo vypovedalo večný boj všetkým tým vznešeným mravným ideám, ktoré sú základom nášho občanského spoločenského života.“¹⁵⁾ Zatracujeme každú krivdu

¹⁴⁾ Rím je náš ráj, hovorili židia vo stredoveku. Pius IX. dovolil židom usadiť sa všade v Ríme i von z ghetta (žid. štvrť). A žid Mires povedal následkom toho: Vďačnosťou zaviazaný je Izrael pápežom, vďakom zaviazaný Piovi IX. Najpodlejšším luháním vreštal nato židácky list arch. isr. 1. juni 1867 pred celým svetom: Vďačnosť! Či nás pápežovia neprenasledovali? Či ghetto ešte podnes neekzistuje? S veškerým kresťanstvom zpytujeme sa, ktorí pápežovia to boli? A ghetto ekzistuje ešte, pretože židi nechceli von z neho bývať; srov. Question juive p. 16 Paris 1868. Že ale vôbec zvláštne židovské štvrte (ghetto) vystavené boli, hovorí Renan, to bolo z nutnosti pre zásady talmudské; srov. arch. isr. 16. juni 1868. — ¹⁵⁾ Archiv. isr. p. 410. a nasl. 1068. —

i na trestuhodných židoch zpáchanú; súhlasíme so slovami kresťanských učencov, ktorí hovoria: presvedčte židovi jeho zločin, ktorý zpáchal, trestajte ho zaň podľa zákona, žiadajte, aby vám vrátil, čo vám vzal; neni avšak dovoleno, brať mu to čo mu právom náleží, ani nesmie žid trestaný byť prísnejšie nežli zákon káže, ani nesmie židovi siahnuto byť na jeho život, jak on sám nevzal život druhému. Avšak pýtame sa: čo zapríčinilo u Rumúnov nevoľu naproti židom? nič iného len úžera a podvod židovský! Zpomenuté židovské listy i toto tajily; talmud hovorí, že k vôli pokoju dovoleno je luháť, a žid Bédarride písal roku 1861: Izrael nesprevádza úžeru, *lebo ani úžeru robiť nemôže*,¹⁶⁾ — prirodzená vec, lebo dl'a talmudu ani neklame ani nekradne, lebo od nežida len vziať si môže to, čo je itak jeho.

„Židia,“ hovorí advokát Hallez, „zachovali si národné obyčaje neporušené, obyčaje také, ktoré nijako nesrovnávajú sa s podmienkami nášeho spoločenského života.“¹⁷⁾ Historicko-politické časopisy 1848 písaly: „Židia sú rozširovatelia necudnosti a revolúcie. V kapitoli „o necudnosti“ ohľadom tak zvaných vzdelaných židov pozoruhodne písal J. Gross-Hoffinger. On opisuje bohatých židovských bankárov, burzovních špekulantov viedenských atď., jako totiž podnikajú formálnu „honbu na pekné dievčatá.“ „Ich vlastné ženy,“ hovorí Hoffinger, „sú im pridobré, nežli aby ich

¹⁶⁾ Les Juifs. p. 430, Paris. 1861. — ¹⁷⁾ Hallez, des Juifs p. 262, Paris 1845.

obetovali svojej smyselnosti. Oni si ich chránia a šetria, nepodrobujú ich svojim smyselným žiadosťami, to by vraj znížanie bolo; ale medzi nežidmi, ktorí sú vraj na to, aby boli ich sluhami, vyhľadajú si najčistejšie a najnedotknutejšie panny. A keď celá táto peňažná židovská šlechta sa nasýtila na panenskej nevinnosti, potom odkopne ju a túto obeť svojej hanebnej chlipnosti nahá chudobnému krestanstvu, tieto ale vrhnú sa potom v náruč najbiednejšej prostitúcie. Šlechta, tá pri svojich nečnostiach zachovala si aspoň zbytky zdedených čností, táto je štedrá a chová sa k obetiam svojej smyselnosti aspoň svedomite; ale žid odkopne obeť svoju a šliape ju nohami.“¹⁸⁾ „Chudobnejšie však triedy židovské vyznamenávajú sa remeslom kuplérske, ako na pr. v Hamburgu. Tie najopzlejšie knihy, obrazy a podobné veci predávajú tam židia; jeden z týchto najchýrejších nehanebníkov zapredal sa policii za špiona za to, že mu dovolila, kupectvo s takýmto tovarom viesť.“¹⁹⁾ A jako na mnohých miestach židovky nižších tried odané sú prostitúcie, povedano bolo už pred tým.

A o revolúcii, ktorej protekciou boli r. 1848 židia, hovorí Angličan Disraeli: „Ohromná revolúcia, ktorá sa v Nemecku chystá, vyvíja sa pod vlivom židov.“²⁰⁾ Rougeyron r. 1861 to isté poznamenáva: „V Nemecku jesto revolucionárske živly, ktoré sú

¹⁸⁾ Die Schicksale der Frauen. Lipsko 1847, str. 40. — ¹⁹⁾ Entschleierte Geheimnisse der Prost. in Hamburg. Lipsko 1847, str. 84. — ²⁰⁾ Disraeli, Coningsby p. 183, London 1844.

strašné, a ku týmto patrí predovšetkým židovstvo so svojimi publicisty, filozofmi, básnikmi, rečníkmi, bankármi: židovstvo je naskrz celé revolucionárske: židovstvo zapríčiní raz čas, ktorý bude hrôzyplný pre Nemecko, ale možno že príde aj druhý deň, ktorý bude hrozný i pre nich samých.“²¹⁾ Toussenel písal 1847 znamenité dielo pod názvom: *Les Juifs rois de l'époque*; hovorí: „Finauční feudálovia, aby vládli svoju vôľu na javo dali, založili úradní časopis: *Journal des Debats*. Je to časopis vysokého peňažníctva, pánov Izrael'ov z ulice Bergère a Lafitte v Paríži, a najmenej nie orgán rezidencie. Židia sú tak smelí, že dali tlačiť v časopise tomto žiadosť, aby každé ministerstvo platilo „J. des D.“ značnejšiu jakúsi válečnú kontribúciu. A skutočne boli veľikí ministri, ako na pr. Villèle, ktorí by sa radi boli zbavili protivného protektorátu tohoto časopisu. Villèle avšak bol zrútený koalíciou, v ktorej „Débats“ veľikú úlohu hraly; ministerstvo Martignacovo bolo donútené, tomuto časopisu zaplatiť Villèlovy nedoplatky od troch rokov. Thiers protivil sa tomuto despotizmu; avšak jediný článok v „J. des D.“ porážil Thiersa, tak že za odpustenie prosil a uzavrel pokoj s kasírom časopisu toho; Thiers zaplatil, a židia prijali ho na milosť. Guizot a Duchâtel, ministri, vyplnia i tie najnepatrnejšie rozkazy tohoto časopisu; čo je možné, to sa urobí, čo nemožné, to sľúbia. Minister Montalivet ten im bol až otrokom, „Débats“ panovaly nad mini-

²¹⁾ R., antichrétien p. 28, Paris 1816.

sterstvom vnútra; Montalivet obsadil verejné úrady pisárkami toho časopisu, Montalivet navyknul verejnú mienku, že „J. d. D.“ je orgánom panujúceho dvoru, redaktori toho žurnálu figurovali jako vychovatelia kráľovských princov. A tento časopis ochraňoval vraj dvor tak dlho, kým dvor plnil požiadavky mocných pánov z ulice Bergère a Lafitte, ináč nie, bo oddanosť židov dinastii neišla ďalej. Už mnoho dynastií pochoval časopis tento za svojho panovania, „J. d. D.“ uznaný je skoro v celej Evrope za oficiálny. Niet korunovania v Rakúsku, niet ani v Anglicku, pri ktorom by „J. d. D.“ nemaly svojho zvláštneho vyslanca. Chodte do niektorej verejnej bibliotéky, do Collège de France, do Sorbonny, a všade najdete jedného z redaktorov od „Débats.“ Kasačný dvor, štátna rada, vyslanectvá, verejná výučba, všade sedí niekto od tohoto časopisu. Broglie bol nariadil, aby konsuláty zachované byly pre chovancov školy konsulov (école des consuls). Avšak nariadenie toto bolo bez výsledku; skutočná a jediná škola konsulov je „Journal d. Débats“. Tento časopis má svojho konsula v Bagdade, v Alexandrii, v Jeruzaleme, v Genui atď. Slovom, časopis tento je najvyšším sudcom nad osudom národa.²²⁾ — Snad teraz už pochopí každý slovám Disraeliho, že: „Svet opanovaný je celkom druhými ľuďmi, nežli sa nazdajú ti, ktorí nevidia za kalisy. Ruská diplomacia, pred ktorou bl'adne celá Evropa, plná tajemstva, — kto ju organizuje a riadi?“

²²⁾ Sv. 2. str. 6. a n.

— Židia. Celkom tak je aj vo Špánii, v Paríži a inde.“²³⁾ — Cremieux, prezident „Jednoty židovskej“, ktorá od r. 1860 na celej zemeguli je rozsiahla, hovorí k ďalšiemu objasneniu tých vecí, že „nová ríša mesiášova, nový Jeruzalem povstať musí na mieste trónov cisarov a pápeža“:²⁴⁾ lebo, hovorí talmud, všetky národy, celá zem a čo v nej a na nej jesto, všetko patrí Izraelovi. — R. 1866 zomrel v Bruselu žid Bérend jako slobodomyselník. Najvyšší rabín z Belgie, Astruc, odbavoval pohrab a povedal v reči celému svetu tieto slová: „Bérend mohol byť slobodomyselníkom a pri tom mohol i židom ostať. Preto môhla vysoká lóža freimaurerská bez rozpakov na jeho hrobe stáť jako na hrobe brata, priateľ'a, spoluverca: židia, freimaureri a slobodomyselníci rovnako všetci oplakávajú Bérenda.“²⁵⁾ To teda sám žid hovorí, a že je Cremieux veľmajstrom francúzskej lóže a spolu prezidentom „Jednoty židovskej“, to je dávno známo. Odkiaľ táto svornosť medzi židovstvom a lóžou? Odpovedme si to otázkou opačnou: odkiaľ tie vavrínové vence, ktorými židovstvo v starých časoch ozdobovalo Arianizmus a za našich dní venčí Voltaira, Volneya a Garibaldiho? Rovnosť medzi všetkými ľuďmi, rovné právo všetkým, tak zneje to krásne heslo; preto teda podelenie všetkeho a predovšetkým zhabanie majetku, pád prekážajúcej vlády v štáte a v cirkvi pomocou revolúcie. Potom bude Crémieuxov nový Jeruzalem stáť tam,

²³⁾ L. c. p. 183. — ²⁴⁾ Archives isr. p. 651, 1861. — ²⁵⁾ tt. p. 927 f. 1866.

kde podnes trôny cisarov a pápežov stoja. Nevol'ná lóža, panovať chce a takto stala sa prosriedkom ku panovaniu židovstva nad svetom! -- Keď Alban Stolz r. 1862 vydal spis o freimaurerstve, uverejnily hist. polit. listy zťažovania istého freimaurera na vládu židovstva v lóži; nakuknul totiž do tajností spolku, rozzlostil sa a píše takto: „Moc, ktorú židovstvo freimaurerstvom dosiahlo, je ohromná; je silná už i naproti trônu i naproti náboženstvu. Židia, bár z niektorých lóží vylúčení, preca sedia vo všetkých lóžach sveta. V Londýne sú dve židovské lóže, a tieto sú sredom všetkých revolucionárnych elementov, ktoré sú v kresťanských lóžach. Na čele lóže je židovstvo, kresťanské lóže sú len lútky, pohybované vôľou židovstva, bez toho aby o tom samy vedely. Jedna taká riadiaca lóža zo samých židov je i v Ríme; i tá je najvyšším tribunálom revolúcie, ktorý neviditeľnými silami ostatnie lóže ovláda. V Lipsku je tajná lóža židovská, stále počas výročných trhov, kresťan nemá do nej prístupu. Do lóže Hamburskej a Frankfurt-skej majú len tajní vyslancovia prístup. Frankfurtská lóža volá sa „Absolon ku trom prhl'avam“, názov veci zodpovedajúci. Keby to vlády pochopiť chcely, že tieto lóže len na tom pracujú, aby zbúrily národy vo prospech židovstva! keby pamätaly na slová Burke-ho, že „príde čas, kde kniežatá tyranmi byť musia, ponevác ich poddaní staly sa rebelanti zo zásady.“²⁶⁾

²⁶⁾ Toto je prehľad celku, dopodrobna preštudovaného; v. Hist. polit. Bl. 1862; le monde 5. nov. 1862.

„Miestnosti freimaurerské to byly,“ hovorí Börne, „kde pod ochranou mlčanlivosti ²⁷⁾ vzdelanci všetkých tried učili zásadám, ktoré i v roztopašnej spoločnosti jako kacírske odsúdené byly.“ ²⁸⁾ Žid Mendizabal bol dušou portugalskej revolúcie r. 1820; on vykonal dobytie Oporta a Lissabonu, a svojím mocným freimaurerským vplyvom na Junty preniesol r. 1830 revolúciu do Španielska; pomocou freimaurerskej revolúcie vyšinul sa na kreslo ministra-prezidenta. ²⁹⁾ A židovský veľmajster Crémieux bol ministrom pravosúdia za francúzskej republiky r. 1848, keď lóža spôsobila revolúciu 1848, jako aj predošlé 1789 a 1830, ³⁰⁾ jako sám Lamartine a Garnier-Pages zoznali. — A bárs i „mladožid“ à la Crémieux a spoločnosť o rozprávkach a hlúpostach talmudu nič vedieť nechce, preca mu vždy vrčí v hlave idea svetovlády. Ohl'adom tejto túžby, k jejž dosiahnutiu židovi podľ'a talmudu všetky možné prosriedky dovolené sú, môžu si žid talmudista s „mladožidom“ smelo a isto ruky podať. Ani by sa to ináč vysvetliť nedalo, že r. 1869 29. juni na veľikom sneme židovskom v Lipsku, kde najvyšší rabíni z Tu-

²⁷⁾ Vysielajú snáď ochrancovia tejto mlčanlivosti za prelátov preoblečených židov, ktorí v najnovších časoch raz tu raz tam ku biskupovi prisvitnú, aby „zpravili kšeft“? Biskup dr. Stahl z Würzburgu odhalil 1854 svetu tak žida Mairoviča, ktorý jako kardinal Alfieri pri jeho stole obedoval, chtiac sa čosi dozvedieť, o čom biskup dl'a toho žida domnenia vedieť musel. Srv. „Das entlarvte Judenthum der Neuzeit“ od Scharff-Scharffensteina (Curich 1871). 2, 53. — Nedávno tiež objavila sa podobná figura v Berlíne a v Hamburgu. — ²⁸⁾ Hist. polit. Bl. 1862, 430 a n. — ²⁹⁾ tt. — ³⁰⁾ tt.

recka, Ruska, Nemecka, Anglie, Francúzka, Nizozem-
ska, z Belgie atď. sa sešli a dva veľké tábory, ktoré
si rovnováhu držaly, tvorili, že reku na tomto sneme
jednosvorne usniesli sa na nasledujúcej téze: „Syno-
da uznáva vývin a uskutočňovanie-sa *moderných ideí*
za najbezpečnejšiu záruku prítomnosti a budúcnosti
židovstva a jeho detí.“ Nič nemôže byť jasnejšieho!
Kresťanské ideí niesú také, kresťanské ideí sú pre
prítomnosť a budúcnosť také, také boli pre minulosť;
kresťanské ideí niesú od včera, tie stoja už skoro
2000 rokov, ba stoja tak dlho ako sám svet; lebo
Kristus neodstránil Mojžiša, Kristus Mojžiša doplnil.
Tak ako je pravda všade len jedna, tak ako že dva-
krát dva sú štyri pre žiaka i pre učiteľ'a, pre kupca
i pre ministra, pre vojaka i pre remeselníka, pre pá-
peža i pre cisara, pre minulosť, prítomnosť i pre bu-
dúcnosť, tak môže byť pre človeka len jedno pravidlo
mravnosti na pravde sa zakladajúce. Nieto dvojakej
spravedlnosti, dvojakej lásky ku bližnému, ani dvo-
jakej cnosti s dvojakou mierou a váhou. Keď teda
kresťan počuje chváliť modernú ideu túto ústami židov-
skými, počuje chváliť revolúciu, ktorá hrozí i trônu i
cirkvi. Židovstvo samo nás na dôstač o tom poučuje,
lebo v jednom hlavnom orgáne „Jednoty židovskej“
1867 vychval'uje revolúciu z roku 1789 s jej rovno-
stou a bratstvom jako hviezdu židovstva, ktorá rozo-
hnala tmu nad hlavami Izraela a na budúce ešte viac
ju ožiari. ³¹⁾ — Aj Internationála hlása rovnosť vše-

³¹⁾ Univers. isr. 5. sept. 1867.

tkých ľudí; ku hlavným vôdcom internacionálov patrí žid Marx v Londýne.³²⁾ Túto rovnosť v revolúcii so všetkými jej veľkými prosriedkami, s podvodom, lupičstvom, vraždou a s krikl'avým jej heslom „rovné právo všetkým“ nazývajú kresťania tiež veľkou modernou ideou; nie však preto, jakoby už talmud sám nebol vyhlásil podvod, olúpenie a pobitie nežidov za dovolené a ctné, ale z tej príčiny, že celé húfy nežidov túto ideu od r. 1789 s veľkým zápalom proti všetkým boháčom jako aj naproti všetkým spravodlivým a opravdivým kresťanom zastávali, hlásali a hrôzyplným spôsobom uskutočňovali. Nech si každý len tento rok 1789 predstaví a na terajšiu parizku komúnu zpomenie!

Úsudok, ktorý vyneseny je tu o židoch talmudu sa pridržajúcich, platí i o všetkých nepriateľoch pravdy, o všetkých, ktorí sice niesú priateľmi talmudu, avšak slovom i skutkom vo spôsobe pekných fráz alebo jednoducho a otvorene talmudských zásad celkom alebo čiastočne sa pridržajú.

³²⁾ Scharff-Scharffenstein: „Die Macht des Judenthums“ atď., Stuttg. u Killinger 1871, č. 53.

E.

Z á v e r o k.

Itinerarium Philippi a Trinitate (6. 8.) rozpráva o ceste jedného žida a viac kresťanov. Jedon druhému boli si verní spoločníci a pomáhali si na vzájom. Žid, pohnutý vzájomnou láskou spolucestujúcich kresťanov, jednomu z nich, keď sa lúčil, povedal: „Ty vieš koľko dôkazov srdečného priateľstva podali sme si vzájomne na tejto ceste; avšak vedieť máš, že i veľká nenávisť v mojom srdci horela. Za odmenu tvojich služieb prími odo mňa radu: Nezdôveruj sa nikdy židovi, a čoby priateľstvo jeho ku tebe jakokoľvek veľké bolo.“

Avšak udalosť táto siahá až do „temného“ stredoveku; počujme radšie osvietených vzdelancov nového času. *Kant* hovorí: „Medzi nami bývajúci Palestínci sú pre svojho úžernického ducha voskrz v povesti podvodu, a to nie bez príčiny. Je to sice divné,

mysleť si národ podvodníkov, ale podobne tiež divné je myseľ si národ zo samých kupcov, ktorých väčšina starou poverou viazaná, nestojí o česť občanskú, ale ztrátu tejto cti občanskej nahradzuje si klamaním toho národa, u ktorého ochranu našli. Nemôže to ostatne u národa, posostávajúceho zo samých kupcov, ktorí nič nedorábajú, ani ináč byť; a preto ani nemôže ich sústava, starými ustanoveniami ztvrdená, bez inkonkvencie byť zrušenou, bár výpoveď: „Kto kupuješ, dobre hľaď!“ za najhlavnejšiu zásadu svojej morálky v kupectve považujú. Marné by bolo všetko namáhanie, národ tento, čo sa podvodu a poctivosti týče, ponaučovať, a preto chcem radšie podať domnienie svoje o pôvodu tej prepodivnej sústavy židovskej, t. j. o pôvodu národa voskrz kupeckého.“¹⁾ — Ku poznamenaniu Kantovmu o tomto kupectve nech tu stojí ešte jedno miesto z talmudu; znie takto: „Niet horšej živnosti nad roľníctvo. Keď má niekto v kupectve 100 srieborných, môže každý deň požívať mäso a víno; keď ale tých 100 srieborných dá na roľu, nemôže jesť len sol' a zeleninu.“²⁾

Fichte hovorí: „Skoro po všetkých krajnách evropejských rozprestiera sa mocný nepriateľský štát, ktorý so všetkými ostatnými národami v bezprestajnom boji žije a je občanom na strašlivú obťaž; je to židovstvo. Nemyslim, že preto je snáď strašným, keď tvorí pre seba oddelený a pevne slúčený štát, ale

¹⁾ Anthropologie in pragm. Hinsicht, Lipsko 1833. 4. A. st. 127. — ²⁾ Tr. Jebam. f. 63. l.

preto, že *tento štát založený a zbudovaný je na nenávisti oproti ľudskému pokoleniu*. Od národa, ktorý vo všetkých druhých národoch vidí potomkov tých národov, ktorí vyhnali ho z jeho blúznive milovanej vlasti; od národa, ktorý sám seba odsúdil ku večnému telo i ducha ubíjajúcemu kšeftovníctvu a úžerníctvu; od národa, ktorý sa oddel'uje od nás až po samého boha, od takého národa malo by sa niečo iného očakávať, nežli to, čo každodenne vidame: že v štáte, kde najneobmedzenejší kráľ' mne moju otcovskú chalupu nesmie vziať a kde i proti všemocnému ministrovi právo sa mi prisúdi, že v štáte tom každý židák, keď mu napadne, beztrešne ma olúpi a obere.“³⁾ A na druhom mieste: „*Židom práva občanské dať, k tomu nenačádzam žiadneho druhého spôsobu jako ten, aby sa im všetkým cez jednu noc hlavy odrezaly a nasadily druhé; v ktorých by ani len jednej židovskej myšlienky nebolo; a abysme sa mohli pred nimi ochrániť, k tomu nenačádzam žiadného iného prosriedku, jako vydobyt im zase ich zasľubenu zem a všetkých tam poslať.*“⁴⁾

Herder vo svojich: „*Ideen zur Geschichte der Menschheit*“ píše:⁵⁾ „Židia báli sa mora tak jako i Egyptčania a bývali odo dávna radšie medzi druhými národami; je to kus národnej povahy, proti ktorej už Mojžiš mohútne bojoval. Zkrátka, je to národ, ktorého výchova je zkazená, ponač nikdy nedospeje ku zralosti politického vzdelania na pôde vlastnej, a

³⁾ J. G. Fichte, „Beiträge zur Berichtigung der Urtheile über die franz. Revolution“ str. 186. — ⁴⁾ tt. st. 191. — ⁵⁾ 3, 91.

nasledovne ani k opravdivému pochopu o cti a slobode. Vo vedách, vo ktorých znamenité židovské hlavy pracovali, bolo vidno voždy viacej jakýsi zákonitý úzkostlivý] poriadok, a nikdy plodnú volnosť ducha, a čo týče sa cnosti vlasteneckej, o tú olúpilo ich dávno ich vlastné postavenie. *Vyvolený ten národ boží je rastlinou cudzopasnou, na kmenoch druhých národov sa živiaci; je to pokolenie prešibaných kšeftovníkov skoro na celej zemi rozbehaných, ktorí netúžia nikde a nikdy po nejakej vlasti.*“ — A zase Herder: ⁶⁾ „Židov považujeme tu len jako cudzopasnú rastlinu, ktorá zavesila sa skoro na všetky evropské národy a viac alebo menej ich vycuciavá. Po páde starého Ríma bolo pomerne ešte málo židov v Evrope; prenasledovaní však od Arabov v celých křdl'och prichádzali do Evropy. Žeby boly prašinu do našich krajov priniesli, neni pravdepodobné; horšou prašinou bolo to, že v barbarských časoch ⁷⁾ voždy a všade bývali jako peňazomenci a vyjednávateľia *naničhodnými nástrojmi úžery* a tým na vlastnú škodu Evropanov v ich barbarskej pyšnej kupeckej nevedomosti utvrdzovali.“ A konečne hovorí ešte Herder: ⁸⁾ „Ministerstvo, pri ktorom je žid všetkým; domácnosť, kde žid má kľuče ku šatnici a ku kase; okres alebo komisárstvo, vo ktorom židia hlavnie záležitosti zastávajú; universita, na ktorej židia kšeftujú požíčiavajúc študentom peniaze: to všetko sú pontinské bariny, ktoré vysušiť treba. Staré porekadlo hovorí: Kde je mrcina, tam sletujú krkavci,

⁶⁾ tt. 4, 28. — ⁷⁾ Herder tu myslí stredovek. — ⁸⁾ l. c. 4, 157.

a kde je hniloba, tam liahnú sa červy a hmyz.“ Tak píše Herder, perla „humánnych“ ľudí. — A známy filozof práva *Klüber* zvečnil sa nasledujúcim výrokom: „Židia,“ hovorí, „sú *politicko-náboženská* sekta pod prísnyim bohovládnyim despotizmom rabínov. Oni tvoria dedične sprísahanú spoločnosť v obecnom živote, v obchode, vo vlastnom národňom vzdelaní a v kastovom duchu rodinnom. Ducha židovstva poznať vôbec na vierovej ich pýche; židia zakladajú si, že sú vyvoleným národom božím, povýšení nado všetkých nežidov (gojim), fyzicky i mravne rozdielní od všetkých, a všetci nežidi že musia byť vykántrení. Rozum dokazuje to a zkusenosť to potvrdzuje, že kastovníctvo, zvlášte ale politicko-náboženské kastovníctvo, nesrovnáva sa s dobrom štátnym a všeobecným. Židovstvo avšak až podnes v ohľade politickom, náboženskom a fyzickom udržiuje kastovníctvo, ktorému v celej kresťanskej Evrope rovného niet. Teda z tohoto pomeru nasleduje nevyhnutue ustavičná protiva medzi štátom a židovstvom. Židom, jako ich život zrejmo známe, udeliť úplné štátne občanstvo a rovné právo, s ostatnými občanmi, ktorí niesú v takom odpore naproti štátu, to by práve tol'ko bolo, jako to zlo (tú protivu, ktorá keď štát i nezničí, ale preca ustavične ťaží a slabí) na nevyliciteľného raka premeniť. Preto žiadáme slobodné, neodvolateľné a hodnoverné odprisahania-sa, odstranenie a zapovrhnutie talmudizmu atď.“⁷⁾

⁷⁾ Prehl'ad diplomatických vyjednávání viedeň. kongressu 3, 375 a n.; srov. „deutsches Bundesrecht“ od K, 4. vydanie §. 516, nota 4.

Filozof *Schoppenhauer* hovorí vo svojich článkoch o práve a o politike: „Večný žid Ahasver neni nič iného jako zosobnenie celého židovského naroda. Ponevác na Vykupiteľ'ovi sveta ťažko sa prehrešil,¹⁰⁾ večne ponesie bremeno života a bez otčiny blúdi sem tam po cudzom svete. To je vlastne previnenie a osud malého židovského národa, ktorý, vskutku podivne, vyhnatý zo svojej otčiny, už od 2000 rokov porád žije a svetom sa potuluje,¹¹⁾ kdežto tak veľké a slavné

¹⁰⁾ V posledných časoch zapierajú židia, že by oni Krista boli ukryžovali. Zajímavé je, čo stalo sa Napoleonovi III. V predmluve k životu Caesarovmu povedal: „Nešťastlivé národy, ktoré nepochopia veľké idei Caesara, Karol'a Vel., Napoleona I.! Ony to robia jako židi, ktorí ukryžovali mesiáša svojho.“ Nato napísal Crémieux 27. febr. 1865 otvorený list v „Opinion nationale,“ vo ktorom medzi iným stojí toto: „Čo, Napoleon III. to napísal, že židi ukryžovali svojho mesiáša? Odkiaľ'-že má spisovateľ *historický* dôkaz tejto výpovede? Čo, zo stanoviska *katolíckeho* písať predmluvu ku Caesarovi! *Náboženské osobovanie* uvádzať jako *historický základ*! Žijeme v časoch, kde náboženstvo je v srdciach uzavreto a v cirkvi sa pohybuje. Že však panovník tak nebezpečné slovo povie; že obnovuje svet na zaslepenosť židovskú tú ukrutnú a strašnú obžalobu, ktorá stála celé prúdy krve židovskej, to je veľmi nešťastlivé vnuknutie.“ (Počet všetkých povraždených židov neni tak veľký, jako počet pobitých kresťanov od židov v Perzii). I rabbi Kroner hovorí, že židia Krista neusmrtili; Pilát vraj nad ním vyniesol výrok smrti, a rímski vojaci ho previedli. Pýtame sa: keď je nevinný človek [na základe falošných žalôb odsúdený a katom vydaný, kto je vlastne jeho vrahom, či žalobník s falošnými svedkami a či sudca? Či sa teda právom nemodlíme pro perfidis Judaeis? — ¹¹⁾ I Schoppenhauer vidí v tom prst boží; jako známo, hovorí biblia, že Izrael jako národ potrvá až do konca vekov, a potom že celkom obráti sa na vieru. Kristus pred-

národy jako Assyrovia, Médi, Peršania úplne vymreli. A tak až podnes vidíme tento ľud bez krajiny medzi národy po celej zemi, nikde doma a nikde cudzí, a preca všade bezpríkladnou tvrdohlavosťou zastávajú národnosť svoju. Národ tento rád by sa niekde zakorenil, rád by si vymôhol nejakú vlasť, bez ktorej národ je len hračkou vzduchom sem tam hádzanou. Židovský národ žije *cudzopasne z druhých národov a z ich zeme*, ale preca háji národnosť svoju, všetci držia dohromady, jeden za všetkých a všetci za jedného. — Mýlny je teda náhl'ad, považovať židov za púhu sektu náboženskú, a ešte viac chybné je, nazývať židov ľudom „židovského vyznania.“ Opravdivý názov je: „Židovský národ.“ . . . *Najväčšou chybou židovského národa je okrem nesčíslných druhých chýb, že nezná ani len dl'a mena, čo je to stud*¹²⁾ (haňba, verecundia). — Rozumného žida, ktorý zriekol sa starých rozprávok, bájok a predsudkov, a krstom prestáva byť židom, musíme len pochváliť.

Menzel hovorí: „Keby i možno bolo zriaďiť znovu ríšu výlučne židovskú, veru by židia sotva mali chuť, opustiť národy kresťanské, z ktorých tuku a krve jako

povedal, že židovský chrám v Jeruzaleme navždy bude zborený. Stálo by to snáď zato, keby židia pustili sa do novej stavby chrámu ešte raz, jako sa pokusil kedysi Julian apostata. Židia majú moc, majú peniaze, panujú nad kniežatmi. Nech stavajú, a jak sa im to dielo podarí, potom predpovedanie Krista nič nestojí, a my všetci budeme židmi. — ¹³⁾ Talmud hovorí: Tri bytosti sú nestydaté: Izrael medzi národami, pes medzi štvornožkami, kohút medzi vtákmi. Tr. Beza 25. 1. —

pijavice cucajú a ztučneli, a sotva by sa chceli navrátiť do pustej skalnatej otčiny svojej.“¹³⁾

*Julian Schmidt*¹⁴⁾ hovorí: „V kupeckých odvetviach literatury a novinárstva tvoria židia teraz rozhodnú väčšinu. Odtiaľ tá citlivosť, keď je reč o židovstve. Zdá sa mi, jako by židia poteraz boli národom vyvoleným, chráneným zvláštnymi privilegiami naproti nápadom, jaké však ostatnie národy trpeť a znášať musia. Židia všelico dovolili si naproti druhým národom, i posmechy i nadávky, zvlášte proti kresťanstvu; keby však niekto opovážil sa pochybovať na pr. o tom, že Schylok bol mučedník, *tu hneď celá žurnalistika vreští a narieká na nedostatok snášanlivosti*. Kritizuje-li kto zvláštnosti židovského národa, tak v tom vidia hneď útok na slobodu viery a svedomia; a keď kto ich náboženské obrady posudzuje, tak je to vraj posmech proti národu mučedníckemu.“

¹³⁾ Lit. Bl. 1857, 316. — ¹⁴⁾ Geschichte der neuen deutschen Literatur, 3. sv.

O b s a h.

	Strana
Predmluva spisovateľova	5

A. Základy.

1. Pravoverectvo a reformy	19
2. Názov talmud	25
3. Talmud je židom knihou božou	27

B. Zkazená vierouka žida-talmudisty.

1. O bohu	32
2. O andeloch	35
3. O diabloch	37
4. Tajomstvá	40
5. O dušiach	42
6. O raji a o pekle	44
7. O mesiášovi	45

C. Zkazená mravouka žida-talmudisty.

1. O bližnom	47
2. O majetku :	
a) Svetovláda	51
b) Podvod	53

	Strana
c) Najdené veci	55
d) Úžera	55
e) Život	60
f) Žena	62
3. Prísaha	68
4. Krestania	73
5. Vyobcovanie	79
D. Naše storočie	82
E. Záverok	102
